

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA PODNIKATELSKÁ
ÚSTAV EKONOMIKY

FACULTY OF BUSINESS AND MANAGEMENT
INSTITUTE OF ECONOMICS

SROVNÁNÍ PODMÍNEK PRO RODINNÉ PODNIKÁNÍ V ČR A RAKOUSKU/NĚMECKU

COMPARISON OF CONDITIONS FOR FAMILY BUSINESS IN CZ AND AUSTRIA/GERMANY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MASTER'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Mgr. ROMANA JUŘÍČKOVÁ

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

JUDr. Ing. JAN KOPŘIVA

BRNO 2008

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Juříčková Romana, Mgr.

Podnikové finance a obchod (6208T090)

Ředitel ústavu Vám v souladu se zákonem č.111/1998 o vysokých školách, Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně a Směrnicí děkana pro realizaci bakalářských a magisterských studijních programů zadává diplomovou práci s názvem:

Srovnání podmínek pro rodinné podnikání v ČR a Rakousku/Německu

v anglickém jazyce:

Comparision of conditions for family business in CZ and Austria/Germany

Pokyny pro vypracování:

Úvod
Teoretická východiska
Analýza současného stavu
Praktické návrhy
Závěr
Přílohy
Seznam použité literatury

Seznam odborné literatury:

- DOLEŽALOVÁ, E., KORÁB, V. Drobné podnikání. 3. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2006. ISBN 80-214-3274.
- DORALT, W., RUPPE, H. G. Grundriß des österreichischen Steuerrechts I. 4. vyd. Wien: Manzche Verlags- und Universitätsbuchhandlung Wirtschaftsverlag Dr. Anton Orac, 1989. ISBN 3-7015-4312-7.
- IVANOV, M. Sága o životě a smrti Jana Bati a jeho bratra Tomáše. 1. vyd. Vizovice: Lípa, 1998. ISBN 80-86093-14-X.
- LUDVÍKOVÁ, V., VETVAROVÁ VRÁNKOVÁ, K. Dali jméno značkám. Týden, 2004, roč. 11, č. 39, s. 38-43. ISSN 1210-9940.
- KOHLÍK, M. Podnikání v rodině: daňová úspora volbou vhodné formy spolupráce s rodinnými příslušníky. 1. vyd. Praha: Newsletter, 2001. ISBN 80-86394-43-3.
- KORÁB, V. Determinanty rozvoje malých rodinných firem. 1. vyd. Brno: VUTIUM, 2001. ISBN 80-214-1912-1.
- KORÁB, V. Jak pracují malé rodinné firmy. 1. vyd. Brno: PC DIR, 1998. ISBN 80-214-1121-X.
- MACHÁČEK, I. Rodinné podnikání v otázkách a odpovědích. 1. vyd. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-099-8.
- MEYER, J-A. Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen. 1. vyd. München: Verlag Franz Vahlen, 2000. ISBN 3-8006-2507-5.

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Jan Kopřiva

Termín odevzdání diplomové práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2007/08.

doc. Ing. Alena Kocmanová, Ph.D.
Ředitel ústavu

doc. Ing. Miloš Koch, CSc.
Děkan fakulty

V Brně, dne 26.3.2008

Anotace

Diplomová práce vymezuje podmínky pro rodinné podnikání v České republice, Rakousku a Německu. Charakterizuje pro každou zemi využívané formy podnikání, daňové soustavy, další povinné platby odváděné do státního rozpočtu a způsoby financování. Srovnává prostředí, v němž rodinné podniky vykonávají svoji činnost, a definuje problémy, s nimiž se setkávají.

Annotation

This master's thesis defines conditions for a family business in the Czech Republic, Austria and Germany. It characterizes enterprise's forms used in each of these countries, their tax systems, other obligatory payments to the state budget and financing forms. It compares the backgrounds of family business activities and it defines problems that the family business has to solve.

Klíčová slova

Malé a střední podnikání, rodinný podnik, podmínky podnikání, formy podnikání, daňová soustava, daňové zatížení, personální náklady, financování

Key words

Small and medium enterprise, family business, business conditions, enterprise forms, tax system, tax burden, personal costs, financing

Bibliografická citace

JUŘÍČKOVÁ, R. *Srovnání podmínek pro rodinné podnikání v ČR a Rakousku/Německu*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, 2008. 125 s. Vedoucí diplomové práce JUDr. Ing. Jan Kopřiva.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je původní a zpracovala jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušila autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským).

V Brně dne 13. května 2008

.....

Poděkování

Chci poděkovat vedoucímu své práce, JUDr. Ing. Janu Kopřivovi za podporu, užitečné rady a podněty a především za pozitivní přístup. Dále chci poděkovat své mamince za obdivuhodnou trpělivost a také všem, kteří mi dodávali inspiraci a vytvářeli příznivé tvůrčí prostředí, zejména Martince, Albertovi, Alexovi, Tonimu, Fabiovi, Joonasovi a Antonovi.

OBSAH

1. Úvod.....	11
2. Definice rodinného podnikání	13
2.1 Rodinné podnikání.....	13
2.2 Životní cyklus rodinného podniku.....	14
3. Obecné podmínky pro podnikání.....	17
3.1 Malé a střední podnikání.....	17
3.1.1 Kvantitativní kritéria.....	17
3.1.2 Kvalitativní kritéria.....	19
3.2 Význam malého a středního podnikání	19
3.3 Výhody a nevýhody malých firem.....	20
3.3.1 Výhody malých firem	20
3.3.2 Nevýhody malých firem.....	22
3.4 Ostatní faktory související s podnikáním.....	23
3.4.1 Diverzifikace	23
3.4.2 Financování	24
3.5 Vymezení podmínek specifických pro rodinné podnikání	27
3.5.1 Podmínky podnikání obecně	27
3.5.2 Podmínky, které se vztahují pouze k rodinným podnikům	28
4. Specifika rodinného podnikání	30
5. Podmínky pro podnikání v České republice	34
5.1 Formy podnikání.....	34
5.1.1 Osoba samostatně výdělečně činná	35
5.1.2 Sdružení osob bez právní subjektivity	36
5.1.3 Veřejná obchodní společnost	36
5.1.4 Komanditní společnost.....	37
5.1.5 Společnost s ručením omezeným.....	38
5.1.6 Akciová společnost.....	39
5.1.7 Družstvo	40
5.2 Daňová soustava	41
5.2.1 Daň z příjmů	42

5.2.2	<i>Daň z nemovitostí</i>	46
5.2.3	<i>Daň z převodu nemovitostí</i>	46
5.2.4	<i>Daň dědická a darovací</i>	46
5.2.5	<i>Daň silniční</i>	47
5.2.6	<i>Daň z přidané hodnoty</i>	48
5.2.7	<i>Daně spotřební</i>	49
5.3	Další povinné platby	49
5.3.1	<i>Sociální pojištění</i>	49
5.3.2	<i>Zdravotní pojištění</i>	50
5.3.3	<i>Pojištění odpovědnosti za škodu</i>	50
5.4	Postup při založení podniku.....	51
6.	Podmínky pro podnikání v Rakousku.....	54
6.1	Formy podnikání.....	54
6.1.1	<i>Samostatný podnikatel (Einzelunternehmer)</i>	54
6.1.2	<i>Společnost podle občanského práva (Gesellschaft des bürgerlichen Rechts)</i>	55
6.1.3	<i>Veřejná společnost (Offene Gesellschaft)</i>	55
6.1.4	<i>Komanditní společnost (Kommanditgesellschaft)</i>	55
6.1.5	<i>Společnost s ručením omezeným (Gesellschaft mit beschränkter Haftung)</i> ..	56
6.1.6	<i>Akciová společnost (Aktiengesellschaft)</i>	57
6.1.7	<i>Družstvo (Genossenschaft)</i>	58
6.2	Daňová soustava	58
6.2.1	<i>Daň z příjmů (Einkommensteuer)</i>	58
6.2.2	<i>Podniková daň (daň z příjmů právnických osob) (Körperschaftsteuer)</i>	59
6.2.3	<i>Daň z obratu (Umsatzsteuer)</i>	60
6.2.4	<i>Komunální daň (Kommunalsteuer)</i>	60
6.2.5	<i>Daň z nemovitostí (Grundsteuer)</i>	61
6.2.6	<i>Daň z převodu nemovitostí (Grunderwerbsteuer)</i>	61
6.2.7	<i>Daň dědická a darovací (Erbschaft- und Schenkungsteuer)</i>	62
6.3	Další povinné platby	63
6.3.1	<i>Sociální zabezpečení</i>	63
6.3.2	<i>Ostatní platby</i>	64
6.4	Založení společnosti v Rakousku	64

6.5 Ostatní faktory ovlivňující rakouské podnikání.....	65
6.5.1 <i>Financování</i>	65
6.5.2 <i>Reforma dle představ malých firem</i>	66
6.5.3 <i>Podpora malého a středního podnikání</i>	66
7. Podmínky pro podnikání v Německu	67
7.1 Formy podnikání.....	68
7.1.1 <i>Samostatný podnikatel (Einzelunternehmer)</i>	68
7.1.2 <i>Společnost podle občanského práva (Gesellschaft des bürgerlichen Rechts)</i>	68
7.1.3 <i>Partnerská společnost (Partnerschaft)</i>	69
7.1.4 <i>Veřejná obchodní společnost (Offene Handelsgesellschaft)</i>	69
7.1.5 <i>Komanditní společnost (Kommanditgesellschaft)</i>	69
7.1.6 <i>Společnost s ručením omezeným (Gesellschaft mit beschränkter Haftung)</i> ..	71
7.1.7 <i>Akciová společnost (Aktiengesellschaft)</i>	72
7.1.8 <i>Družstvo (Genossenschaft)</i>	73
7.2 Daňová soustava	74
7.2.1 <i>Daň z příjmů (Einkommensteuer)</i>	74
7.2.2 <i>Živnostenská daň (Gewerbesteuer)</i>	75
7.2.3 <i>Daň z příjmů společností (Körperschaftsteuer)</i>	75
7.2.4 <i>Daň ze získání pozemku (Grunderwerbsteuer)</i>	76
7.2.5 <i>Daň dědická a darovací (Erbschaft- und Schenkungsteuer)</i>	77
7.2.6 <i>Daň z nemovitosti (Grundsteuer)</i>	77
7.2.7 <i>Daň z motorových vozidel (Kraftfahrzeugsteuer)</i>	78
7.2.8 <i>Daň z obratu (Umsatzsteuer)</i>	78
7.2.9 <i>Spotřební daně (Verbrauchssteuern)</i>	79
7.3 Ostatní povinné platby	79
7.3.1 <i>Sociální pojištění</i>	79
7.4 Založení podniku v Německu	81
8. Srovnání podmínek pro rodinné podnikání	84
8.1 Využívané formy podnikání	84
8.2 Problémy s financováním	86
8.3 Náklady na lidské zdroje.....	87
8.4 Daňové zatížení.....	88

8.5 Legislativa a administrativa	91
8.6 Závěry ze studie Nadace pro rodinné podnikání	92
9. Závěr	96
10. Literatura.....	99
Příloha č. 1: Výsledky dotazníkového šetření u rodinných podniků v České republice, Německu a Rakousku	102
Příloha č. 2: Náklady práce, daňové zatížení.....	111
Příloha č. 3: Výsledky studie Nadace pro rodinné podnikání.....	115
Seznam grafů a tabulek.....	124

1. Úvod

Cílem mé práce je identifikace podmínek a problémů souvisejících s rodinným podnikáním v České republice, Rakousku a Německu. Srovnání právě s těmito zeměmi jsem zvolila z toho důvodu, že k německy mluvícím zemím mám pozitivní vztah, ale především proto, že se jedná o dvě z nejbližších sousedících zemí pro Českou republiku a není tedy vyloučeno, že české rodinné podniky mohou v těchto zemích hledat své obchodní partnery, případně mohou uvažovat o založení pobočky či dokonce přesunu centra svého podnikání do některé z těchto zemí.

Oblast rodinného podnikání sice do jisté míry představuje samostatný podnikatelský svět s mnoha specifiky, přitom se ale stále jedná o výdělečnou podnikatelskou činnost, kterou provozuje většina ekonomicky činných subjektů. Neexistují žádné zákonné výjimky či speciální právní úpravy při zakládání rodinného podniku, proces financování či uzavírání obchodních vztahů se také neliší od společnosti, která nemá charakter rodinného podnikání.

Pro rodinné podniky je typický zejména emotivní podtext jejich existence, v němž se odrážejí rodinné vztahy a nelze popřít ani zpětné působení, kdy chod podniku se promítá do rodinného života. Dalo by se říci, že se založením rodinného podniku získá taková rodina nového člena domácnosti.

Hned v úvodu je však třeba zdůraznit, že neexistuje zavedená definice rodinného podnikání. Zda můžeme podnik označit jako rodinný, není odvozeno ani od jeho velikosti, od jeho právní formy, či od oboru, ve kterém působí. Jediným kritériem zde je podílení se rodinných příslušníků na fungování podniku. Podle definice, kterou vytvořila Nadace pro rodinné podnikání, se za rodinný podnik považuje takový podnikatelský subjekt, který je zcela nebo z převážné části ve vlastnictví jednoho nebo více příslušníků rodiny. Nejedná se však o uzákoněnou nebo všeobecně přijímanou definici.

Jedním z poznatků, který považuji za důležitý uvést jako jedno ze základních východisek, neboť má pro rodinné podniky a z velké části také pro celou moji práci značný význam, je zjištění, že převážná většina rodinných podniků patří do skupiny malého a středního podnikání, a to jak v České republice, tak v Německu i Rakousku, byť v těchto dvou zemích můžeme najít i řadu rodinných podniků, které mají tradici již po několik generací a naopak patří mezi podniky velké (v Rakousku se jedná např.

o společnost Pfanner, či Swarovski, z německých společností mohu zmínit např. automobilku Opel, jejíž historie sahá až do 19. století, kdy byla malým rodinným podnikem). Proto v některých částech svojí práce se nebudu zaměřovat pouze na konkrétní údaje týkající se rodinných podniků, ale zobecním tyto otázky právě na oblast malého a středního podnikání. Dá se totiž říci, že co platí pro malé a střední podnikání, platí rovněž pro většinu rodinných podniků.

Cílem mé práce je identifikovat problémy, s nimiž se setkávají rodinné podniky v České republice, Rakousku a Německu, případně se pokusit najít možné řešení, pokud se tento problém v ostatních zemích nevyskytuje a daná otázka je zde řešena způsobem použitelným v České republice. Dále chci ve své práci vyzdvihnout výhody a nevýhody, které každá z porovnávaných zemí svým rodinným podnikům nabízí.

Ve své práci se chci nejprve zabývat vymezením samotného pojmu rodinné podnikání a jeho charakteristických vlastností. Dále rozeberu obecné podmínky pro podnikání a význam malého a středního podnikání pro ekonomiku, výhody a nevýhody malých a středních podniků, neboť jak již bylo uvedeno výše, převážná část rodinných společností patří právě do skupiny malých a středních podniků. Další část své práce věnuji problémům specifickým pro rodinné podnikání. Základním teoretickým východiskem pro praktickou část mé práce bude analýza podnikatelského prostředí, v němž rodinné podniky působí, pro každou jednotlivou zemi. Samostatně pro Českou republiku, Rakousko a Německo vymežím formy podnikání, které nabízí právní řád každé země, rozeberu daňový systém a systém dalších povinných plateb, které na podnikatelské subjekty dopadají, a uvedu kroky potřebné pro založení podniku v každé z těchto zemí. Obsahem praktické části mé práce pak bude srovnání poznatků zjištěných jednak na základě teoretických východisek obsažených v předcházejících částech, dále zde vyhodnotím průzkum prováděný dotazníkovým šetřením mezi rodinnými podniky v České republice, Německu a Rakousku, do svých závěrů zahrnu i údaje získané z běžně dostupných statistických dat a v neposlední řadě zde uvedu také některé ze závěrů studie, kterou v roce 2006 uskutečnila německá Nadace pro rodinné podnikání, kdy bylo srovnáváno čtrnáct evropských zemí a USA a byly porovnávány podmínky, jaké tyto země nastavují pro rodinné podniky v nich působící.

2. Definice rodinného podnikání

2.1 Rodinné podnikání

Za rodinný podnik je označováno takové podnikání, které se zcela nebo téměř úplně nachází ve vlastnictví jediné osoby nebo rodiny. Zcela jednoznačná definice však neexistuje. Označení jako rodinný podnik přitom nevypovídá vůbec nic o velikosti nebo právní formě. Obecně spadají pod označení „rodinný podnik“ podniky všech právních forem a velikostí, které jsou pod rodinným vlivem. Většina rodinných podniků provozuje drobné nebo střední podnikání. U těchto podniků je vedení vykonáváno nejčastěji jedním nebo více (spolu)vlastníky.¹

V České republice má rodinné podnikání dlouholetou tradici, zejména na začátku minulého století byly rodinné podniky u nás velmi rozšířené. V době socialismu musely pak čelit značnému politickému vlivu a nemohly svoji činnost vykonávat, často ani nezůstaly v rukou původních majitelů a byly znárodněny.

Rodinné prostředí firmy do značné míry ovlivňuje a vyvolává tak některé charakteristické rysy – vzhledem k tomu, že do rodinné firmy jsou vloženy rodinné úspory a obvykle veškeré finanční prostředky, mají tyto podniky menší sklony k riziku a riskantním krokům. Rodina má většinou ovšem také velkou motivační schopnost – stejně jako jsou rodinné prostředky vloženy do podnikání jako kapitál, tak zisky rodinného podniku jsou pro rodinu zdrojem prostředků, a proto vlastníci rodinných firem a všichni rodinní příslušníci do chodu firmy zapojení pracují s mnohem větším nasazením a zaujetím. Rodina také je schopna poskytnout potřebné zázemí, a tak většina rodinných podniků dokáže překonat krize, které by obyčejný podnik přivedly k zániku.² Pracovní spokojenost je pozitivní emotivní stav, který je výsledkem zhodnocení vlastní pracovní pozice v delším časovém horizontu. V podnikatelském prostředí má pracovní spokojenost většinou za následek i hospodářské výhody.³

Oproti jiným evropským zemím i přes mnohaletou tradici rodinného podnikání chybí pro ně jakékoliv legislativní zázemí, a proto rodinné firmy podléhají právní

---

¹ *Familienunternehmen* [citováno 29.3.2007]. Dostupné z: <http://de.wikipedia.org/wiki/Familienunternehmen>.

² ODEHNALOVÁ, P. *Přednosti a meze rodinného podnikání* [citováno 11. 7. 2007]. Dostupné z: <http://www.gate2biotech.cz/prednosti-a-meze-rodinneho-podnikani/>.

³ KRAUSE, A. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 17.

úpravě pro obvyklé podnikání, přestože vykazují některá specifika. Navíc je zde řada omezení, například zákoníkem práce stanovený zákaz zaměstnávání manželů, takže manželé musí být buď spoluvlastníky podniku, nebo jeden z nich musí poskytovat podniku služby jako osoba samostatně výdělečně činná, tj. jako samostatný podnikatel. Nedostatečná je rovněž úprava dědického řízení (zvláště pro firmy osob samostatně výdělečně činných) – je sice možné zdědit firmu, absolutně však chybí úprava pro zdědění účetních a dalších administrativních podkladů a povinností k nim se vážících.

2.2 Životní cyklus rodinného podniku

Každý podnik (nejen rodinný) se v průběhu své existence postupně vyvíjí a mění. Jedná se jednak o kvantitativní vývoj, ale také o kvalitativní změny. Teorie rozlišuje čtyři fáze života a vývoje podniku: Průkopnická fáze, fáze růstu, fáze zralosti a zlomová fáze.

V průkopnické fázi roste nově založený podnik a rozvíjí nejprve pomalu existující technologický a lidský potenciál. Vzhledem k tomu, že se obvykle jedná o malý podnik, vyznačuje se vysokou mírou flexibility a rozhodnutí jsou přijímána rychle. Problémy vznikají většinou v důsledku nedostatku zkušeností zakladatele a nedostatku finančních prostředků. Rozvojový potenciál v této fázi často závisí pouze na osobě zakladatele. Mnoho podniků tuto počáteční fázi vůbec nepřekoná a zanikne.

Podnik, který překoná počáteční fázi a přejde do fáze růstu, dosáhl pevné pozice na trhu. Zákazníci přijali nabízené produkty a je dosahováno rostoucích obrátů. Pokud v této fázi vznikají problémy, obvykle jsou způsobeny příliš silnou expanzí a nárůstem jiných než klíčových obchodů.

Po fázi růstu vstupuje podnik do fáze zralosti. Úspěšný podnik je zde závislý na schopnostech zakladatele zvládnout narůstající objem komplexních zakázek. V této fázi je do podniku často přibrán profesionální manažer, jehož úkolem je pomoci zakladateli při vedení podniku.

Poslední fází vývoje podniku je fáze zlomová. Rozhodující v této fázi je, zda na trh původně umístěné produkty vykazují dostatečný rozlišovací potenciál vůči konkurenci. Mnoho podniků nezvládne dále rozvíjet své původní podnikatelské záměry a zohlednit ve svém rozhodování měnicí se obecné podmínky. Nedostatek inovace může vést k tomu, že podnik úplně zmizí z trhu nebo není schopen se vlastními silami

dále rozvíjet. Mnoho podniků se však vyvíjí nerovnoměrně a nedá se tedy u nich předpovědět s jistotou, jaký bude jejich další osud. Rozvoj podniku je v každém případě nejistý proces, který je poznamenán značným množstvím vývojových směrů.⁴

Jak vyplývá z již uvedeného, neexistuje jednoznačná definice rodinného podniku. Pokud za něj můžeme považovat jakoukoliv formu podnikání, která je zcela ve vlastnictví a pod vlivem jediné osoby či rodiny, pak za něj lze považovat i podnik jediné samostatně výdělečně činné osoby. A tato forma podnikání také představuje obvykle první fázi života rodinného podniku.

Fyzická osoba se rozhodne podnikat, obstará si živnostenský list, stane se osobou samostatně výdělečně činnou a začne vykonávat svoji činnost. Zpočátku většinou pouze osobně, pokud se podnikání daří, většinou dojde k rozšíření vykonávané činnosti a rovněž k zapojení dalších osob, nejprve v podobě zaměstnanců (nezřídka, je-li to možné, z řad dalších rodinných příslušníků), později například přibráním společníka, čímž se ze samostatného podnikatele stává jiná forma podnikání. Může dojít buď k přeměně v některou z obchodních společností (většinou společnost s ručením omezeným, v úvahu by přicházela i veřejná obchodní společnost nebo komanditní společnost, tyto formy podnikání však v České republice nejsou příliš rozšířené), nebo ke spojení s jiným podnikatelským subjektem do podoby sdružení bez právní subjektivity.

Přeměna v akciovou společnost není běžná u osoby samostatně výdělečně činné. Obvykle k ní dochází až po nějaké době fungování jiné formy obchodní společnosti. Přesto samozřejmě není vyloučeno, aby osoba samostatně výdělečně činná provozovala nadále svoji činnost ve formě akciové společnosti, kterou založí.

Akciové rodinné podniky nepatří na evropských burzách právě k nejoblíbenějším. Tyto firmy jsou považovány za neprůhledné „One-Man-Show“, jejichž akcie akcionářům obvykle nepřinášejí zisk a časem jsou z burzy opět staženy. Přesto, jak se domnívá investor Charles Firmin-Didot, manažer fondu Talents Global Equity, jsou schopny porazit všechny ostatní firmy. Zejména se podle něj vyplatí investovat do akcií firem, kde stále působí jejich původní zakladatel, tedy které jsou vedeny první generací. Tito zakladatelé většinou bývají vizionáři a dělají správná rozhodnutí. Často do firmy vložili veškerý svůj majetek, a proto zbytečně nepodstupují rizika. Naopak sledují své

---

⁴ GILBERT, D. U. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 279.

dlouhodobé cíle a nemusí se podrobovat krátkodobým výkyvům a trendům na trhu. V momentě, kdy v takové firmě však dochází k personálním změnám, předání vedení další generaci, je lepší se akcií podle Firmin-Didota zbavit, neboť tyto změny často vedou ke konfliktům a konflikty ke krizím.⁵

---

⁵ BRUCKBERGER, H.-J. *Familienbetriebe schlagen an der Börse alle Andersen* [citováno 2. 8. 2007]. Dostupné z: http://www.wirtschaftsblatt.at/home/service/familienbetriebe/Familienbetriebeserie/234343/index.do?_vl_backlink=/home/service/familienbetriebe/Familienbetriebeserie/index.do.

3. Obecné podmínky pro podnikání

3.1 Malé a střední podnikání

V poslední době dochází k expanzi menších podniků, ať již nově zakládaných, nebo vznikajících v důsledku „zešřihování“ velkých podniků. Příčin lze najít několik: Podniky se zmenšují jako reakce na krizi v jejich odvětví ve snaze vůbec zachovat svou existenci za cenu omezení své velikosti. Nepochybně má vliv i stále větší poptávka po službách a tím rozšiřování tohoto sektoru, v němž lze najít právě převahu malých firem. Nepochybným trendem je rovněž stále rostoucí diverzifikace zboží, individualizace nabízeného sortimentu ve snaze vyhovět proměnlivým požadavkům svých zákazníků, čím je podnik menší, tím je přizpůsobivější poptávce. S tím souvisí i diverzifikace výroby u větších podniků, které se při svém rozštěpení stávají subdodavateli pro větší společnosti. Neopomenutelným faktorem je rovněž fakt, že menší firmy mají většinou regionální charakter, tedy působí na lokálním trhu, nejsou schopny pokrýt trh celorepublikový, nebo vstoupit dokonce na trh mezinárodní. Existuje tedy více firem s omezenou místní působností.

Existuje několik možných kritérií, podle nichž lze rozdělovat firmy na malé, střední a velké. Nejobecněji lze tato kritéria rozdělit na kvantitativní a kvalitativní – kvantitativní jsou ta, u nichž jsou rozhodující čísla, objektivně vykázané hodnoty nějaké veličiny (výše obratu, počet zaměstnanců, atd.), mezi kvalitativní ukazatele jsou pak zařazeny charakteristické vlastnosti, které jsou společné a kterými se vyznačují firmy určité velikosti. Některá z těchto kritérií (kvantitativních) jsou zakotvena přímo v oficiálních předpisech (ať již se jedná o národní normativní právní akty, nebo o právní akty Evropské unie), většina slouží převážně statistickým účelům a dělení podle těchto kritérií proto často bývá ovlivněno účelem, k němuž má sloužit. Dělení podle kvalitativních kritérií vychází z praxe a z praktických poznatků o vlastnostech různých firem.

3.1.1 Kvantitativní kritéria

Na firmu jako na malou, střední, nebo velkou lze pohlížet například z hlediska:

- velikosti základního kapitálu,

- hodnoty aktiv,
- výše obratu,
- počtu zaměstnanců,
- počtu účetních dokladů,
- kombinace uvedených kritérií.

Při výběru vhodného kritéria by vždy měl být brán ohled na to, pro jaký účel má dělení sloužit.

Zákon o podpoře malého a středního podnikání (zák. č. 47/2002 Sb.) odkazuje v definici malého a středního podnikání na předpisy Evropského společenství (konkrétně Nařízení komise č. 70/2001 o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES u podpory malého a středního podnikání).

Podle normativních předpisů Evropské unie je za malý podnik považován takový podnik, jehož

- roční obrat je nižší než 10 milionů EUR,
- zaměstnává 10 až 50 zaměstnanců,
- hodnota cizího kapitálu nepřesahuje 25 %.⁶

Podle této definice je dále za střední podnik považován takový podnik, který

- má méně než 250 zaměstnanců,
- hodnota aktiv je nižší než 27 mil. EUR nebo obrat nepřesahuje 40 mil. EUR,
- cizí kapitál ve společnosti nepřesahuje 25 % hodnoty kapitálu.⁷

Jak již bylo řečeno, jednotlivá kritéria jsou uplatňována podle toho, k jakému účelu dělení slouží. Například pro účely Českého statistického úřadu z hlediska počtu zaměstnanců, pak podnik s maximálně 24 zaměstnanci je malý, podnik zaměstnávající maximálně 100 lidí už je považován za střední. Podle zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění se za malý podnik považuje rovněž podnik, který má méně než 25 zaměstnanců. Kritérium výše obratu se pak uplatňuje zejména v bankách při stanovování podmínek pro poskytnutí úvěru a podobně.

---

⁶ *Definice malého a středního podnikání* [citováno 10. 4. 2007]. Dostupné z: <http://www.cmzrb.cz/app/rozcestnik/podpora-podnikani/prurezove-informace/definice-msp.htm>.

⁷ DOLEŽALOVÁ, E., KORÁB, V. *Drobné podnikání*. 3. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2006, s. 6.

Ve své práci budu vycházet z definice Evropské unie a za malou firmu budu tedy považovat takovou firmu, jejíž obrat nepřesahuje 10 milionů EUR a která má mezi 10 a 50 zaměstnanci.

3.1.2 Kvalitativní kritéria

Mezi kvalitativní kritéria patří například postavení vlastníka firmy – u malých firem se v jeho osobě spojuje více povinností spojených s firmou (vystupuje jako její majitel, současně firmu řídí po stránce odborné i ji vede po stránce podnikatelské).

Dalším možným kritériem je účel, který podnikání sleduje – u menšího podniku je kladen důraz především na odvedení kvalitní práce, sociální zajištění podnikatele a jeho rodiny. S růstem podniku převažuje snaha o stále větší zhodnocení vložených prostředků, přechod od manuální práce k zavedení moderních technologií a větší nároky na kapitálové zajištění chodu firmy.

Třetím možným kritériem je pohled na finanční optimalizaci firmy – zatímco u malého podniku je největší pozornost věnována stavu finančních toků, u středních podniků je snaha po dosažení vhodné finanční struktury a u velkého podniku je usilováno o optimalizaci kapitálové struktury.⁸

3.2 Význam malého a středního podnikání

Na význam malého a středního podnikání v České republice existuje mnoho názorů a mnoho různých úhlů pohledu. Na jedné straně vystupují zastánci názoru, že malé a střední podniky na českém trhu zvyšují konkurenci a nabízejí nová pracovní místa, tedy díky nim klesá nezaměstnanost. Na straně druhé se objevuje názor, který význam pro snižování nezaměstnanosti přiřazuje spíše velkým podnikům. Nelze však opomenout ani domněnku, že požadavek na pracovní sílu se neodvíjí od velikosti podniku, ale od typu odvětví, v němž podnik působí.⁹ A skutečnost, na níž se shodnou zcela všichni, je ta, že malé a střední podniky se velmi výraznou měrou podílejí na tvorbě hrubého domácího produktu, tedy přispívají k růstu ekonomiky.

---

⁸ MICHALÍKOVÁ, R. *Specifika malého a středního podnikání* [citováno 10. 4. 2007]. Dostupné z: <http://seminarni-prace.superstudent.cz/ekonomie/rozvoj-forem-podnikani-1908.html>.

⁹ DOUBRAVSKÝ, K., MALLYA, T. Význam malých a středních firem pro českou ekonomiku. *Národohospodářský obzor*, 2006, roč. 2006, č. 2, str. 3 – 14.

Malé a střední podniky v České republice se potýkají s řadou problémů a překážek, které jim brání v jejich rozvoji. Jedním z důvodů je nepochybně nižší možnost financování a omezené zdroje, z čehož se odvíjí řada dalších komplikací. Na rozdíl od velkých podniků nastavují banky pro malé a střední podniky přísnější kritéria při povolování poskytování úvěrů, čímž se komplikuje přístup ke zdrojům. Malé a střední podniky obvykle také nedisponují dostatkem prostředků, aby si mohly dovolit platit skutečně ty nejlepší odborníky, kteří by se věnovali soustavnému zajišťování, shromažďování a vyhodnocování informací důležitých při činnosti podniku, a tak může docházet k tomu, že některé podstatné informace podniku uniknou. Totéž platí pro případné soudní spory, kdy při obecně nízké vymahatelnosti práva v České republice není vyloučeno, aby oprávněná osoba spor prohrála prostě z toho důvodu, že druhá strana měla více prostředků, aby si mohla dovolit lepšího advokáta.

Malé a střední podniky jsou sice podporovány ze strany státu, přesto však by bylo vhodné učinit některá opatření, která by usnadnila jejich činnost. Především by se mělo jednat o zjednodušení postupu při zakládání podniku, tzn. snížit náklady na založení podniku (existuje zde nepřehledné množství poplatků za různé úkony v tomto procesu), zjednodušit registraci podnikatelských subjektů (v obchodním rejstříku nebo u živnostenského úřadu, ideálním řešením by bylo zprovoznění jednotného elektronického systému), zefektivnit a urychlit práci soudního aparátu a především snížit finanční zátěž podniků jako zaměstnavatelů.¹⁰

3.3 Výhody a nevýhody malých firem

3.3.1 Výhody malých firem

Být malou firmou má samozřejmě svoje výhody a nevýhody. Mezi výhody lze zařadit nízký počet zaměstnanců, nižší náklady související jednak s malým počtem zaměstnanců, jednak s úzkým profilovým zaměřením činnosti podniku, nekomplikovanou organizační strukturu, pozitivní působení na konkurenční prostředí v odvětví a dvojsečnou charakteristikou je pak centralizace pravomocí v jediné osobě vlastníka společnosti.

---

¹⁰ DOUBRAVSKÝ, K., MALLYA, T. Význam malých a středních firem pro českou ekonomiku. *Národohospodářský obzor*, 2006, roč. 2006, č. 2, str. 3 – 14.

3.3.1.1 Nízký počet zaměstnanců

Co do počtu zaměstnanců je nepochybně výhodou, že v malé firmě se všichni vzájemně znají, je možné uplatňovat individuální přístup k zaměstnancům, je možné u nich vzbudit pocit sounáležitosti s firmou, vzbudit v nich zaujetí pro firmu, přesvědčit je, že jsou její součástí, vztah mezi zaměstnavatelem (většinou vlastníkem firmy) a zaměstnanci je založen především na důvěře. Mnohé velké firmy se sice o tuto strategii ve vztahu ke svým zaměstnancům snaží také, v podobě různých firemních akcí a podobně, ale v mnoha případech je prakticky nerealizovatelné, aby se ve firmě, která má několik stovek zaměstnanců všichni vzájemně znali. Navíc v takovém případě dochází ve větším množství ke fluktuaci, změnám v personálním obsazení jednotlivých pracovišť, což značně komplikuje situaci zejména vedoucím pracovníkům, kteří si musí neustále zvykat na nové tváře.

3.3.1.2 Nízké náklady

Další výhodou firmy s nižším počtem zaměstnanců jsou logicky také nižší personální náklady, zejména pak na sociální a zdravotní pojištění, které za své zaměstnance firma musí odvádět.

Nižší náklady jsou rovněž způsobeny skutečností, že malé firmy se většinou specializují na konkrétní část trhu, na kterou dodávají jen uzavřenou skupinu produktů, jejich výroba tedy není příliš různorodá.

3.3.1.3 Organizační struktura

Mezi výhody lze jednoznačně zařadit rovněž jednoduchou a přehlednou organizační strukturu a s ní související i nižší náklady na správu podniku a nižší míru byrokracie. To se odráží i ve schopnosti pohotově reagovat na potřeby trhu a požadavky zákazníků, neboť v malé firmě je většinou informační tok přímý a důležitá informace se poměrně rychle dostane na místa, kde s ní může být dále úspěšně pracováno.

3.3.1.4 Tvorba konkurenčního prostředí

Obecně z pohledu trhu jsou malé firmy do jisté míry zárukou proti monopolizačním tendencím větších podniků (čím více menších firem, tím je monopolizace těžší) a také zajišťují zdravou konkurenci v odvětví, v němž působí.

3.3.1.5 Centralizace pravomocí

Do jisté míry výhodou, za určitých podmínek však také nevýhodou, je skutečnost, že nejdůležitější rozhodnutí jsou vykonávána jednou osobou – vlastníkem firmy, u něhož dochází ke kumulaci tří funkcí, a to vlastníka firmy, osoby, která firmu řídí celkově, a osoby, která firmu vede profesně. Čím je firma větší, tím pravděpodobnější a častější je personální diferenciací těchto funkcí a také k nárůstu počtu manažerů, kteří tyto funkce zastávají současně.

3.3.2 Nevýhody malých firem

Výhody jsou na druhé straně vyváženy také řadou nevýhod. Mezi ně lze zařadit komplikace spojené s financováním společnosti, potřeba kvalifikovaných odborníků,

3.3.2.1 Financování

Pro malé firmy bývá obvykle těžší dostat se k potřebným finančním zdrojům, banky jim poskytují nižší úvěry a stanovují jim přísnější kritéria. Proto je u malých podniků hlavním zdrojem finančních prostředků samofinancování. Ani se samofinancováním však není situace jednoduchá, neboť malé podniky nemají většinou mnoho odepisovatelného hmotného a nehmotného majetku, což snižuje možnost refinancování prostřednictvím odpisů.

3.3.2.2 Potřeba kvalifikované pracovní síly

U malých firem také většinou chybí možnosti a prostředky na vybudování vlastních výzkumných a vývojových center, proto u těchto firem není obvykle větší podíl nekvalifikovaných pracovních sil, naopak je kladen důraz na zaměstnávání

především odborníků a kvalifikovaných pracovníků. Na práci lidského faktoru je kladen velký důraz, zejména pak na odvádění kvalitních pracovních výsledků.

3.3.2.3 Vysoké nároky na zaměstnance

S tím souvisí ovšem i některé nevýhody právě v personální oblasti. Zaměstnanci většinou nejsou specializovaní na vykonávání pouze jednoho pracovního úkolu, ale musí být schopni zastat několik funkcí ve výrobním procesu, musí být univerzálně použitelní. Většinou jsou v malých firmách omezené možnosti poskytování sociálních výhod zaměstnancům (např. ve formě příspěvků na dovolenou, stravenek, apod.). Jedinou sociální výhodou, kterou malé firmy svým zaměstnancům poskytují, tak bývá zajištění jejich dalšího vzdělávání a specializace (jak již bylo uvedeno, v malých firmách jsou kvalifikovaní zaměstnanci a odborníci upřednostňováni). Vzhledem k nerozvinuté organizační struktuře, která pokud vůbec má nějaké, neobsahuje mnoho stupňů, je v malých firmách pro zaměstnance omezený rovněž kariérní postup, zatímco ve velké firmě se vylepšování postavení s postupem času dá předpokládat a někdy bývá i předem dané. V malé firmě musí zaměstnanci rovněž počítat s tím, že se od nich očekává flexibilita a jejich přizpůsobení potřebám firmy – z toho pak plynou přesčasové hodiny a případné přizpůsobení pracovní doby dle požadavků zákazníků.¹¹

3.4 Ostatní faktory související s podnikáním

3.4.1 Diverzifikace

Diverzifikace představuje jednu z forem růstových strategií podniku prostřednictvím zaváděním nových produktů do nabízeného sortimentu, což může být zajištěno rovněž rozšířením do úplně nových oblastí. Účelem diverzifikace je zajištění růstu podniku, nebo udržení stávající velikosti podniku, rozptýlení rizika, zvýšení rentability prostřednictvím nových investic nebo lepší využití kapacit v oblasti produkce, odbytu nebo logistiky. Diverzifikace může být buď horizontální, vertikální, nebo příčná. Při horizontální diverzifikaci dochází k rozšíření produkce nebo odbytu o produkty ve stejném produkčním stupni sortimentu (např. pivovar začne vyrábět limonády). Při vertikální diverzifikaci dochází k rozšíření produkce o předcházejí nebo

---

¹¹ *Jak naplánovat kariéru* [citováno 25. 6. 2007]. Dostupné z: <http://www.delej.cz/podnikej/>.

následující produkční stupeň (např. výrobce aut si začne sám vyrábět některé součástky, které by jinak nakupoval od dodavatelů. Příčná diverzifikace nastává v situaci, kdy nové produkty nejsou v žádné souvislosti s dosavadní produkcí podniku (např. prodejna potravin začne prodávat pojištění). U tohoto druhu diverzifikace je nejmarkantnější právě snaha o rozšíření rizika.¹²

3.4.2 *Financování*

Každý podnik pro svou činnost potřebuje finanční prostředky, z nichž bude pokrývat svoje výdaje. Existuje mnoho způsobů, jak tyto finanční prostředky získat. Může se jednat buď o prostředky náležející samotnému podnikateli, či jeho rodině, které dá podniku k dispozici, nebo podnikatel získá možnost disponovat s finančními prostředky, které mu sice nepatří, ale po určitou dobu záleží jen na něm, jak s nimi naloží. V této části práce se chci zmínit o některých způsobech financování, které v praxi rodinných podniků patří mezi nejvyužívanější.

Financování můžeme rozlišovat vnitřní a vnější. Vnější představuje většinou příliv kapitálu prostřednictvím finančního trhu, vnitřní financování spočívá ve využitích vlastních prostředků získaných samotným podnikem. Vnitřní financování probíhá nejčastěji podržením dosaženého zisku ve společnosti, což je současně daňově nejméně výhodným případem. Systematické efekty vnitřního financování se dají docílit prostřednictvím odpisové nebo rezervové politiky.¹³

3.4.2.1 *Vlastní zdroje*

Vlastními zdroji jsou pro podnik zejména samotné vklady společníků. Zejména u osob samostatně výdělečně činných, které nemají povinnost složit žádný vklad, se mezi vlastní zdroje dá zařadit veškerý majetek a veškeré finanční prostředky, které do svého podnikání vloží.

---

¹² KITTEL – WEGNER, E. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 63-64.

¹³ STACHULETZ, R. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 93.

3.4.2.2 Nerozdělený zisk

Nerozdělený zisk patří mezi interní zdroje financování, tedy takové, které si podnik sám vytvoří. Podnik vytvoří určitý hospodářský výsledek, který přetransformuje na základ daně, z tohoto pak odvede daň z příjmů a hospodářský výsledek po zdanění představuje čistý zisk, z něhož může být část použita na tvorbu povinných či dalších fondů, výplatu podílů společníkům, zvýšení základního kapitálu. Zbývající část zisku zůstává podniku a může sloužit ke krytí jeho finančních potřeb. Samofinancování prostřednictvím nerozděleného zisku bývá často využíváno zejména ke krytí rizikovějších investic, na něž se obtížně zajišťují externí zdroje financování.¹⁴

3.4.2.3 Leasing

Leasing je smluvní formou nájmu zboží. Rozlišujeme leasing přímý (přímo od producenta zboží) nebo nepřímý (přes zprostředkovatele). Může se jednat o leasing operativní (nájemní smlouva s krátkodobou výpovědní lhůtou, poskytovatel leasingu přebírá investiční riziko, nebezpečí znehodnocení zboží v důsledku technického pokroku, stejně jako náklady na pojištění, opravy a údržbu. Předmět leasingu patří po celou dobu poskytovateli leasingu a je u něj také odepisován, pronajímatel si může náklady na pronájem uplatnit jako výdaje), nebo leasing finanční (je dohodnutá nevypověditelná doba pronájmu, která může odpovídat maximálně obvyklé provozní době zboží nebo zařízení, leasingové splátky jsou stanoveny tak, že po uplynutí nájemní doby je splacena celá hodnota objektu leasingu a poskytovatel leasingu zůstane zisk – odměna. Náklady na opravy, údržbu a pojištění nese nájemce).¹⁵

3.4.2.4 Bankovní půjčka (úvěr)

Úvěr je středně až dlouhodobá půjčka k financování provozních prostředků, investicí nebo nemovitostí. Na rozdíl od kontokorentu (tedy úvěru na běžném účtu) má pevně stanovenou dobu splatnosti, nemůže být požadováno splacení dřív. Splacení úroků může být ve formě anuitních splátek, úrokových splátek a nebo jednorázového

---

¹⁴ KONEČNÝ, M. *Finance podniku*. 7. vyd. Brno: Nakladatelství Zdeněk Novotný, 2005, s. 54.

¹⁵ THODE, S. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 184.

splacení na konci půjčky. Výběr vhodné varianty splácení má vliv na daňové zatížení společnosti¹⁶.

Kontokorent slouží k vyřízení každodenního platebního styku při podnikání. Ze strany banky může být – v závislosti na výši pravidelných plateb – poskytnuta omezená kreditní částka jako nástroj cizího financování podnikání. Oproti ostatním formám bankovních úvěrů má kontokorent výrazně vyšší úrokovou sazbu, čímž je vyloučeno financování investic z těchto prostředků. Je však vhodný k pokrytí krátkodobé platební tísně způsobené neplánovanými vyššími výdaji. Podmínky pro poskytnutí kontokorentního úvěru závisí na vyjednávací síle zákazníka, v praxi může být mezi „dobrymi“ a „špatnými“ zákazníky rozpětí až 4 % p.a.¹⁷

3.4.2.5 Dodavatelský úvěr

Dodavatelský úvěr není poskytnutým úvěrem v pravém slova smyslu. Představuje finanční prostředky, které zůstanou odběrateli k dispozici i po dodání zboží, za které by měl zaplatit, z toho důvodu, že dodavatel stanoví dobu splatnosti do budoucnosti po uskutečnění obchodu. Možnost získání tohoto způsobu financování závisí především na vztazích s dodavateli, dosavadní platební morálce odběratele a vyjednávací pozici obou smluvních stran.¹⁸

3.4.2.6 Půjčka

Na rozdíl od úvěrů je půjčka nástrojem, který upravuje občanské právo. V první řadě by tedy měl tento smluvní vztah vznikat mezi nepodnikatelskými subjekty, nebo mezi subjekty, z nichž alespoň jeden není podnikatelem (půjčka mezi podnikateli se řídí obchodním zákoníkem a jeho ustanoveními o smlouvě o úvěru). Půjčka představuje smluvní vztah mezi dlužníkem a věřitelem, kdy věřitel přenechá dlužníkovi genericky určené věci (většinou peníze) a dlužník je povinen mu po uplynutí stanovené doby vrátit

---

¹⁶ SCHAWILYE, R. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 22.

¹⁷ STACHULETZ, R. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 175.

¹⁸ ZINECKER, M. *Auslandsgeschäfte und ihre Finanzierung II*. 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2007, s. 14.

stejně, případně větší množství (rozdíl, o něž vrácené množství převyšuje původní množství, jsou úroky) věcí stejného druhu.¹⁹

3.5 Vymezení podmínek specifických pro rodinné podnikání

V souvislosti s touto prací je třeba rozlišit podmínky podnikání, které se přímo týkají rodinného podnikání a které platí naopak pro podnikání obecně.

3.5.1 Podmínky podnikání obecně

3.5.1.1 Forma podnikání

Český ani žádný jiný právní řád nerozlišuje pro rodinné podniky zvláštní formy podnikání, stejně tak ani žádným zákonem není žádná povinná forma společnosti pro rodinný podnik předepsána, tedy při zahájení činnosti se postupuje bez ohledu na to, zda se jedná o rodinný podnik či ne. Nepopíratelnou skutečností však je, že některé formy podnikání jsou rodinnými společnostmi preferovány (viz dále).

3.5.1.2 Financování

Ani v otázce přísunu potřebného kapitálu do společnosti nehraje žádnou roli, zda podnik je vlastněn pouze příslušníky jedné rodiny. Jediným specifikem v této oblasti může být volba způsobu financování (viz dále).

3.5.1.3 Daně

Zdanění příjmů společnosti musí působit shodně vůči všem daňovým subjektům. Jedinou drobnou modifikací v oblasti rodinného podnikání jsou v případě osob samostatně výdělečně činných možnosti společného zdanění (v různých formách v závislosti na konkrétní právní úpravě dané země). Pro rodinné podnikání pak samozřejmě mají značný význam daň dědická a darovací.

---

¹⁹ FIALA, J. In FIALA, J., HURDÍK, J., KORECKÁ, V., TELEČ, I. *LEXIKON, Občanské právo*. 2. vyd. Ostrava: Sagit, 2001, s. 294.

3.5.1.4 Další povinné platby

Ani v případě dalších povinných plateb odváděných do státního rozpočtu není možné činit rozdíly mezi běžnou společností a podnikem rodinným.

3.5.1.5 Postup při založení podniku

Podobně jako v otázce výběru vhodné formy podnikání a zajištění financování činnosti společnosti, ani při založení podniku neexistuje pro rodinné podnikání žádný zvláštní recept či harmonogram, kterým by se tato společnost lišila od jakékoliv jiné běžné společnosti.

3.5.2 Podmínky, které se vztahují pouze k rodinným podnikům

3.5.2.1 Některé formy podnikání

Pro účely rodinného podnikání jsou v každé zemi vyhraněny určité formy podnikání, kterým je dáována přednost před ostatními. Důvodem může být buď výhodnější způsob zdanění příjmů, nebo míra ručení za závazky z podnikání vznikající, bez významu zde určitě nebude ani požadovaná výše základního kapitálu.

3.5.2.2 Drobná specifika při volbě nejvhodnější formy financování

Protože podnikání rodinného příslušníka s sebou obvykle přináší jistá rizika působící na finanční prostředky celé rodiny, kladou rodinné podniky důraz na to, jakou formu financování pro svou činnost zvolí. Jde jednak pochopitelně o možnost získání této formy financování, tedy dostupnost, dále náklady na tyto zdroje a v neposlední řadě také doba, na niž bude tento zdroj pro podnik k dispozici.

3.5.2.3 Daň dědická a darovací

Pokud se rodinnému podniku daří, vytvoří si stabilní pozici na trhu a jeho působení má dlouhodobý charakter, může časem dojít k situaci, kdy bude potřeba vedení a také vlastnictví podniku předat další generaci. Buď se tak stane zcela plánovaně, k tomu může dojít buď prodejem nebo darováním, nebo neplánovaně, v důsledku úmrtí původního vlastníka. V obou případech je pro nové vlastníky

významné, jak se k této situaci staví úprava daně dopadající na nabytí podniku. Zatíží-li tato daň významně rodinnou pokladnu, potom samozřejmě toto zatížení se projeví i v působení podniku.

4. Specifika rodinného podnikání

Problémem rodinných podniků je zejména skutečnost, že kromě prostředí podnikatelského a právního se v jejich činnosti promítá často také právě prostředí rodinné. A naopak, rodinný podnik často nezůstává za dveřmi domácnosti, a tak se pracovat nepřestává ani doma. Obzvláště může tato skutečnost značně zkomplikovat rodinný život, řídí-li rodinnou firmu společně sourozenci nebo manželé.

Dalším problémem jsou často generační rozpory při předávání podniku z rodičů na potomky. Většinou má každá generace svoje vlastní představy o tom, jakým způsobem by firma měla fungovat, kterým směrem se ve svém vývoji ubírat a vždy si myslí, že vede (nebo by vedla) podnik lépe než by to dokázali její nástupci (nebo jak to právě dělají stále ještě firmu vedoucí předchůdci). Když už pak k samotnému předání podniku nástupcům dojde, nemohou se vyhnout srovnávání se svými předchůdci, kritice příznivců starého vedení a rovněž neodbytným radám často právě svých rodičů, kteří i když svoji firmu předali dětem, stále chtějí mít na její chod vliv.²⁰

Kromě problémů v samotné rodině se mohou objevit problémy vyvolané právě příbuzenskými vztahy přímo v chodu firmy samotné. Často dochází k tomu, že rodičové zakládající podnik bojují za to, aby na vedoucí pozice dosadili svoje děti, většinou s úmyslem, aby se od mládí s firmou sžily a byly schopny ji časem převzít a vést (nejlépe stejným způsobem jako to dělali právě její zakladatelé). To však nemusí být vždy krok správným směrem, zvláště prosazují-li majitelé svoje děti na úkor jiných schopných manažerů, kteří by tyto úkoly mohli plnit mnohem lépe. Stejně tak není takovýto postup na místě, snaží-li se zakladatel podniku prosadit svého potomka na místo, kam by dle zavedené praxe měl být zvolen, případně jmenován, přičemž by k této skutečnosti mělo dojít na základě souhlasného rozhodnutí více odpovědných osob, nikoliv pouze autoritativním příkazem majitele podniku.²¹

Může samozřejmě dojít i k opačné situaci, kdy se majitel rodinné firmy snaží za každou cenu zabránit tomu, aby jeho děti pokračovaly v jeho práci (například z důvodu již zmiňovaných generačních rozporů), případně měly jakýkoliv vliv na chod podniku.

---

²⁰ HOMAN, D., PLEININGER, H. *In 40 Prozent aller Betriebe steht Generationswechsel an* [citováno 27. 5. 2007]. Dostupné z: http://www.wirtschaftsblatt.at/home/service/familienbetriebe/Familienbetriebeserie/234843/index.do?_vl_backlink=/home/service/familienbetriebe/index.do.

²¹ FRASL, E. J. *Gesucht: Die besten Familienunternehmen Österreichs* [citováno 3. 4. 2007]. Dostupné z: <http://www.wirtschaftsblatt.at/home/4680/index.do>.

Působí-li takový nechtěný nástupce již ve společnosti, samozřejmě se tato „rodinná válka“ do chodu podniku musí promítnout.

Dojde-li pak k samotnému přechodu na novou generaci, ať již dobrovolným předáním na nástupce, nebo v rámci dědického řízení, většinou se podnik změnám neubrání. Zvláště zdědí-li nový nástupce podnik zcela neočekávaně a má o jeho vedení jiné představy než jeho předchůdce, mohou změny způsobit takové šoky, které se projeví ve výkonech firmy a v krajním případě mohou vést až k jejímu zániku.

Opačným případem je situace, kdy žádný z potomků původních majitelů nechce rodinný podnik převzít. V takovém případě je nutné hledat nástupce buď v širším rodinném kruhu (chtějí-li zakladatelé podnik skutečně udržet v rodině), nebo naopak hledat novou hlavu společnosti mimo rodinný kruh, v krajním případě pak firmu zrušit.

Definice rodinného podnikání:

- jedna nebo více rodin mají kapitálový podíl v podniku,
- rodinné podniky jsou nezávislé na formě společnosti,
- rodiny mají podstatný vliv na obchodní politiku,
- členové rodiny se podílí na řízení společnosti,
- zpravidla existují poradní sbory jako kontrolní orgány,
- rodinné podniky zůstávají po generace ve vlastnictví rodiny a jsou orientovány na kontinuitu,
- po generace se vytváří obchodní vztahy se zákazníky a způsob jednání a chování se při poskytování služeb.

Rodinné podniky se rovněž často vyznačují koncentrací na klíčové obchody a kompetence, ploché hierarchie s krátkými rozhodovacími a informačními kanály, vysokou identifikací a připraveností k poskytnutí plnění.²²

Důvodem proč většina rodinných podniků nezůstane v rukou rodiny, ale je prodána nebo ovládnuta jinou společností, je právě rodina a rodinné vztahy. Příčinou problémů mohou být nevyřešené vztahy se zaměstnanci, ztráta důvěry, komplikované rodinné vztahy nebo požadavky na chod podniku. Konflikt je přirozenou součástí lidských vztahů. V některých rodinách se však konflikt stává běžnou součástí komunikace. Spolupráce zintenzivňuje rodinné vztahy ale může také prohloubit

---

²² THODE, S. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 88.

problémy v rodině, stejně jako sourozeneckou rivalitu nebo mezigenerační soutěžení. Pokud nedorozumění a spory zkomplikují komunikaci a naruší důvěru v rodině, je pro jednotlivé rodinné příslušníky prakticky nemožné sdílet stejné hodnoty, diskutovat nad návrhy, nebo efektivně přijímat klíčová rozhodnutí. Aby mohl rodinný podnik úspěšně fungovat, musí být v rovnováze rodinná přání a potřeby s podnikovými příležitostmi a požadavky.²³

Samotní členové rodiny mohou být velkou silou nebo naopak potenciální hrozbou rodinného podniku.

Ve vztahu rodiny a podniku jsou v rozporu zejména rozdílné cíle, které v obou těchto strukturách existují. U rodiny jsou to emocionální vztahy, rodinné potřeby a udržovaná stabilita, zatímco u podniku se jedná o obchodní vztahy, podnikatelské požadavky a organizovanou změnu.

V praxi může dojít ke třem situacím:

- a. upřednostňovány jsou zájmy podniku
- b. upřednostňovány jsou zájmy rodiny
- c. zájmy podniku a rodiny jsou v rovnováze

ad a. Je-li kladen větší důraz na podnik, trpí tím komunikace v rodině, pocit příslušnosti k rodině, rodinná loajalita, samozřejmě k tomuto dochází na úkor času, který by měla rodina trávit společně a v neposlední řadě tím jsou narušovány citové vztahy v rodině.

ad b. V podnicích, kde je naopak na první místo stavěna rodina, často není možné objektivně hodnotit podnikové výkony a rozvojové plány vedení podniku pro členy rodiny. Upřednostňování rodiny tak komplikuje komunikaci uvnitř podniku, obchodní vztahy, hodnocení výkonů, přijímání rozhodnutí a strategické volby.

ad c. V ideálním případě se podaří vyvážit zájmy rodiny a podniku, kdy rodina funguje a podnik se rozvíjí. Úspěšné vyvážení rodiny a podniku vytváří důvěru, oddanost, efektivitu v podnikání a harmonii v rodině.²⁴

Oddanost rodiny podniku je předurčována především třemi faktory: základními hodnotami uznávanými rodinou, rodinnou vizí (představa o tom, jak by měl podnik

---

²³ CARLOC, R. S., WARD, J. L. *Strategic planning for the family business: parallel planning to unify the family and business*. 1. vyd. New York: Palgrave, 2001, s. 4.

²⁴ CARLOC, R. S., WARD, J. L. *Strategic planning for the family business: parallel planning to unify the family and business*. 1. vyd. New York: Palgrave, 2001, s. 6 – 7.

vypadat a fungovat) a rodinnou obchodní filozofií. Nejdůležitějším faktorem jsou přitom základní rodinné hodnoty, neboť oddanost podniku a rodinná vize o něm jsou předurčeny tím, co rodina považuje za důležité.

Oddanost jako taková je přitom velmi důležitou proměnnou pro individuální chování a organizované vztahy. Oddanost podniku je založena na minimálně třech faktorech:

- osobní důvěře a podpoře cílům a vizím podniku,
- ochotě přispívat podniku,
- touze po vztahu s podnikem.

Oddanost představuje něco víc než běžnou loajalitu k podniku. Vyžaduje aktivní vztah k podniku, spočívající třeba v tom, že jedinec chce dát do podniku něco ze sebe samotného, aby tím přispěl k úspěšnosti podniku.

Správným přístupem, který je soustředěn jak na zájmy jedince, tak rodinného podniku, je takové chápání podnikání, v němž je zahrnuta loajalita a hrdost, sdílené hodnoty a cíle, pozitivní osobní zkušenosti a osobní propojení s podnikovou vizí.²⁵

Máme-li však vůbec hovořit o oddanosti rodiny podniku, je potřeba nejprve zodpovědět dvě základní otázky: Má rodina zájem na dalším vlastnictví podniku, z něhož jí plynou finanční a sociální výhody? Je rodina ochotná a schopná akceptovat odpovědnost plynoucí z vlastnictví? A to tak, že na obě otázky je potřeba odpovědět kladně.²⁶

---

²⁵ CARLOC, R. S., WARD, J. L. *Strategic planning for the family business: parallel planning to unify the family and business*. 1. vyd. New York: Palgrave, 2001, s. 53.

²⁶ CARLOC, R. S., WARD, J. L. *Strategic planning for the family business: parallel planning to unify the family and business*. 1. vyd. New York: Palgrave, 2001, s. 34 – 35.

5. Podmínky pro podnikání v České republice

Malé a střední podniky v České republice mají velký význam pro rozvoj ekonomiky. V současné době se na našem území nachází přibližně necelý milion subjektů, které lze zařadit do skupiny malých a středních podniků. Z celkově ekonomicky aktivního obyvatelstva potom přibližně 11,4 % jsou osoby, které pracují na vlastní účet, a přibližně 0,7 % osob je hlášeno jako pomáhající rodinní příslušníci.

Malé a střední podniky pokrývají více než 50 % pracovních míst v národním hospodářství. Právě z důvodu schopnosti absorbovat flexibilně volnou pracovní sílu spočívá jejich velký význam.²⁷

5.1 Formy podnikání

Formu, pod jakou bude své podnikání vykonávat, volí podnikatel po zhodnocení několika hospodářských bodů. Těmito kritérii jsou počet společníků, ručení, potřeba kapitálu, daňové aspekty a možnost přeměny společnosti. Základními typy společností jsou společnosti osobní (společnost podle občanského práva, veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, tiché společenství a jako zvláštní typy partnerství u svobodných povolání, rejdařství a evropské hospodářské zájmové společenství) a společnosti kapitálové (akciová společnost, komanditní společnost na akcie, společnost s ručením omezeným).²⁸

Osobní společnosti mají zásadně malý počet společníků, spolupráce je založena na vzájemné důvěře, konkrétní právní úpravou může pak být různě určen rozsah právní subjektivity. Kapitálové společnosti naproti tomu mají velký počet společníků, spolupráce je založena na nadosobním zájmu, který je nezávislý na počtu společníků, mají plnou právní subjektivitu, neboť jsou právnickými osobami.²⁹

---

²⁷ *Místo a role malých a středních podniků v ekonomice ČR* [citováno 10. 3. 2008]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/oborove-statistiky/misto-a-role-msp-v-ekonomice-cr/1000452/46029/>.

²⁸ MEYER, J. A. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 110.

²⁹ FLUES, S. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 111.

5.1.1 Osoba samostatně výdělečně činná

V případě osoby samostatně výdělečně činné jde o nejjednodušší možnou formu podnikání, kdy se fyzická osoba stane podnikatelem, nejčastěji živnostníkem. Tato osoba vykonává svoji činnost samostatně, soustavně, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost a účelem této činnosti je dosažení zisku.

Osoba samostatně výdělečně činná může svoji činnost vykonávat buď na základě živnostenského listu, tedy může být živnostníkem, nebo v některé z forem činností, které nejsou živností z hlediska živnostenského zákoníku, tj. může být buď zemědělcem, nebo vykonávat tzv. svobodné povolání (advokát, lékař, daňový poradce, notář, atd.). V České republice se jedná zřejmě o nejrozšířenější formu podnikání, v mnoha ohledech také nejjednodušší.

Z hlediska možnosti považovat osobu samostatně výdělečně činnou za rodinný podnik je na tomto místě nutno poznamenat, že dle definice uvedené v [Kapitole 2.](#) je osoba samostatně výdělečně činná prakticky rodinným podnikem, neboť její činnost je většinou financována z prostředků fyzické osoby, případně i z prostředků rodiny této osoby, tedy činnost osoby samostatně výdělečně činné vždy určitým způsobem ovlivňuje celou její rodinu. Navíc, jak bylo rovněž popsáno v [Kapitole 2.](#), má-li podnikatel jako osoba samostatně výdělečně činná úspěch, není vyloučeno, že dojde k přeměně na některou z forem obchodních společností a tím k vytvoření rodinného podniku v pravém slova smyslu.

Z podstaty věci ale je možné činnost osoby samostatně výdělečně činné považovat za rodinný podnik pouze tehdy, pokud se na výkonu její podnikatelské činnosti aktivně podílí i další rodinní příslušníci. Proto se domnívám, že rodinným podnikem se osoba samostatně výdělečně činná stává tehdy, pokud zaměstnává alespoň jednoho dalšího rodinného příslušníka, nebo uplatňuje rozdělení příjmů na spolupracující osobu ve smyslu § 13 zákona o daních z příjmů, tzn. buď manžel nebo manželka, nebo jiný rodinný příslušník (případně více rodinných příslušníků) žijících s podnikatelem ve společné domácnosti, se minimálně formálně pro účely daně z příjmů fyzických osob podílejí na výkonu samostatné výdělečné činnosti.

Výhody:

- nižší sazba daně než právnická osoba,
- jednoduché rozhodování (relativně).

Nevýhody:

- za závazky ze své činnosti ručí fyzická osoba nejen majetkem vloženým do podnikání, ale celým svým majetkem.

5.1.2 Sdružení osob bez právní subjektivity

Právní rámec sdružení osob bez právní subjektivity je vymezen občanským zákoníkem v ustanovení § 829 a násl.

Podstatou tohoto sdružení je společná činnost několika osob za účelem dosažení společně stanoveného účelu. V rámci tohoto sdružení vše záleží na dohodě účastníků – kolik a jakých který z nich vloží do sdružení prostředků, jak se bude mezi společníky rozdělovat zisk dosažený v rámci sdružení, přitom vůbec není vyloučené, aby každý společník měl svoje vlastní příjmy ze samostatné činnosti a navíc příjmy plynoucí mu z činnosti ve sdružení.³⁰

Jako rodinný podnik se dá sdružení chápat například v situaci, kdy několik rodinných příslušníků (například tři bratři), kteří každý sám vykonává samostatnou výdělečnou činnost, se rozhodnou působit společně jako sdružení.

Výhody:

- možnost spolupráce s dalšími osobami, aniž by mezi nimi musely vznikat obchodně právní vztahy,
- neomezený počet zúčastněných osob,
- je možné využít znalostí ostatních osob pro dosažení společného cíle,
- nižší daňové zatížení – nejedná se o právnickou osobu.

Nevýhody:

- za závazky sdružení ručí všechny sdružené osoby společně a nerozdílně, je zde proto nutná vzájemná důvěra.

5.1.3 Veřejná obchodní společnost

Veřejná obchodní společnost je obchodní společnost podle obchodního práva, upravená ustanovením § 76 a násl. obchodního zákoníku.

---

³⁰ FIALA, J. In FIALA, J., HURDÍK, J., KORECKÁ, V., TELEČ, I. *LEXIKON, Občanské právo*. 2. vyd. Ostrava: Sagit, 2001, s. 313 – 315.

Jedná se o osobní obchodní společnost, která má minimálně dva společníky, kteří za závazky společnosti ručí společně a nerozdílně celým svým majetkem.

Kdo jedná jménem společnosti stanoví společenská smlouva, ze zákona může za společnost jednat každý ze společníků. Zákonem není stanovena minimální výše základního kapitálu společnosti.

Zisk společnosti se rozděluje mezi společníky rovným dílem a až poté dochází k jeho zdanění (podle toho, zda je společníkem právnická či fyzická osoba, použije se příslušná sazba daně).³¹

Tato forma obchodní společnosti není v České republice příliš využívána.

Výhody:

- nedaní se zisk společnosti, ale až rozdělený podíl na zisku jednotlivých společníků.

Nevýhody:

- společníci ručí za závazky společnosti celým svým majetkem.

5.1.4 Komanditní společnost

Komanditní společnost je obchodní společností založenou podle § 93 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku. V této společnosti jsou minimálně dva společníci, z nichž ti, kteří ručí za závazky společnosti celým svým majetkem, se nazývají komplementáři a ti jediní jsou oprávněni k vedení společnosti a ostatní, kteří ručí za závazky společnosti pouze do výše svých nesplacených vkladů zapsaných v obchodním rejstříku, jsou komanditisté, kteří jsou oprávněni v ostatních záležitostech společnosti rozhodovat společně s komplementáři.

Komplementáři jsou statutárními orgány společnosti

Komanditista je povinen vložit do základního kapitálu společnosti vklad v minimální výši 5 000,- Kč. Komanditista ručí za závazky společnosti stejně jako komplementář (tedy celým svým majetkem) v případě, že obchodní firma společnosti obsahuje jeho jméno.

Rozdělení zisku společnosti, podíl na uhrazení ztráty, stejně jako hlasování při rozhodování o záležitostech společnosti, upravuje společenská smlouva. Nejsou-li tyto otázky upraveny společenskou smlouvou, rozděluje se zisk podle obchodního zákoníku

---

³¹ § 76 – § 92 zák. č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku

na poloviny mezi komanditisty a komplementáře, komplementáři si dále rozdělí zisk rovným dílem, komanditisté pak podle výše svých splacených vkladů. Ztrátu nesou komplementáři rovným dílem, komanditisté se na úhradě ztráty podílí pouze v případě, že tak stanoví společenská smlouva. Při hlasování má každý společník jeden hlas, rozhoduje se většinou hlasů, pouze ke změně společenské smlouvy je zapotřebí souhlas všech společníků (společenská smlouva může tento požadavek zákona zmírnit pouze tak, že postačí souhlas většiny komplementářů a současně souhlas většiny komanditistů).

Není-li v ustanoveních obchodního zákoníku týkajících se komanditní společnosti stanoveno něco jiného, použijí se na úpravu právního postavení komplementářů ustanovení obchodního zákoníku o veřejné obchodní společnosti a na právní postavení komanditistů ustanovení o společnosti s ručením omezeným.³²

Daňová úprava je tedy postavena tak, aby komplementářům kompenzovala jejich povinnost ručit celým svým majetkem, kdy jsou zvýhodněni, zatímco komanditisté zdaní část zisku na ně připadající nejprve daní z příjmů právnických osob a poté ještě podíl náležející již přímo konkrétní osobě podléhá srážkové dani ve výši 15 %.

Výhody:

- nízká potřeba kapitálu pro vznik společnosti,
- komanditisté neručí po splacení svých vkladů za závazky společnosti,
- není omezen počet společníků,
- komanditistům není stanoven zákaz konkurence.

Nevýhody:

- komplementáři ručí neomezeně celým svým majetkem,
- k založení společnosti je potřeba minimálně dvou společníků,
- komanditisté se nemohou podílet na obchodním řízení společnosti.

5.1.5 Společnost s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je kapitálovou obchodní společností. Upravuje ji obchodní zákoník v ustanovení § 105 a násl.

Společnost s ručením omezeným může být založena i jedinou osobou a může mít maximálně 50 společníků.

---

³² § 93 - § 104 zák. č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku

Za svoje závazky odpovídá společnost s ručením omezeným celým svým jměním, společníci ručí společně a nerozdílně za závazky společnosti do výše souhrnu nesplacených částí vkladů zapsaných v obchodním rejstříku. Základní kapitál musí být vytvořen minimálně ve výši 200 tisíc Kč, přitom každý společník musí vložit do společnosti alespoň 20 tisíc Kč. Před zápisem do obchodního rejstříku musí být splaceno alespoň 30 % z vkladu každého společníka a 50 % celkového základního kapitálu. Má-li společnost jen jednoho zakladatele, musí být základní kapitál splacen v plné výši. Každý společník musí splatit svůj vklad nejpozději do pěti let od vzniku společnosti.

Orgány společnosti jsou valná hromada jako nejvyšší orgán společnosti, jednatele jako výkonné orgány společnosti a dozorčí rada, která není obligatorním orgánem společnosti a je zřízena pouze, stanoví-li tak společenská smlouva.³³

V České republice se jedná o jednu z nejvyžívanějších forem obchodní společnosti, využívá se zde zejména možnosti omezeného ručení za závazky vyplývající z podnikání. Vzhledem k tomu, že tuto společnost může založit i jedna fyzická osoba, jde tedy o výhodnou alternativu k činnosti osoby samostatně výdělečně činné, samozřejmě pouze za předpokladu, že fyzická osoba, která chce založit společnost s ručením omezeným, má dostatečné prostředky pro splacení základního kapitálu. Z téhož důvodu je společnost s ručením omezeným vhodnou formou i pro rodinné podniky, kde vstoupí-li do podnikání více rodinných příslušníků, většinou není problém potřebný kapitál zajistit.

Výhody:

- omezené ručení za závazky společnosti.

Nevýhody:

- dvojí zdanění – nejprve zisk společnosti, poté jako podíl na zisku pro společníka (srážková daň),
- možné problémy v komunikaci při vyšším počtu společníků.

5.1.6 Akciová společnost

Akciová společnost je kapitálovou obchodní společností, upravena je v § 154 a násl. obchodního zákoníku.

---

³³ § 103 - § 153 zák. č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku

Společnost ručí za svoje závazky celým svým majetkem, naopak společníci – akcionáři za závazky společnosti neručí vůbec.

Minimální počet zakladatelů je jeden v případě, že akciovou společnost zakládá právnická osoba, jinak minimálně dva. Základní kapitál akciové společnosti s veřejnou nabídkou akcií musí být alespoň ve výši 20 milionů Kč, bez veřejné nabídky akcií 2 miliony Kč. Před zápisem společnosti do obchodního rejstříku musí být splaceno celé emisní ážio a minimálně 30 % hodnoty základního kapitálu.

Orgány společnosti jsou valná hromada jako nejvyšší orgán společnosti, představenstvo, které je statutárním orgánem, řídí společnost a jedná jejím jménem, a dozorčí rada, která dohlíží na výkon působnosti představenstva a uskutečňování podnikatelské činnosti společnosti.³⁴

Tato forma obchodní společnosti se hodí spíše pro velké podniky se složitou organizační strukturou a velkou potřebou kapitálu, pro malé a drobné rodinné podniky většinou nenalezne uplatnění.

Výhody:

- téměř žádná rizika pro společníky.

Nevýhody:

- dvojí zdanění, nejprve je zdaněn zisk právnické osoby, vyplácené dividendy podléhají srážkové dani podle § 36 zákona o daních z příjmů,
- obtížná komunikace,
- drobní akcionáři nemají významný vliv na chod společnosti.

5.1.7 Družstvo

Družstvo je společenstvím osob, jehož účelem je podnikání nebo zajišťování hospodářských, sociálních nebo jiných potřeb svých členů. Právní úprava fungování družstva je obsažena v § 221 a následujících obchodního zákoníku.

Družstvo musí mít minimálně pět členů, nebo alespoň dva členy, kteří jsou právnickou osobou. Za svoje závazky odpovídá družstvo celým svým majetkem a členové družstva za jeho závazky neručí. Základní kapitál činí minimálně 50 tisíc Kč.

Orgány družstva jsou členská schůze, která je nejvyšším orgánem družstva, představenstvo, které řídí činnost družstva a je jeho statutárním orgánem, jedná za

---

³⁴ § 154 - § 220 zák. č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku

družstvo navenek, kontrolní komise, jejímž úkolem je kontrolovat veškerou činnost družstva.

Zisk se rozděluje mezi členy podle poměrů jejich členských vkladů.³⁵

Družstvo není příliš využívanou formou pro uskutečňování podnikatelských aktivit.

Výhody:

- neomezený počet členů.

Nevýhody:

- při velkém počtu členů může docházet k problémům při rozhodování.

5.2 Daňová soustava

Daňová soustava v České republice zahrnuje osm daní, které můžeme teoreticky rozdělit na daně přímé, ty pak dále na daně přímé osobní a daně přímé na věci, a daně nepřímé, které se dále dělí na všeobecné a selektivní³⁶. K přímým daním osobním patří daň z příjmů (rozdělená na daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob)³⁷, daně přímé na věci jsou daň z nemovitostí³⁸, daň dědická, daň darovací a daň z převodu nemovitostí³⁹ a daň silniční⁴⁰. Jako daň nepřímá všeobecná funguje v České republice daň z přidané hodnoty⁴¹ a daněmi nepřímými selektivními jsou daně spotřební (konkrétně daň z minerálních olejů, daň z lihu, daň z piva, daň z vína a meziproductů, daň z tabákových výrobků)⁴² a od 1.1.2008 také daně ekologické (konkrétně daň ze zemního plynu a některých dalších plynů, daň z pevných paliv a daň z elektřiny)⁴³.

---

³⁵ § 221 - § 260 zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

³⁶ VEJVODOVÁ, H. *Právo I Finanční právo*. Brno: Vydavatelství Zdeněk Novotný, 2002, s. 20.

³⁷ Upraveny zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

³⁸ Upravena zákonem č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí.

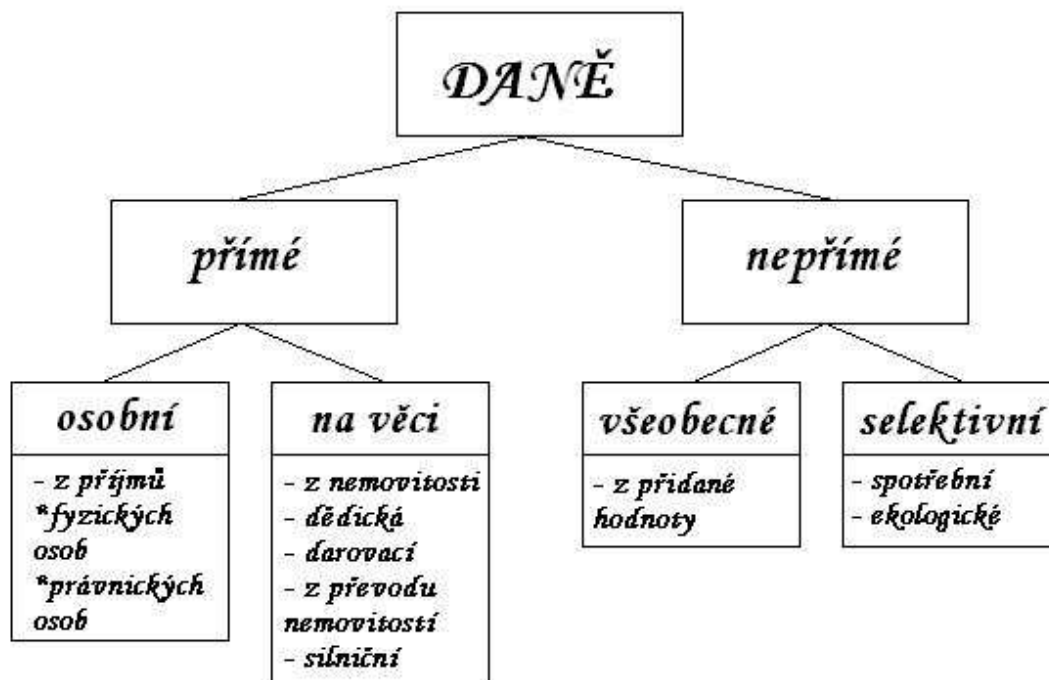
³⁹ Upraveny zákonem č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí.

⁴⁰ Upravena zákonem č. 16/1993 Sb., o dani silniční.

⁴¹ Upravena zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

⁴² Upraveny zákonem č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních.

⁴³ Upraveny zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů.

Obrázek č. 1: Daňová soustava ČR

5.2.1 Daň z příjmů

- fyzických osob

Poplatníkem daně z příjmů fyzických osob je každá fyzická osoba, která má bydliště na území ČR, nebo se zde zdržuje více než 183 dnů v roce.

Předmětem daně jsou

- příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků,
- příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti,
- kapitálové příjmy,
- příjmy z pronájmu,
- ostatní příjmy.

Předmětem daně nejsou dědictví a dary, úvěry a půjčky, příjmy dosažené poplatníkem při změnách rozsahu společného jmění manželů, příjmy ze spravedlivého zadostiučinění priznaného Evropským soudem pro lidská práva a příjmy českých au-pair v zahraničí. Zákonem je stanovena celá řada osvobození od daně a to jak

všeobecných, tak u každé kategorie příjmů zvlášť. Osvobozeny jsou příjmy, které projdou tzv. časovým testem – poplatník má příjem z určité věci až po určité době po té, co se stal jejím vlastníkem – nebo příjmy jinak specifické, o kterých to stanoví zákon

Základ daně se skládá z dílčích základů za každou kategorii příjmů. Postup při zjištění základu daně je následující: U každého příjmu se nejprve posoudí, zda je či není předmětem daně, zda je či není osvobozen od daně, a poté se přiřadí do příslušné skupiny příjmů.

Od základu daně si poplatník odečte nezdanitelné částky. Jako nezdanitelné částky zákon umožňuje uplatnit dary věnované na zákonem vymezené účely v zákonem vymezené výši, úroky z úvěru na stavební spoření, platby na penzijní připojištění, platby na soukromé životní pojištění, členské příspěvky člena odborové organizace a úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání.

Takto zjištěný základ daně se zaokrouhlí na celé stokoruny dolů a vypočte se z něj daň. Sazba daně je rovná, stanovena pro rok 2008 ve výši 15 % (pro rok 2009 se počítá se snížením sazby na 12,5 %).

Od vypočtené daně si může poplatník odečíst slevy na dani v zákonem stanovené výši, základní slevu na poplatníka za celý rok, slevu na dani na vyživovaného manžela nebo vyživovanou manželku rovněž za celý rok (nebo podle počtu měsíců, v nichž manželství trvalo), ostatní slevy na dani jsou uplatňovány podle počtu měsíců, na jejichž počátku byly splněny podmínky pro uplatnění slevy na dani. Jedná se o slevy na dani pro osoby pobírající částečný nebo plný invalidní důchod, osoby, které jsou držiteli průkazu ZTP/P, a pro studenty. U těchto slev na dani se však část převyšující daňovou povinnost poplatníkovi nevyplácí.

Za každé vyživované dítě si může poplatník snížit svou daňovou povinnost o tzv. daňové zvýhodnění, které se skládá ze dvou částí: do výše daňové povinnosti se jedná o slevu na dani, část, která přesahuje daňovou povinnost je poplatníkovi vyplácena jako daňový bonus.

Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok.

Fyzické osoby, které měly jiné příjmy než jen ze závislé činnosti, a osoby, které měly příjmy ze závislé činnosti od více zaměstnavatelů současně, mají povinnost podat daňové přiznání do tří měsíců po konci zdaňovacího období, tedy do konce března následujícího roku. Poplatníci s příjmy z jiné než závislé činnosti platí zálohy na daň

podle výše své poslední známé daňové povinnosti buď dvakrát nebo čtyřikrát do roka. Daň je splatná v termínu pro podání daňového přiznání.

Specifický institut v úpravě daně z příjmů fyzických osob představuje rozdělení příjmů a výdajů na spolupracující osobu. Spolupracující osobou může být buď manžel (manželka) nebo jiná osoba žijící s poplatníkem ve společné domácnosti. Zákon o daních z příjmů umožňuje rozdělit na manžela (manželku) maximálně 50 % příjmů a výdajů, přitom rozdíl příjmů a výdajů nesmí být vyšší než 45 tisíc Kč za každý měsíc, v němž spolupráce trvala, za kalendářní rok se tedy jedná o částku 540 tisíc Kč za rok. Na jinou osobu či osoby žijící s poplatníkem ve společné domácnosti je možné rozdělit maximálně 30 % příjmů a výdajů (celkem, nikoliv na každou jednotlivou osobu), přitom maximální částka, o niž takto rozdělené příjmy mohou převyšovat výdaje, je zákonem omezena na 15 tisíc Kč za každý měsíc spolupráce, za rok tedy 180 tisíc Kč.

Možnost zjednodušeného zdanění je ve stanovení daně paušální částkou za zákonem vymezených podmínek. Některé příjmy, zejména pak z kapitálového majetku, nebo z autorských honorářů, se nezahrnují do základu daně z příjmů, ale jsou zdaněny přímo u zdroje zvláštní sazbou daně (srážková daň).

- právnických osob

Poplatníkem daně z příjmů právnických osob jsou všechny osoby, které nejsou fyzickými osobami, mající sídlo nebo místo vedení na území ČR.

V případě právnických osob je právní úprava daně z příjmů poněkud stručnější než u fyzických osob. Vymezuje předmět daně pozitivně, kdy jsou předmětem daně veškeré příjmy z činnosti poplatníka a z nakládání s veškerým majetkem, i negativně, kdy předmětem daně nejsou příjmy z darování a dědění, příjmy získané vydáním pohledávky, příjmy z vlastní činnosti Správy úložišť radioaktivního odpadu a příjmy z titulu spravedlivého zadostiučinění přiznaného Evropským soudem pro lidská práva. Speciálně je předmět daně vymezen pro neziskové organizace (poplatníky, kteří nejsou založeni za účelem podnikání), veřejné vysoké školy, zdravotní pojišťovny, Fond národního majetku, Pozemkový fond, společníky veřejných obchodních společností a komplementáře komanditních společností a poplatníky zřízené k poskytování veřejné služby v televizním nebo rozhlasovém vysílání. Od daně je osvobozena ČNB a v zákoně opět najdeme celou řadu dalších věcných osvobození.

Při stanovení základu daně se u právnických osob vychází z hospodářského výsledku, je tedy přímo vázán na účetnictví. Úprava toho, jak přesně se upravuje účetní hospodářský výsledek na daňový základ, je obsahem společných ustanovení, platí tedy jak pro právnické, tak pro podnikající fyzické osoby. Zákon uvádí i účetní výdaje, které v žádném případě nemohou být uznány jako daňové výdaje. Hmotný majetek může být odepisován buď rovnoměrně nebo zrychleně.

Položky snižující základ daně (u fyzických osob označené jako nezdánitelné částky) jsou podobně jako u fyzických osob dary věnované na zákonem stanovené účely v zákonem omezené výši. Fyzické i právnické osoby si od základu daně mohou odečíst daňovou ztrátu z minulých let a to po dobu pěti let následujících, výdaje na vzdělání žáků SOU, výdaje na výzkum a vývoj, dále 50 % částky, kterou poplatník vynaložil na vypořádání majetkových podílů oprávněným osobám.

Základ daně se zaokrouhluje na celé tisíce dolů a sazba daně je rovná, pro rok 2008 ve výši 21 % (v roce 2009 20 % a od roku 2010 19 %).

Sleva na dani je uvedena ve společných ustanoveních, mohou ji tak uplatnit jak právnické osoby, tak podnikající fyzické osoby. Náleží poplatníkům, kteří jsou zaměstnavateli a zaměstnávají osoby se zdravotním postižením. Výše slevy na dani se odvíjí od stupně postižení zaměstnanců a jejich počtu (přepočteno na zdaňovací období). Slevu na dani mohou uplatnit také poplatníci, jimž byl poskytnut příslib investiční pobídky.

Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok, poplatník si může zvolit i hospodářský rok, kterým je 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců.

I právnické osoby mají povinnost podat daňové přiznání do 3 měsíců od konce zdaňovacího období. Zálohy na daň se odvádí za stejných podmínek jako u osob fyzických, v intervalech stanovených zákonem podle jejich poslední známé daňové povinnosti, buď čtvrtletně nebo pololetně. Daň je splatná v termínu pro podání daňového přiznání.

Poplatník si daň sám vypočítá, vyplní daňové přiznání a daň zaplatí.

Správce daně z příjmů je místně příslušný finanční úřad poplatníka. Ten je součástí soustavy územních finančních orgánů. Místním finančním úřadům jsou nadřizena finanční ředitelství, která pak podléhají přímo Ministerstvu financí.

5.2.2 Daň z nemovitostí

Daň z nemovitostí se skládá ze dvou částí, daně z pozemků a daně ze staveb. Dani podléhají stavby a pozemky nacházející se na území České republiky, pokud nejsou od daně z nemovitostí osvobozeny.

Poplatníkem je vlastník nemovitosti, v některých případech jím může být i nájemce nebo uživatel nemovitosti.

Daň z pozemků se stanoví na základě výměry pozemku násobené průměrnou cenou půdy stanovenou vyhláškou ministerstva zemědělství. Sazba daně závisí na charakteru pozemku. U některých druhů pozemků se sazba daně násobí koeficientem podle počtu obyvatel obce, v níž se pozemek nachází.

Daň ze staveb se stanoví na základě výměry půdorysu stavby a podle charakteru a účelu stavby. Základní sazby daně se zvyšují za každé další nadzemní podlaží stavby a násobí se koeficientem podle počtu obyvatel obce, v níž se stavba nachází.

Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok, daň je splatná do konce května tohoto kalendářního roku.⁴⁴

5.2.3 Daň z převodu nemovitostí

Daň z převodu nemovitostí dopadá na veškeré úplatné převody nemovitostí, tzn. prodej, výměna nebo nabytí nemovitosti ve dražbě.

Poplatníkem daně je převodce nemovitosti, nabyvatel je ručitelem. Základ daně se stanoví z hodnoty nemovitosti, a to buď z odhadní ceny nebo z prodejní ceny, podle toho, která z nich je vyšší. Sazba daně z převodu nemovitosti je stanovena ve výši 3 % ze základu daně.⁴⁵

5.2.4 Daň dědická a darovací

Daň dědická a darovací, na rozdíl od doposud uvedených daní, nemají charakter pravidelných plateb, jedná se spíše o daně „nárazové“, poplatník má povinnost zaplatit daň, pokud dojde k zákonem stanovené skutečnosti.

---

⁴⁴ HOLMES, A. In BĚHOUNEK, P., BENDA, V., BONĚK, V., HOLMES, A. *LEXIKON, Daňové pojmy*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2001, s. 35.

⁴⁵ HOLMES, A. In BĚHOUNEK, P., BENDA, V., BONĚK, V., HOLMES, A. *LEXIKON, Daňové pojmy*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2001, s. 37.

- daň dědická

Dědické dani podléhá bezúplatné nabytí majetku v souvislosti s děděním. Dědicové jsou rozděleni do tří skupin – ve skupině první jsou příbuzní v přímé řadě a manželé, ve druhé skupině příbuzní v řadě pobočné a příbuzní manžela, pokud se zůstavitelem žili ve společné domácnosti, do třetí skupiny patří ostatní osoby.

Základem daně je hodnota nabytého majetku, sazba daně je stanovena progresivně, zákonem stanovené sazby jsou násobeny koeficientem 0,5. Přičemž osoby patřící do první a druhé dědické skupiny jsou od daně dědické zcela osvobozeny.

Poplatníkem daně dědické je nabyvatel majetku, tedy dědic.

Sazby daně dědické se pohybují v závislosti na výši základu daně a na skupině, do které patří dědic, od 0,5 % do 20 %

- daň darovací

Pro daň darovací platí prakticky totéž co pro daň dědickou, předmětem daně je zde však bezúplatné nabytí majetku mezi živými osobami.

Poplatníkem daně dědické je obdarovaný, dárce je ručitelem.

Základem daně je rovněž hodnota nabytého majetku, sazba daně je stanovena stejně jako pro daň dědickou, tedy progresivně. I u daně darovací funguje mnoho osvobození, žádné z nich však nemá tak paušální charakter jakým je osvobození celých skupin osob u daně dědické.

Sazby daně darovací se pohybují v závislosti na výši základu daně a na skupině, do které obdarovaný patří, od 1 % do 40 %.⁴⁶

5.2.5 Daň silniční

Účelem silniční daně je zdanit užívání pozemních komunikací v České republice silničními motorovými vozidly. Zdanění podléhají ta vozidla, která jsou využívána nebo určena k podnikatelské činnosti. Kromě toho podléhají dani všechna motorová vozidla s největší povolenou hmotností vyšší než 12 tun.

Poplatníky daně jsou provozovatelé těchto vozidel zapsaní v technickém průkazu, případně zaměstnavatelé, pokud vyplácí cestovní náhrady svým zaměstnancům, kteří využívají svoje vozidlo pro pracovní účely.

---

⁴⁶ HOLMES, A. In BĚHOUNEK, P., BENDA, V., BONĚK, V., HOLMES, A. *LEXIKON, Daňové pojmy*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2001, s. 30.

Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok, daňové přiznání se podává a daň je splatná do konce ledna následujícího roku.

Sazba daně se stanoví v závislosti na zdvihovém objemu motoru u osobních automobilů a na základě počtu náprav a nejvyšší povolené hmotnosti na nápravu u automobilů nákladních.

5.2.6 Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty patří mezi nepřímé daně. Poplatníky, tedy subjekty, které tato daň ekonomicky zatěžuje, jsou koneční spotřebitelé zboží nebo služeb, ovšem plátcí, tedy subjekty, které jsou daň povinny odvést státu, jsou daňové subjekty, které jsou registrovány jako plátcí daně z přidané hodnoty.

Plátcí mají povinnost odvádět daň na výstupu za jimi uskutečněná zdanitelná plnění a mohou uplatňovat nárok na odpočet daně na vstupu u přijatých zdanitelných plnění.⁴⁷

Předmětem daně je dodání zboží nebo převod nemovitosti za úplatu, poskytnutí služby za úplatu nebo pořízení zboží z jiného členského státu Evropské unie za úplatu, pokud některý z těchto úkonů byl uskutečněn osobou povinnou k dani v rámci uskutečňování její ekonomické činnosti.

Základní sazba daně je ve výši 19 %, u některých zákonem stanovených komodit a služeb platí sazba snižená ve výši 9 %.

Osobou povinnou k dani je každá fyzická nebo právnická osoba se sídlem na území České republiky, která uskutečňuje ekonomické činnosti. Povinnost k registraci plátce daně z přidané hodnoty vzniká takové osobě, pokud její obrat za 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců přesáhne 1 milion Kč.

Zdaňovacím obdobím je kalendářní měsíc u osob registrovaných k dani, jejichž obrat za předchozí kalendářní rok překročil 10 milionů Kč, nebo kalendářní čtvrtletí pro osoby registrované k dani, jejichž obrat za předcházející rok nepřekročil 10 milionů Kč. Osoby registrované k dani, jejichž obrat za předchozí kalendářní rok nepřekročil 10 milionů, ale byl vyšší než 2 miliony Kč, si mohou zvolit za zdaňovací období kalendářní měsíc.

---

⁴⁷ BENDA, V. In BĚHOUNEK, P., BENDA, V., BONĚK, V., HOLMES, A. *LEXIKON, Daňové pojmy*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2001, s. 46.

Daňové priznání se podává místně příslušnému správci daně do 25 dnů od konce zdaňovacího období.

5.2.7 Daně spotřební

Rovněž daně spotřební patří k daním nepřímým, které zatěžují vybrané komodity. Smyslem této daně je odrazovat od spotřeby vybraných komodit, které jsou nějakým způsobem škodlivé, a současně získat do veřejných rozpočtů prostředky k pokrytí výdajů souvisejících se spotřebou těchto komodit. Ekonomicky dopadají na konečného spotřebitele, který je zaplatí v ceně výrobku, samotnou daň však do státní pokladny odvádí plátce, tedy zákonem stanovená osoba, která daní zatížený produkt vyrábí nebo do České republiky dováží.

Daňová soustava České republiky řadí mezi spotřební daně daň z minerálních olejů, daň z lihu, daň z piva, daň z vína a meziproduktů a daň z tabákových výrobků.⁴⁸

5.3 Další povinné platby

5.3.1 Sociální pojištění

Pojistné na sociální zabezpečení (zahrnující důchodové a nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti) představuje povinnou platbu, která zatěžuje příjmy výdělečně činných osob. Právní úprava je obsažena v mnoha právních předpisech a do značné míry je pro ni charakteristická značná nepřehlednost.⁴⁹

Pro podnikatele představuje toto pojištění výraznou zátěž nejen ekonomickou ale také administrativní.

Pro účely této práce nemá velký význam zabývat se sociálním pojištěním zaměstnanců. Pro podnikatele má sociální pojištění v této stránce význam pouze jako pro zaměstnavatele, neboť z něj plynou dvě významné povinnosti – na jedné straně je zaměstnavatel povinen odvést pojištění, které platí ze svého příjmu jeho zaměstnanci, na straně druhé – a zde se právě vyskytuje jedna z největších zátěží pro podnikání – je

---

⁴⁸ BONĚK, V. In BĚHOUNEK, P., BENDA, V., BONĚK, V., HOLMES, A. *LEXIKON, Daňové pojmy*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2001, s. 450.

⁴⁹ BONĚK, V. In BĚHOUNEK, P., BENDA, V., BONĚK, V., HOLMES, A. *LEXIKON, Daňové pojmy*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2001, s. 294.

zaměstnavatel sám povinen platit pojištění za své zaměstnance a sice ve výši 26 % z jejich hrubé mzdy.

Osoby samostatně výdělečně činné jsou povinně účastny na sociálním pojištění, pokud jejich samostatná výdělečná činnost je hlavním zdrojem jejich příjmů a nepatří do některé ze skupin osob, které jsou považovány za osoby vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost (v tom případě mají povinnost se přihlásit k účasti na sociálním pojištění pouze pokud jejich roční příjmy přesáhnou zákonem stanovenou částku). Pojistné se platí ve výši 29,6 % z vyměřovacího základu, jímž je 50 % rozdílu mezi příjmy a výdaji za kalendářní rok.

5.3.2 Zdravotní pojištění

Zdravotní pojištění rovněž patří mezi povinné platby, na rozdíl od sociálního pojištění je však povinné bezvýhradně pro každého. Zákonná úprava je obsažena v zákoně o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění a v zákoně o veřejném zdravotním pojištění.⁵⁰

Na zdravotním pojištění se podílejí zaměstnavatelé i zaměstnanci. Vyměřovacím základem jsou hrubé mzdy zaměstnanců, pojistné je odváděno ve výši 13,5 %. Zaměstnanci ze své hrubé mzdy odvedou na pojistné ve výši 4,5 %. Zaměstnavatelé platí zdravotní pojištění za své zaměstnance ve výši 9 %.

Osoby samostatně výdělečně činné, bez ohledu na to, zda jejich samostatná výdělečná činnost je hlavním či vedlejším zdrojem jejich příjmů, odvádí pojistné z vyměřovacího základu ve výši 50 % rozdílu mezi příjmy a výdaji a sazba pojistného pro ně činí 13,5 %.

5.3.3 Pojištění odpovědnosti za škodu

V závislosti na oboru, v němž podnik či podnikatel vykonává svoji činnost, mu může ze zákona vzniknout povinnost pojistit se proti případné způsobené škodě v souvislosti s vykonávanou činností.

---

⁵⁰ BONĚK, V. In BĚHOUNEK, P., BENDA, V., BONĚK, V., HOLMES, A. *LEXIKON, Daňové pojmy*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2001, s. 295.

Povinnost uzavřít takové pojištění ze zákona dopadá zejména na podnikatele vykonávající odborné činnosti (např. činnost lékařů, advokátů, daňových poradců), dále činnosti, při nichž je manipulováno s nebezpečnými látkami či předměty.

Každý subjekt, který zaměstnává zaměstnance, má ze zákona povinnost platit za své zaměstnance úrazové pojištění, z něhož budou pokryty případné následky pracovních úrazů či nemocí z povolání. Pojistné odvádí zaměstnavatel z úhrnu hrubých mezd svých zaměstnanců, sazba je odvozena od převažující činnosti zaměstnavatele. Tuto povinnost stanoví zaměstnavatelům zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, který však nabude účinnost až k 1.1.2010. Do konce roku 2009 tedy nadále trvá povinnost zaměstnavatelů stanovená dřívějším zákoníkem práce (tj. zákonem č. 65/1965 Sb.) uzavřít pojištění zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání.

Dalším z povinných pojištění, které se týká každého podnikatele, který provozuje motorové vozidlo, je pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla.

Společně s dalšími pojištěními, která sice nejsou povinná, nicméně pro chod podniku nezbytná, představují tato zákonná pojištění nezbytné výdaje pro každý podnik.

5.4 Postup při založení podniku

Rozhodne-li se fyzická osoba nebo skupina fyzických osob pro podnikání, prvním krokem je zvolení vhodné formy pro svoji činnost. Při tomto výběru je potřeba zvážit předpokládaný rozsah činnosti, objem kapitálu, který chce podnikatel do podniku vložit, ochotu ručit za závazky v rámci podniku vznikající, počet osob podílejících se na podnikání a další faktory.

Dle zvolené formy podnikání se odvíjí další postup při zakládání podniku, podle ustanovení obchodního zákoníku je potřeba sepsat společenskou smlouvu a složit stanovenou výši základního kapitálu v zákonem stanovených lhůtách.

Podle oblasti činnosti, kterou chce podnik vykonávat, musí získat patřičná živnostenská oprávnění. K tomu musí být splněny jednak obecné podmínky pro výkon živnosti, jednak podmínky stanovené pro jednotlivé druhy živností (u živností ohlašovacích volných stačí podat ohlášení živnostenskému úřadu místně příslušnému podle sídla podniku nebo podnikatele. U živností ohlašovacích řemeslných se postupuje stejně jako u živností volných a navíc je potřeba doložit doklad prokazující odbornou

způsobilost odpovědného zástupce, tedy doklad o patřičném vzdělání a absolvované praxi v oboru. Pro živnosti ohlašovací vázané je nutné uvést v ohlášení všechny náležitosti jako u živnosti ohlašovací volné a navíc podle přílohy 2 živnostenského zákona je nutné doložit doklad o dosaženém předepsaném vzdělání v daném oboru, v některých případech (zejména, jde-li o vzdělání středoškolské) i doklad o absolvované praxi nebo složení předepsané zkoušky. Pro získání živnosti koncesované je společnost povinna podat žádost o koncesi. Tuto žádost podává místně příslušnému živnostenskému úřadu podle sídla společnosti. Navíc je společnost v žádosti povinna doložit doklad o odborné způsobilosti odpovědného zástupce, kterou jí předepisuje příloha č. 2 živnostenského zákona podle druhu živnosti, kterou chce společnost vykonávat. O udělení či neudělení koncese je živnostenský úřad povinen rozhodnout do 60 dnů ode dne podání žádosti).

Na základě § 62 obchodního zákoníku je společnost povinna podat návrh na zápis do obchodního rejstříku do 90 dnů od podpisu společenské smlouvy nebo od doručení průkazu živnostenského oprávnění.

Podnikající fyzické osoby mohou být zapsány do obchodního rejstříku na žádost, případně mohou být zapsány i ze zákona, je-li naplněn některý ze zákonných předpokladů.

Společnost může zahájit svoji činnost až po nabytí právní moci zápisu do obchodního rejstříku, protože až k tomuto dni jí jako právnické osobě vzniká právní subjektivita a je způsobilá mít práva a povinnosti a vlastními právními úkony nabývat práva a povinnosti.

Osoba samostatně výdělečně činná naproti tomu může zahájit svoji činnost ihned po udělení živnostenského oprávnění.

Každý podnikatel (fyzická či právnická osoba) je povinen se registrovat u místně příslušného správce daně do 30 dnů ode dne, kdy obdrží nebo získá oprávnění ke své činnosti nebo začne provozovat samostatnou výdělečnou činnost.

Podnikatel, který je plátcem daně z příjmů, tzn. který má zaměstnance, za něž je povinen odvádět zálohy na daň, je povinen se registrovat u místně příslušného správce daně do 15 dnů od vzniku povinnosti srážet daň nebo zálohy na daň.

Podnik nebo podnikatel, kteří jsou zaměstnavateli, jsou povinni přihlásit každého svého zaměstnance k pojištění (důchodovému, nemocenskému) u místně příslušné

správy sociálního zabezpečení do 8 dnů ode dne jeho vstupu do zaměstnání. Také při skončení pracovního poměru jsou povinni ohlásit tuto skutečnost místně příslušné správě sociálního zabezpečení do 8 dnů po skončení pracovního poměru s daným zaměstnancem.

Osoby samostatně výdělečně činné mají oznamovací povinnost vůči místně příslušné správě sociálního zabezpečení o zákonem stanovených skutečnostech (zejména zahájení činnosti, ukončení činnosti), kterou jsou povinny splnit nejpozději do osmého dne kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž k těmto skutečnostem došlo.

Pro zdravotní pojištění platí oznamovací povinnost obdobně jako u pojištění sociálního. Zaměstnavatelé mají povinnost vůči zdravotní pojišťovně oznamovat nástup zaměstnance do zaměstnání, ukončení pracovního poměru, změnu zdravotní pojišťovny a skutečnosti, které zakládají povinnost státu platit pojistné na zdravotní pojištění za zaměstnance, a to do 8 dnů ode dne, kdy nastala některá z těchto skutečností.

Osoby samostatně výdělečně činné rovněž podléhají oznamovací povinnosti vůči své zdravotní pojišťovně, jíž jsou povinny ohlásit zahájení a ukončení samostatné výdělečné činnosti a to do osmi dnů od jejího zahájení nebo ukončení.

6. Podmínky pro podnikání v Rakousku

Malé a střední firmy představují 99 % firem v Evropské unii co do počtu a zajišťují 70 % celkového hrubého domácího produktu.

V Rakousku je v současné době přibližně 400 tisíc malých firem. Z toho největší část tvoří firmy s méně než čtyřmi zaměstnanci (přibližně 280 tisíc), mezi pěti až devatenácti pracovníky zaměstnává asi 85 tisíc firem a pouze 25 tisíc firem zaměstnává více než 100 (přesněji mezi 100 a 199) pracovníků.⁵¹

V Rakousku jsou rodinné podniky nosným pilířem veškerého podnikání, většina rakouských firem má charakter rodinné firmy. Všechny pochopitelně začínaly jako malé firmy, ale právě již výše zmíněné faktory rodinných firem – soudržnost a houževnatost – lze vidět jako hlavní příčiny toho, že mnoho rakouských rodinných firem proslavilo svoje jméno po celém světě a z malé firmy se stal velký prosperující podnik, který si však většinou stále drží charakter rodinné firmy a nadále se jeho vedení předává z generace na generaci. Ve Vídni existuje dokonce instituce při Hospodářské komoře, kde jsou připravováni budoucí manažeři rodinných podniků. To již samo o sobě svědčí o dlouhodobé tradici rodinných podniků v Rakousku.

Jak již bylo uvedeno, rodinné firmy tvoří podstatnou část podnikatelské scény v Rakousku. Mnohé z nich fungují již ve druhé nebo třetí generaci a mají zájem na přenesení rodinného jména na štítu firmy i do budoucnosti.

6.1 Formy podnikání

6.1.1 Samostatný podnikatel (Einzelunternehmer)

Podobně jako v České republice je za samostatného podnikatele považován jednatel (fyzická osoba), který vykonává svoji podnikatelskou činnost vlastním jménem a na vlastní účet. Za závazky ze svého podnikání ručí neomezeně celým svým majetkem jak vloženým do podnikání, tak soukromým.

Samostatný podnikatel pro zahájení své činnosti nepodléhá povinnosti sepsat zakládající listinu, či provádět podobný úkon. Musí však na příslušných úřadech nahlásit zahájení provozování živnosti, zajistit si potřebná povolení ke své činnosti

---

⁵¹ *Österreichische Wirtschaft* [citováno 2. 8. 2007]. Dostupné z: http://de.wikipedia.org/wiki/%C3%96sterreichische_Wirtschaft.

a překročí-li jeho činnost rámec malého podnikání, je rovněž povinen nechat se zapsat do firemního rejstříku.⁵²

6.1.2 Společnost podle občanského práva (*Gesellschaft des bürgerlichen Rechts*)

Tento typ společnosti nebyl vytvořen primárně pro účely podnikatelské činnosti, alespoň ne pro účely dlouhodobé podnikatelské činnosti. Tato společnost není právnickou osobou, nemá vlastní právní subjektivitu a také se nezapisuje do firemního rejstříku.⁵³

6.1.3 Veřejná společnost (*Offene Gesellschaft*)

Představuje spojení veřejné obchodní společnosti a veřejné výdělečné společnosti, které existovaly dříve.

Veřejná společnost může být založena nejméně dvěma fyzickými nebo právnickými osobami, které společně ale i každá samostatně ručí za závazky společnosti celým svým majetkem. Toto ručení nemůže být vůči věřitelům omezeno. Zákon nevyžaduje pro založení společnosti uzavření písemné společenské smlouvy, nicméně v praxi je písemná společenská smlouva pochopitelně výhodou.

Veřejná společnost vzniká zápisem do firemního rejstříku (na rozdíl od veřejné obchodní společnosti, která vznikla již uzavřením společenské smlouvy).

Předmětem podnikání veřejné společnosti může být jakákoliv činnost, včetně výkonu svobodných povolání (v tom případě neobsahuje název společnosti označení „veřejná společnost“ nýbrž „partnerství“ nebo „& partner“).⁵⁴

6.1.4 Komanditní společnost (*Kommanditgesellschaft*)

Pro fungování komanditní společnosti platí z podstatné části stejná ustanovení jako pro veřejnou společnost. Nejpodstatnějším rozdílem je skutečnost, že vedle společníka, který ručí za závazky společnosti osobně neomezeně celým svým majetkem (komplementář), musí být v komanditní společnosti vždy alespoň jeden společník, který za závazky společnosti ručí jen do určité výše, zapsané ve firemním rejstříku

---

⁵² *Einzelunternehmen*. Wirtschaftskammer Steiermark. 2003. Informační materiál, s. 2.

⁵³ RAUSCHER, K.-H. *Wirtschaftsrecht I*. Steyr: FH Steyr, 2007, s. 70.

⁵⁴ RAUSCHER, K.-H. *Wirtschaftsrecht I*. Steyr: FH Steyr, 2007, s. 62.

(komanditista). Je-li tímto společníkem kapitálová obchodní společnost (obvykle společnost s ručením omezeným), je tento typ společnosti označován jako GmbH & Co KG. Tato forma podnikání je často volena zejména z daňových a organizačních důvodů a také pro formu ručení.

Zastupování a obchodní vedení společnosti náleží osobně ručícím společníkům společnosti.⁵⁵

6.1.5 Společnost s ručením omezeným (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*)

Společnost s ručením omezeným je právnickou osobou, má tedy právní subjektivitu. Společníci neručí osobně za závazky společnosti.

Společnost je založena podpisem společenské smlouvy, pokud společnost zakládají alespoň dvě osoby, v případě založení pouze jedinou osobou nahrazuje společenskou smlouvu prohlášení o založení, přitom v obou případech tak musí být učiněno formou notářského zápisu.

Ve společenské smlouvě musí být uveden název společnosti, sídlo, předmět podnikání, výše základního kapitálu a podíly jednotlivých společníků. Sídlo společnosti se musí nacházet na místě, kde se nachází podnik, obchodní vedení podniku nebo ředitelství podniku, na jiném než některém z těchto míst může být sídlo společnosti jen zcela výjimečně.

Společnost s ručením omezeným může mít jakýkoliv předmět podnikání s výjimkou činnosti hypoteční banky nebo pojišťovací činnosti, činnosti podílového fondu nebo politické činnosti.

Společnost vzniká zápisem do rejstříku firem, návrh na zápis musí být opatřen notářsky ověřenými podpisy všech společníků.

Minimální základní kapitál je stanoven ve výši 35 tisíc EUR, přitom každý vklad musí činit alespoň 70 EUR. Alespoň polovina základního kapitálu musí být uhrazena penězi, zbytek mohou představovat i věcné vklady. Každý společník musí uhradit penězi alespoň čtvrtinu svého vkladu, přitom každý společník alespoň 70 EUR, a celkem musí být ze základního kapitálu splaceno alespoň 17 500 EUR.

---

⁵⁵ RAUSCHER, K.-H. *Wirtschaftsrecht I*. Steyr: FH Steyr, 2007, s. 68.

Obchodní podíly jsou převoditelné jak mezi živými osobami, tak je možné je nabýt i děděním. Od roku 2000 převod obchodního podílu mezi živými nepodléhá dani z převodu kapitálového majetku.

Nejvyšším orgánem společnosti je valná hromada. Schází se alespoň jednou ročně, jejími členy jsou všichni společníci společnosti a dává pokyny jednatelům ohledně obchodního vedení společnosti. Valná hromada rovněž jmenuje jednatele společnosti a sice notářsky ověřeným usnesením. Není-li ve společenské smlouvě nebo usnesení valné hromady stanoveno něco jiného, jednají za společnost všichni jednatele společně. Dozorčí rada není povinným orgánem společnosti, ze zákona musí společnost s ručením omezeným zřízovat dozorčí radu pouze v případě, pokud průměrný počet jejích zaměstnanců je vyšší než 300 nebo je-li společnost součástí koncernu, který zaměstnává více než 300 zaměstnanců. Dozorčí rada musí mít alespoň tři členy, jejím úkolem je dohled a kontrola nad obchodním vedením společnosti. Dozorčí rada se schází alespoň čtyřikrát do roka.

Společnost s ručením omezeným má ze zákona povinnost vést účetnictví. Podíl na zisku může být vyplácen pouze ze zisku vykázaného v účetní závěrce.⁵⁶

6.1.6 Akciová společnost (Aktiengesellschaft)

Akciová společnost je kapitálovou společností, má vlastní právní subjektivitu a její společníci neručí za závazky společnosti vlastním majetkem.

Základní kapitál akciové společnosti činí nejméně 70 tisíc EUR.

Společnost může být založena i jediným společníkem. Společnost vzniká zápisem do rejstříku firem.

Orgány společnosti jsou představenstvo, které na vlastní odpovědnost řídí činnost společnosti a zastupuje společnost navenek, dozorčí rada, která jmenuje členy představenstva (funkční období je omezeno na pět let, je možné zvolit i kratší funkční období a zákonem není vyloučeno znovuzvolení členů představenstva) a valná hromada.⁵⁷

---

⁵⁶ RAUSCHER, K.-H. *Wirtschaftsrecht I*. Steyr: FH Steyr, 2007, s. 36

⁵⁷ RAUSCHER, K.-H. *Wirtschaftsrecht I*. Steyr: FH Steyr, 2007, s. 53.

6.1.7 Družstvo (*Genossenschaft*)

Družstvo je ve své podstatě sdružení osob, které má vlastní právní subjektivitu a neomezený počet členů. Není stanovena pevná částka základního kapitálu. Družstvo slouží k dosahování výtěžku a hospodaření svých členů. Nesmí být zakládáno primárně za účelem dosažení zisku.⁵⁸

6.2 Daňová soustava

Malé firmy a drobní podnikatelé v Rakousku jsou často kritizováni za to, že zanedbávají při své činnosti plánovací a kontrolní mechanismy, prakticky u nich chybí jakékoliv finanční plány, stanovení cílů a rovněž řádné vedení účetnictví. Mnoho malých podniků se pohybuje v oboru své profese a nepovažuje za důležité stanovovat si nějaké cíle. Většina z těchto subjektů spoléhá na služby daňových poradců.

Jak uvedl Karl Bruckner, obchodní vedoucí společnosti BDO Auxilla, zabývající se správou majetku, stalo se daňové přiznání natolik obsáhlé a složité, že obyčejný člověk se v něm není schopen sám zorientovat. Při nedostatku podkladů však ani daňový poradce nemůže dělat zázraky. Podle něj se však drobným firmám vyplatí zaměstnávat nebo alespoň najmout si někoho, kdo se jim bude o účetnictví a další výkaznictví průběžně starat.⁵⁹

6.2.1 Daň z příjmů (*Einkommensteuer*)

Subjekty rakouské daně z příjmů jsou fyzické osoby, dosahující příjmů

- ze zemědělství a lesního hospodářství,
- ze samostatné činnosti,
- z živnosti,
- ze závislé činnosti,
- z kapitálového majetku,
- z pronájmu,
- jiné příjmy.

---

⁵⁸ RAUSCHER, K.-H. *Wirtschaftsrecht I*. Steyr: FH Steyr, 2007, s. 71.

⁵⁹ PLEININGER, H. *Kleinunternehmen fehlt oft der klare Business-Plan* [citováno 2. 8. 2007]. Dostupné z: <http://www.wirtschaftsblatt.at/home/service/familienbetriebe/Familienbetrieberserie/233427/index.do>.

Sazba daně z příjmů je stanovena progresivně, příjmy do 10 tisíc EUR nejsou daněny vůbec, z příjmů vyšších než 10 tisíc EUR ale nižších než 25 tisíc EUR se částka přesahující 10 tisíc EUR zdaní 38,3 %, částka přesahující 25 tisíc EUR se daní 43,596 % a částka přesahující 51 tisíc EUR podléhá dani ve výši 50 %.

V Rakousku je poskytováno mnoho různých slev na dani. Jedná se o slevu pro zaměstnance, slevu na dopravu, slevu pro důchodce, slevu pro samoživitele, slevu pro osoby, které jsou povinny platit výživné na děti, slevu na děti. Za zákonem stanovených podmínek mohou být některým osobám vypláceny (a to i v případě, že nedosáhnou žádných příjmů) části některých slev na dani v podobě negativní daně (tedy obdoba českého daňového bonusu).⁶⁰

Společné zdanění manželů nebo rodiny bylo v Rakousku zrušeno, zvýhodnění je nyní poskytováno pouze osamělým osobám vychovávajícím děti (samoživitele) a to ve formě slev na dani.

Jako náklady je možné uplatnit výdaje na dopravu do zaměstnání, je-li vzdálenost mezi bydlištěm a pracovištěm větší než 20 km, v opačném případě je tyto náklady možné uplatňovat ve formě paušální slevy na dopravu.

Na rozdíl od České republiky se hodnota darů poskytnutých na veřejně prospěšné účely může v konečné výši daně projevit jen výjimečně.⁶¹

6.2.2 Podniková daň (daň z příjmů právnických osob) (Körperschaftsteuer)

Podnikové dani podléhají příjmy společností veřejného práva kapitálového typu, tedy takové, jejichž příjmy nejsou zdaněny daní z příjmů až po rozdělení zisku mezi společníky.

Základem daně jsou veškeré příjmy společnosti.

Sazba daně z příjmů právnických osob je stanovena ve výši 25 %. Pro akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným je navíc stanovena minimální daň ve výši 5 % ze zákonem stanovené výše minimální hodnoty základního kapitálu (tj. 1 750 EUR ročně pro společnosti s ručením omezeným a 3 500 EUR pro akciové

---

⁶⁰ *Das Steuerbuch 2008*. Bundesministerium für Finanzen (Österreich). 2007. Brožura pro zaměstnavatele, s. 7.

⁶¹ *Einkommensteuer (Österreich)* [citováno 24. 4. 2008]. Dostupné z: http://de.wikipedia.org/wiki/Einkommensteuer_%28%C3%96sterreich%29.

společnosti), pro banky a pojišťovny platí minimální daň ve výši 5 452 EUR ročně a pro evropskou společnost 6 000 EUR ročně.⁶²

6.2.3 Daň z obratu (*Umsatzsteuer*)

Rakouská daň z obratu je obdobou české daně z přidané hodnoty.

Subjekty povinnými k placení této daně jsou všichni podnikatelé, jejichž roční obrat je vyšší než 30 tisíc EUR. Podniky, jejichž obrat této částky nedosáhne, jsou na základě úpravy platné pro malé podniky od placení daně osvobozeny. Kromě toho obsahuje zákon řadu výjimek, například jsou od placení daně osvobozeny banky a pojišťovny.

Sazbu daně z obratu stanoví zákon v základní výši 20 % a ve snížené sazbě 10 %. Snížená sazba platí například pro potraviny, knihy, osobní dopravu nebo kulturní akce.

Daň z obratu se nevztahuje na nákup pozemků, neboť tento proces podléhá dani z převodu nemovitostí.

Daň je splatná nejpozději do 45 dnů po vzniku daňové povinnosti.⁶³

6.2.4 Komunální daň (*Kommunalsteuer*)

Komunální daň představuje daň zatěžující zaměstnavatele. Je vybírána obcemi a jejím základem je celková suma hrubých mezd vyplácených zaměstnavatelem. Sazba této daně je stanovena ve výši 3 %.

Ať již se jedná o zaměstnavatele, který je fyzickou (a jeho příjmy podléhají dani z příjmů) nebo právnickou (na jehož příjmy dopadá podniková daň) osobu, odvedená komunální daň je v obou případech nákladem, o nějž si může zaměstnavatel snížit daňový základ.⁶⁴

---

⁶² *Finanční a daňový sektor* [citováno 27. 2. 2008]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/www/mzv/stat.asp?StaID={664EFCA5-CAEB-4981-AD42-3DC71F17F11A}>.

⁶³ *Umsatzsteuer (Österreich)* [citováno 24. 4. 2008]. Dostupné z: http://de.wikipedia.org/wiki/Umsatzsteuer_%28%C3%96sterreich%29.

⁶⁴ *Kommunalsteuer (Österreich)* [citováno 24. 4. 2008]. Dostupné z: http://de.wikipedia.org/wiki/Kommunalsteuer_%28%C3%96sterreich%29.

6.2.5 Daň z nemovitostí (Grundsteuer)

Dani z nemovitostí podléhají v Rakousku se nacházející nemovitosti. Daň je vybírána místně příslušnými obcemi, v jejichž katastru se nemovitost nachází, a vybraná daň patří do rozpočtu obce.

Daň je stanovena finančním úřadem na základě hodnoty nemovitosti. Každá obec může uplatnit mimořádné jednorázové zvýšení daně až pětinasobně. Rozlišuje se daň A, která dopadá na nemovitosti využívané k zemědělství a lesnictví, a daň B, jíž jsou zdaněny ostatní nemovitosti.⁶⁵

6.2.6 Daň z převodu nemovitostí (Grunderwerbsteuer)

Dani z převodu nemovitostí podléhá každé nabytí nemovitosti na rakouském území. Povinnost odvést daň vzniká v okamžiku, kdy dojde ke vzniku závazku převést pozemek, nikoliv až v momentě skutečného převodu nemovitosti nebo dokonce zápisu změny vlastníka v příslušném registru (katastru nemovitostí).

Od daně je osvobozeno nabytí nemovitosti, jejíž hodnota nepřesahuje 1 100 EUR, nabytí nemovitosti děděním nebo darováním a za určitých podmínek nabytí stavebních pozemků.

Základem daně je cena, za niž byla nemovitost nabyta, jen ve výjimečných případech se daň vypočítá ze skutečné hodnoty nemovitosti (pokud není za nemovitost poskytnuto protiplnění, nebo v případě převodu lesního nebo zemědělského pozemku mezi blízkými příbuznými).

Základní sazba daně činí 3,5 %. Snížená sazba daně ve výši 2 % platí pro nabytí nemovitosti zvýhodněnými osobami, jimiž jsou manželé, rodiče, děti, vnoučata, nevlastní děti, osvojené děti a manželé dětí.

Plátcem daně je ve většině případů nabyvatel, v některých případech (dojde-li k nabytí nemovitosti ze zákona) nabyvatel i původní vlastník.

---

⁶⁵ Grundsteuer [citováno 4. 4. 2008]. Dostupné z: <https://www.bmf.gv.at/Steuern/Brgerinformation/GrundstckeundSteuern/Grundbesitzabgaben/Grundsteuer/start.htm>.

Daň je splatná do 15. dne druhého kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž došlo ke vzniku daňové povinnosti.⁶⁶

6.2.7 Daň dědická a darovací (*Erbschaft- und Schenkungsteuer*)

Dědické dani podléhají přechody majetku, ke kterým dojde následkem úmrtí původního vlastníka. Darovací daň pak dopadá na převody majetku mezi živými osobami.

Dědická a darovací daň v Rakousku jsou daněmi, jejichž výnos se dělí mezi stát a jednotlivé spolky. Jejich sazba je jednotná pro celé Rakousko.

V poslední době je v Rakousku velmi diskutovaným tématem možnost úplného zrušení daně dědické a darovací. Přesto by měla zůstat zachována alespoň oznamovací povinnost, a to v závislosti na vztahu obdarovaného (dědice) k dárci (zůstaviteli) a k hodnotě nabytého majetku.⁶⁷ Na jaře roku 2008 rakouský Ústavní soudní dvůr přijal dvě rozhodnutí, v nichž rozhodnul o protiústavnosti aktuální právní úpravy a na jejichž základě byl 20. 4. 2008 přijat nový zákon o oznamovací povinnosti při darování, který nabude účinnosti 1. 8. 2008 a na jehož základě nebude nadále vybírána daň dědická a darovací.⁶⁸

V Rakousku se již v posledních několika letech vyskytoval silný tlak a snaha po osvobození rodinných podniků od daně dědické. Dědická daň představuje pro rodinné firmy v Rakousku v současné době jednu z nejvýraznějších překážek. Zvláště pro menší podniky představuje veliké finanční zatížení, v jehož důsledku často raději dochází ke zrušení firmy, nebo alespoň propouštění zaměstnanců.⁶⁹

---

⁶⁶ *Grunderwerbsteuer (Österreich)* [citováno 24. 4. 2008]. Dostupné z:

http://de.wikipedia.org/wiki/Grunderwerbsteuer_%28%C3%96sterreich%29.

⁶⁷ *Abschaffung der Erbschaft- und Schenkungsteuer in Österreich steht bevor* [citováno 14. 4. 2008]. Dostupné z: <http://www.lexisnexis.de/aktuelles/steuern/135591/abschaffung-der-erbschaft-und-schenkungssteuer-in-oesterreich-steht-bevor>.

⁶⁸ DECHET, R. *Erbschaftsteuer: Österreich streicht die Abgabe endgültig* [citováno 1. 5. 2008]. Dostupné z: <http://www.gomopa.net/Finanzforum/Gesetze/Erbschaftsteuer-OEsterreich-streicht-die-Abgabe-endgueltig.html>.

⁶⁹ JANK, B. *Entlastet endlich Familienunternehmen von der Erbschaftssteuer* [citováno 3. 4. 2007]. Dostupné z: http://www.wirtschaftsblatt.at/home/service/familienbetriebe/3712/index.do?vl_backlink=/home/service/familienbetriebe/index.do.

Dle slov jednoho z rakouských podnikatelů, Aloise Wimmera, šéfa salzburské firmy Wimmer Hartstahl, současné zatížení dědickou daní je schopno vrátit finanční situaci zavedeného podniku o pět až deset let zpátky.⁷⁰

6.3 Další povinné platby

6.3.1 Sociální zabezpečení

Podobně jako v České republice odvádí zaměstnanci i zaměstnavatelé část hrubé mzdy na sociální účely. Jedná se o příspěvek na zdravotní zabezpečení, nezaměstnanost, důchodové pojištění, zajištění pro případ úrazu či nehody a pro ostatní sociální situace. Ve svém souhrnu je tato platba označována jako sociální daň.

Zaměstnanec odvádí ze své hrubé mzdy 3,95 % na zdravotní zabezpečení, 3 % jako příspěvek na nezaměstnanost, 10,25 % na důchodové pojištění a 1,7 % na další možné sociální situace. Celkem tedy jeho sociální daň činí 18,9 %.

Hrubé mzdy, které zaměstnavatel vyplácí svým zaměstnancům, zatěžuje sociální daň ve výši 22,4 %, z čehož platí 3,55 % na zdravotní zabezpečení, 3 % jako příspěvek na nezaměstnanost, 12,55 % na důchodové pojištění, 1,4 % pro případ úrazu či nehody a 1,9 % na další možné sociální situace.

Osoby samostatně výdělečně činné odvádí v Rakousku 7,65 % ze svých čistých příjmů na zákonné zdravotní pojištění a 15,75 % na důchodové pojištění. Osoby vykonávající svobodná povolání nemají povinnost platit zdravotní pojištění, pojistné na důchodové pojištění však musí odvádět ve výši 20 % svých čistých příjmů. Pro zemědělce platí stejná sazba zdravotního pojištění, snížená sazba důchodového pojištění 15 %, ale navíc mají povinnost odvádět pojistné na úrazové pojištění ve výši 1,9 % ze svých čistých příjmů.⁷¹

---

⁷⁰ PLEININGER, H. *Die besten Familienbetriebe* [citováno 10. 4. 2007]. Dostupné z: http://www.wirtschaftsblatt.at/home/service/familienbetriebe/2260/index.do?_vl_backlink=/home/service/familienbetriebe/index.do.

⁷¹ *Die österreichische Sozialversicherung in Zahlen*. Hauptverband der österreichischen Sozialversicherungsträger. 2008. Ročenka, s. 25.

6.3.2 Ostatní platby

Zaměstnavatel je kromě toho povinen odvádět z celkové sumy vyplácených hrubých mezd další povinné platby, například povinný příspěvek do Hospodářské komory (0,4 % objemu hrubých mezd), příspěvek do Fondu pro vyrovnání rodinné zátěže (4,5 %), příspěvek do zaměstnaneckého penzijního fondu (1,53 %) nebo již výše zmíněnou komunální daň.⁷²

6.4 Založení společnosti v Rakousku

Při založení společnosti je potřeba zaplatit daň ze společnosti ve výši 1 % složeného základního kapitálu (společníků, kteří neručí za závazky společnosti osobně). Dále je třeba zaplatit soudní poplatky za zápis společnosti do firemního rejstříku. Obecně se dá předpokládat, že náklady na založení společnosti dosáhnou výše přibližně 10 až 15 % základního kapitálu.

Zápis společnosti do rejstříku firem trvá přibližně dva týdny.

Podle rakouského živnostenského řádu může být živnost provozována jen na základě odpovídajícího živnostenského oprávnění. Živnost je zde definována jako samostatná, pravidelná činnost, vykonávaná za účelem dosažení zisku. Do působnosti živnostenského řádu nespadá výkon zemědělské a lesnické činnosti, činnost umělců a některá další povolání, která jsou upravena jinými zákony. Zákon rozlišuje živnosti volné, regulované a citlivé. Volné a regulované živnosti mohou být vykonávány ihned po ohlášení živnostenskému úřadu, u živností citlivých je pro jejich výkon nezbytné pravomocné rozhodnutí živnostenského úřadu.

Pro výkon volné živnosti je nezbytným předpokladem pouze splnění všeobecných podmínek, u živností regulovaných musí živnostník nebo jeho odpovědný zástupce prokázat odbornou způsobilost pro výkon této činnosti, u živností citlivých musí žadatel prokázat spolehlivost.

Odpovědného zástupce musí ustanovit každá společnost, tedy právnická osoba. Odpovědným zástupcem může být pouze fyzická osoba s trvalým pobytem v Rakousku, která splňuje všeobecné požadavky podle živnostenského zákona a je odpovědná za

---

⁷² *Finanční a daňový sektor* [citováno 27. 2. 2008]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={664EFCA5-CAEB-4981-AD42-3DC71F17F11A}>.

výkon činnosti společností. Odpovědný zástupce nemusí být jednatelem nebo společníkem společnosti, postačuje, pokud je zaměstnancem společnosti.⁷³

Každý podnikatel, který zaměstnává zaměstnance, je povinen při vzniku každého nového pracovního poměru svého zaměstnance přihlásit příslušné oblastní zdravotní pojišťovně, čímž automaticky dojde k předání informací i pro účely důchodového pojištění.⁷⁴

6.5 Ostatní faktory ovlivňující rakouské podnikání

6.5.1 Financování

Pro rakouské banky je při poskytování finančních prostředků malým firmám jedním z nejdůležitějších faktorů skutečnost, jakým způsobem je ve firmě vyřešena otázka nástupnictví. A čím je firma menší, tím má tato otázka zásadnější význam. Stále více podnikatelů totiž na svoje nástupce vůbec nemyslí a na předání podniku se nepřipravuje. Podle odborníka z IK Investment Bank Christophera Schneidera by podnikatel měl s přípravami na předání podniku svému nástupci začít přibližně 10 před plánovaným odchodem do penze. Pro banku je v takové situaci důležité, že otázka další existence podniku je vyřešena. Samozřejmě způsob, jakým se bude nástupnictví řešit, má na financování bankou také vliv – zcela jiná bude situace, pokud podnik převezme někdo z rodiny a bude v něm dále aktivně působit, nebo rodina bude vystupovat nadále pouze z pozice vlastníků, ale firma bude řízena manažery, kteří nejsou rodinnými příslušníky, nebo zda firma bude prodána, v tom případě banku bude zajímat, zda novým vlastníkem bude někdo ze současného managementu firmy, nebo se dostane do úplně cizích a na jejím vedení doposud nezúčastněných rukou.⁷⁵

---

⁷³ *Gewerbeanmeldung* [citováno 14. 2. 2008]. Dostupné z: <http://www.help.gv.at/Content.Node/47/Seite.470103.html>.

⁷⁴ *Anmeldung von Arbeitnehmer und Arbeitnehmerinnen* [citováno 3. 3. 2008]. Dostupné z: <http://www.help.gv.at/Content.Node/66/Seite.660001.html>.

⁷⁵ FRASL, E. J. *Ungelöste Nachfolge erschwert Finanzierung* [citováno 2. 8. 2007]. Dostupné z: http://www.wirtschaftsblatt.at/home/service/familienbetriebe/Familienbetrieberserie/233619/index.do?_vl_backlink=/home/service/familienbetriebe/Familienbetrieberserie/index.do.

6.5.2 Reforma dle představ malých firem

V roce 2006 rakouský ministr financí jednal se šéfy malých a středních firem a předložil jim dotazník, jakým způsobem by si představovali reformu, která by snížila zatížení jejich podniků a zjednodušila jim podnikatelskou činnost. Podnikatelé vzali ministra za slovo a z dotazníku vzešlo několik bodů, které by si podnikatelé přáli splnit:

- zavedení paušalizace, která by zjednodušila zajištění zisku pro malé a střední podniky,
- zavedení daňového zvýhodnění za investice do malých a středních podniků,
- zjednodušení obstarávání kapitálových prostředků pro malé a střední podniky prostřednictvím státní podpory,
- rozšíření daňového zvýhodnění neodnímáním zisku malým a středním podnikům,
- ulehčení přeshraniční činnosti v rámci Evropské unie pro malé a střední podniky.

Kromě toho se podnikatelé shodli na tom, že je třeba celkově zjednodušit zákony a další normativní předpisy, neboť malé a střední podniky jsou přehnaně zatěžovány byrokratickými požadavky. Dalším požadavkem také byly změny v systému zdravotního pojištění.⁷⁶

6.5.3 Podpora malého a středního podnikání

Od 1. ledna 2007 nabyl v Rakousku účinnosti zákon na podporu malého a středního podnikání, podle něž může být ročně až 10 % zisku, maximálně však 100 tisíc EUR osvobozeno od daně z příjmu, pokud tato částka bude investována na obnovu investičního majetku firmy, jehož životnost je čtyři roky nebo delší.⁷⁷

---

⁷⁶ *KMU Aktion* [citováno 2. 8. 2007]. Dostupné z: <http://www.wirtschaftsblatt.at/archiv/44607/index.do>.

⁷⁷ SCHEBESTA, H. *KMU-Förderung: Investieren – und dabei Steuern sparen* [citováno 2. 8. 2007]. Dostupné z: <http://www.wirtschaftsblatt.at/archiv/1678/index.do>.

7. Podmínky pro podnikání v Německu

Národní hospodářství v Německu je malými a středními podniky určováno více než ve kterékoliv jiné evropské zemi.

- 99,6 % všech podniků odvádějících daň z obratu patří do skupiny malých a středních podniků,
- 70 % všech zaměstnanců je zaměstnáno v podnicích s méně než 500 zaměstnanci,
- malé a střední podniky vytváří 43 % z hrubého národního produktu,
- malé a střední podniky vytváří 53 % hrubé hodnoty produkce,
- 80 % všech vzdělávacích pozic je vytvořeno malými a středními podniky,
- 45,4 % všech hrubých investic je uskutečněno malými a středními podniky.

Hospodářský význam malých a středních podniků spočívá především na těchto faktorech:

- přiblížení se ideálnímu obrazu dokonalé konkurence s roztržštěnou tržní strukturou a z toho vyplývající pozitivní efekty pro zákazníka, soustavné zlepšování zásobování trhu a vyhraněná orientace na zákazníka a služby,
- vyšší investiční a inovační kvóta,
- částečně silnější odolnost malých a středních podniků vůči konjunktuře na základě větší flexibility a osobního nasazení podnikatele za svůj majetek.⁷⁸

O rodinných podnicích působících v Německu bylo zjištěno následující:

- přibližně polovina rodinných podniků ztroskotá na předávání vedení podniku další generaci,
- jen přibližně 10 % všech rodinných podniků přežije třetí generaci,
- 50 % všech insolvencí je způsobeno neřešenými problémy následovnictví,
- v Německu je 1,5 milionů rodinných podniků, vytvářejí 50 % hodnot a zaměstnávají přibližně 2/3 pracovních sil.⁷⁹

---

⁷⁸ THODE, S. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 296.

⁷⁹ THODE, S. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 88.

7.1 Formy podnikání

7.1.1 Samostatný podnikatel (*Einzelunternehmer*)

Podnikatel provozuje svoji činnost sám, bez spojení s dalšími osobami. Vykonávali obchodní živnost, platí pro něj kromě ustanovení občanského zákoníku (*Bürgerliches Gesetzbuch*) také speciální normy obchodního zákoníku pro obchodníky. Mimo jiné je také povinen zapsat svoji živnost do obchodního rejstříku a dodržovat obchodní zvyklosti. Veškerá podnikatelská rozhodnutí vykonává podnikatel zásadně sám. Ručí celým svým majetkem za závazky vzniklé ze své činnosti, tedy věřitelé mohou uspokojit svoje pohledávky nejen z obchodního, ale i ze soukromého majetku podnikatele.⁸⁰

7.1.2 Společnost podle občanského práva (*Gesellschaft des bürgerlichen Rechts*)

Společnost podle občanského práva představuje sjednocení osob s cílem dosažení společného účelu. Právní základ spočívá v občanském zákoníku. Významná je tato právní forma zejména pro osoby vykonávající svobodná povolání (lékaři, právní zástupci, architekti, atd.), pro něž je většinou nemožné vykonávat svoji činnost společně v rámci jiné obchodní společnosti. Společnost podle občanského práva vzniká uzavřením společenské smlouvy, v níž musí být stanoveno dosažení společného cíle. Jako společný cíl může být stanoven jakýkoliv dovolený hospodářský nebo ideální cíl, pokud jím není sledován provoz obchodní živnosti podle obchodního zákoníku, neboť v tom případě by šlo o založení veřejné obchodní společnosti nebo komanditní společnosti. Nejedná se o právnickou osobu, neboť tato společnost nemá právní subjektivitu. Pokud se takováto společnost nechá zapsat do obchodního rejstříku, automaticky se z ní stává veřejná obchodní společnost.

Společnost nemusí složit žádný základní kapitál. Práva a povinnosti společníků vyplývají v první řadě ze společenské smlouvy, podřídně z ustanovení občanského zákoníku. Podle zákonných ustanovení musí všichni společníci jednat společně. Odlišná úprava ve společenské smlouvě je dovolena a také poměrně obvyklá. Za svoje závazky neručí společnost samotná, nýbrž společníci jako společní dlužníci, neboť pouze oni

---

⁸⁰ FLUES, S. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 74.

jako fyzické osoby jsou nositeli práv a povinností. Ručí jako osobně povinní nejen majetkem společnosti, ale rovněž neomezeně svým soukromým majetkem.⁸¹

7.1.3 Partnerská společnost (*Partnerschaft*)

Partnerská společnost je osobní společností, která je určena především pro osoby vykonávající svobodná povolání, kterým umožňuje společné působení jako v živnostenské oblasti, aniž by na sebe braly nevýhody takové činnosti. Úprava se nachází v zákoně o partnerských společnostech. Partnerské společnosti nepodléhají živnostenské dani. Partnerská společnost je nositelem práv a povinností, může nabývat majetek a vytvářet závazky, může vystupovat před soudem. Není však právnickou osobou, má pouze částečnou právní subjektivitu. Částečně je možné použít úpravu pro veřejnou obchodní společnost. Partnerská smlouva musí být uzavřena písemně a zanesena do partnerského registru.⁸²

7.1.4 Veřejná obchodní společnost (*Offene Handelsgesellschaft*)

Veřejná obchodní společnost je společností, jejímž účelem je provozování obchodní živnosti pod společnou firmou a jejíž společníci ručí věřitelům neomezeně svým soukromým majetkem. Chybí-li konkrétní právní úprava, použijí se ustanovení o společnosti podle občanského práva. Veřejná obchodní společnost není právnickou osobou, přestože sama může být nositelem práv a povinností.⁸³

Společnost musí mít určitý kapitál, jehož výše však není zákonem stanovena. Společnost zastupují a jejími orgány jsou všichni její společníci.

7.1.5 Komanditní společnost (*Kommanditgesellschaft*)

Komanditní společnost je osobní společností, jejímž účelem je zpravidla provozování obchodní živnosti. Oproti veřejné obchodní společnosti ručí pouze část společníků (komplementáři) osobně a neomezeně svým soukromým majetkem, zatímco

---

⁸¹ FLUES, S. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 109.

⁸² MEYER, J. A. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 214.

⁸³ FLUES, S. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 214.

zbývající společníci (komanditisté) ručí věřitelům zásadně pouze omezeně svými vklady. Osobně ručícím společníkem může být společnost s ručením omezeným. V případě chybějící úpravy platí pro komanditní společnost ustanovení o veřejné obchodní společnosti, podpůrně i ustanovení o společnosti podle občanského práva. Ačkoliv komanditní společnost není právnickou osobou, může vystupovat samostatně. Praktický význam má komanditní společnost především u rodinných podniků, neboť zde existuje možnost omezit riziko ručitele.⁸⁴

Zákonem není požadována minimální výše kapitálu. Komanditisté musí do společnosti vložit určitý kapitál, ovšem v libovolné výši. Za společnost jednájí komplementáři, kterým je také svěřeno obchodní vedení společnosti. Je-li komplementářem právnická osoba, potom za komanditní společnost jednájí jednatele této právnické osoby.

7.1.5.1 Společnost s ručením omezeným ve formě komanditní společnosti (GmbH & Co KG)

Jde o podtyp komanditní společnosti, jehož podstata spočívá v tom, že místo několika fyzických osob je zde osobně ručícím společníkem (tedy komplementářem) společnost s ručením omezeným, přesto se fungování takovéto komanditní společnosti řídí ustanoveními o komanditní společnosti. Tato forma je oblíbená pro výhodné kombinování osobní a kapitálové společnosti, kdy je zcela vyloučeno ručení fyzických osob, přitom ale v podstatných věcech se společnost bere a je zdaňována jako osobní společnost. Možná je i taková podoba společnosti, kdy společníci společnosti s ručením omezeným, která je komplementářem komanditní společnosti, jsou současně komanditisty této komanditní společnosti. Zákon dokonce nevylučuje ani tu formu, kdy jediný společník společnosti s ručením omezeným je současně jediným komanditistou komanditní společnosti, v níž je jeho společnost s ručením omezeným komplementářem.⁸⁵

---

⁸⁴ FLUES, S. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 171.

⁸⁵ HENNIG, F. *Kommanditgesellschaft* [citováno 24. 4. 2008]. Dostupné z: http://www.frankfurt-main.ihk.de/starthilfe_foerderung/existenzgruendung/rechtsfragen/idem/gbr/index.html.

7.1.5.2 Komanditní společnost na akcie (*Kommanditgesellschaft auf Aktien*)

Komanditní společnost na akcie je společností s právní subjektivitou, u níž alespoň jeden ze společníků ručí věřitelům neomezeně (komplementář) a ostatní se účastní na základním kapitálu ve formě vlastnictví akcií, aniž by ručili za závazky společnosti (komanditní akcionáři). Význam komanditní společnosti na akcie je relativně nízký, tato forma není příliš využívána. Založení a organizace společnosti se řídí úpravou akciové společnosti. Stejně jako akciová společnost má i komanditní společnost na akcie dozorčí radu a valnou hromadu. Úkoly, které u akciové společnosti připadají představenstvu, plní komplementář.⁸⁶

7.1.6 Společnost s ručením omezeným (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*)

Společnost s ručením omezeným jako právnická osoba je vybavena vlastní právní subjektivitou. Jedná se o kapitálovou společnost, jejíž právní základy jsou upraveny zákonem o společnosti s ručením omezeným. Společnost může být založena k jakémukoliv zákonem přípustnému účelu. Společnost s ručením omezeným je obchodní společností a jako taková je v postavení obchodníka podle obchodního zákoníku. Tedy podléhá ustanovením platným pro obchodníky bez ohledu na to, zda jejím účelem je či není podnikatelská činnost. Společnost vzniká ve třech krocích –

1. uzavřením smlouvy mezi společníky vznikne předzakládající společnost, jejímž smyslem je založení společnosti s ručením omezeným, zpravidla se jedná o společnost podle občanského práva.

2. po uzavření notářem ověřené smlouvy vzniká „předspolečnost“, která již může vykonávat právní úkony, v této fázi ručí společníci osobně a neomezeně, navíc vzniká osobní ručení jednajících osob.

3. Společnost s ručením omezeným vzniká zápisem do obchodního rejstříku, k němuž může dojít až tehdy, je-li splacen základní kapitál ve výši poloviny minimálního základního kapitálu.

---

⁸⁶ FLUES, S. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 171.

Minimální výše základního kapitálu společnosti s ručením omezeným činí 25 tisíc EUR. Vklad každého společníka musí být minimálně ve výši 100 EUR a musí být dělitelný 50.

Jako právnická osoba může jednat společnost s ručením omezeným pouze prostřednictvím svých orgánů. Ze zákona jsou jimi jednatel jako výkonný orgán a valná hromada jako rozhodující orgán. Dozorčí rada může být zřízena dobrovolně. Společníci neručí za závazky společnosti svým majetkem. Společníci ručí pouze v případě, že vznikne rozdíl mezi hodnotou zapsaného základního kapitálu a skutečným majetkem společnosti, který existuje ke dni zápisu.⁸⁷

7.1.6.1 Společnost s ručením omezeným s jedním společníkem (Einmann GmbH)

Je upravena zákonem o společnosti s ručením omezeným (Gesellschaft mit beschränkter Haftung Gesetz). Z větší části pro takovouto společnost platí stejná pravidla jako pro klasickou společnost s ručením omezeným. Rozdíl je například v založení – u této společnosti je vyžadováno notářsky ověřené prohlášení jediného vlastníka o založení společnosti, které má charakter stanov a je společenskou smlouvou ve smyslu zákona o společnosti s ručením omezeným. Je zakázáno, aby jediný společník společnosti s ručením omezeným uzavíral jménem společnosti obchody sám se sebou. Ve stanovách však může být stanoveno, že tyto obchody jsou povolené. Ručení společníka za dluhy společnosti je možné pouze výjimečně.⁸⁸

7.1.7 Akciová společnost (Aktiengesellschaft)

Akciová společnost představuje kapitálovou společnost se základním kapitálem stanoveným ve stanovách, který je rozložen na akcie. Společnost může být založena k jakémukoliv účelu. Z hlediska obchodního zákoníku (Handelsgesetzbuch) je akciová společnost vždy považována za obchodníka. Akciová společnost je svou strukturou primárně určena pro velkopodnikání, základní kapitál musí činit minimálně 50 tisíc EUR a obvykle je rozložen mezi více akcionářů.

---

⁸⁷ FLUES, S. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 110.

⁸⁸ FLUES, S. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 72.

Minimální počet společníků není stanoven, tzn. akciovou společností může založit i pouze jeden společník.

Společnost vzniká po uzavření notářsky ověřené společenské smlouvy po zápisu do obchodního rejstříku. Jako právnická osoba může akciová společnost jednat pouze prostřednictvím svých orgánů. Zástupcem společnosti je představenstvo, dozorčí rada je kontrolním orgánem představenstva a mezi orgány společnosti patří i valná hromada, v níž mají akcionáři možnost vykonávat svoje práva. Stěžejní rozhodnutí jsou činěna valnou hromadou. Hlasovací právo je odvozováno od jmenovité hodnoty akcií.⁸⁹

7.1.7.1 Malá akciová společnost (Kleine Aktiengesellschaft)

Malá akciová společnost byla poprvé upravena zákonem o malých akciových společnostech a o deregulaci akciového práva, jímž byla provedena řada zjednodušení týkajících se akciového práva. Malá akciová společnost není novou formou obchodní společnosti. Malou akciovou společností je akciová společnost, která není registrována na burze a má zanedbatelný okruh akcionářů. Rozhodující tedy není výše obrátu, počet zaměstnanců nebo hodnota aktiv.⁹⁰

7.1.8 Družstvo (Genossenschaft)

Družstva mají velký význam ve finančním a agrárním sektoru, stejně jako ve spotřebitelských organizacích. Družstvo představuje především právní formu organizace spolupráce mezi více podnikateli (nebo podniky) v rámci daného hospodářského zřízení. V tomto pojetí je družstvo dobrovolným sdružením členů za účelem zlepšení jejich hospodářské pozice prostřednictvím sledování společného cíle prostřednictvím společně stanoveného a prováděného podnikového hospodářství.⁹¹

Pro družstvo není stanoven žádný pevný základní kapitál a rovněž počet členů se může velmi snadno a často měnit. K založení družstva je potřeba nejméně sedm členů. Družstvo musí být založeno na základě písemné smlouvy. Za závazky družstva odpovídá družstvo svým majetkem. Družstvo je zastupováno představenstvem.

---

⁸⁹ FLUES, S. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 5.

⁹⁰ SCHAWILYE, R. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 169.

⁹¹ RÖBL, D. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 105 – 106.

7.2 Daňová soustava

Německá daňová soustava je poměrně složitá, daně jsou vypisovány na třech úrovních: na úrovni spolkové, na úrovni jednotlivých spolkových zemí a na obecní úrovni.

K 1. lednu 2008 došlo v Německu k velké podnikatelské reformě, jejímž účelem bylo co nejvíce snížit daňové zatížení podnikatelů v Německu a tím přilákat zahraniční investory. K nejdůležitějším změnám patří:

- snížení daně z příjmů právnických osob z 25 na 15 %,
- snížení maximální hranice živnostenské daně z 5 na 3,5 % (díky těmto dvěma opatřením se celkové průměrné daňové zatížení německého podnikatele sníží na 29,83 %, čímž se Německo dostane do evropského průměru),
- kapitálové společnosti mohou uplatňovat jako daňové náklady zaplacené úroky přímo úměrně podle výše dosaženého zisku,
- malé a střední osobní společnosti mohou uplatňovat jako daňové náklady výdaje na budoucí investice až do výše 235 tisíc EUR, tedy si podstatně snížit daňový základ.⁹²

7.2.1 Daň z příjmů (*Einkommensteuer*)

Dani z příjmů podléhají výhradně fyzické osoby. Zdanitelný příjem se skládá ze sedmi druhů příjmů, uvedených v § 2 odst. 1 zákona o dani z příjmů.

- příjmy ze zemědělského a lesního hospodářství,
- příjmy ze živnosti,
- příjmy ze samostatné činnosti (zejména příjmy ze svobodných povolání),
- příjmy ze závislé činnosti,
- příjmy z kapitálového majetku,
- příjmy z pronájmu,
- ostatní příjmy.

Sazba daně z příjmů má progresivní průběh se sazbami 0, 15, 24, 42 a 45 %, přičemž existuje základní nezdánitelná částka na osobu, dále je možné ji zvýšit

---

⁹² *Finanzen & Steuern*. Das Bundesministerium der Finanzen (Deutschland). 2007. Průvodní brožura pro učitele, s. 25.

o odčitatelnou položku pro samoživitele, pro staré osoby, pro osoby vykonávající činnost v zemědělství nebo lesnictví.

Je možné uplatňovat zdanění buď formou zdanění příjmů jednotlivce, nebo v podobě manželského zdanění. Základní formou je zdanění manželské, přičemž manželé mohou požádat správce daně, aby byli posuzováni za jednotlivce (těmi jsou primárně osoby svobodné, ovdovělé, rozvedené nebo dlouhodobě odděleně žijící).⁹³

7.2.2 Živnostenská daň (Gewerbesteuer)

Živnostenské dani v Německu podléhají zde provozované živnostenské podniky. Živnostenské podniky jsou rozlišovány buď ve smyslu zákona o daních z příjmů (jak samostatní živnostníci, tak osobní společnosti), nebo podle právní formy bez ohledu na podnikatelský status (kapitálové společnosti), z důvodu provozování obchodní činnosti. Živnostenskou daň vybírají obce, je vybírána za kalendářní rok. Daň je vybírána podle dosaženého zisku. Živnostenský zisk je definován jako zisk dosažený ve smyslu zákona o dani z příjmů nebo zákona o dani z příjmů společností, upravený o určitá krácení nebo naopak zvýšení. Případný dosažený záporný výsledek je možno v následujících letech odečíst. Zemědělské a lesnické podniky jsou povinny platit tuto daň pouze v případě, že jsou zapsány v obchodním rejstříku nebo jejich obrat přesáhne zákonem stanovenou částku. U fyzických osob existuje základní nezdanitelná částka.

Sazba živnostenské daně činí 3,5 % pro fyzické i právnické osoby. Pro fyzické osoby platila do konce loňského roku progresivní sazba daně, nejvyšší sazba odpovídala sazbě pro osoby právnické (která byla rovná, ve výši 5 %).⁹⁴ Od 1.1.2008 velkou podnikatelskou reformou byla stanovena rovná sazba daně i pro fyzické osoby.

7.2.3 Daň z příjmů společností (Körperschaftsteuer)

Této dani podléhají kapitálové obchodní společnosti (akciová společnost, komanditní společnost na akcie, společnost s ručením omezeným). Dani podléhá zdanitelný příjem, který se odvozuje z podnikatelského výsledku. U společností, které jsou povinny vést účetnictví, odvozuje se výsledek za hospodářský rok, přičemž se

⁹³ EIGENSTETTER, H. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 70 – 71.

⁹⁴ EIGENSTETTER, H. MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 114.

zdaňuje v tom roce, kdy hospodářský rok končí. Zatímco rozdělení zisku na společníky (po zdanění) je možné neomezeně, rozdělení ztráty je vyloučeno. Část zisku, z něhož mají být vypláceny dividendy se nezdaňuje u společnosti, ale pouze u akcionářů. Je tak zabráněno dvojímu zdanění daní z příjmů společností a daní z příjmu.⁹⁵ Sazba daně z příjmů společnosti je od 1.1.2008 15 %. Od roku 2001 se do základu daně pro daň z příjmů právnických osob zahrnuje pouze polovina zisku určeného na výplatu dividend. Takto zdaněný zisk je teprve rozdělován mezi společníky, kteří pak ze svého podílu na zisku odvádí daň z příjmů, nominální daňové zatížení tedy v průměru činí přibližně 29,83 %, čímž se Německo přiblížilo evropskému průměru (před podnikatelskou novelou dosahovalo průměrné daňové zatížení 38,6 %, což bylo v porovnání s ostatními evropskými státy výrazně nadprůměrné).⁹⁶

Všechny právnické osoby jsou povinny ze svého zisku odvádět tzv. příspěvek solidarity ve výši 5,5 %, jedná se o příspěvek určený na vyrovnání rozdílu mezi zeměmi bývalého východního a západního Německa.⁹⁷

7.2.4 Daň ze získání pozemku (*Gründerwerbsteuer*)

Této dani podléhají všechny přenosy vlastnictví nebo alespoň hospodářské dispozice k nemovitostem nacházejícím se v Německu. Z působnosti této daně jsou vyňaty případy, kdy je nemovitost získána dědictvím nebo darováním, neboť takovéto případy podléhají dani dědické, případně darovací. Zda daň zaplatí převodce nebo nabyvatel nemovitosti, záleží vždy na dohodě smluvních stran, obvykle je plátcem nabyvatel. Za zaplacení daně ručí oba jako společní dlužníci.⁹⁸

Povinnost zaplatit daň vzniká v momentě uzavření kupní smlouvy k danému pozemku, bez ohledu na to, zda později dojde či nedojde k zaplacení kupní ceny.

Od daně je osvobozeno nabytí pozemku s nižší hodnotou než 2 500 EUR, rovněž dani nepodléhá nabytí pozemku darováním nebo děděním a nabytí pozemku mezi manžely a mezi příbuznými v řadě přímé.

---

⁹⁵ EIGENSTETTER, H. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 177 – 178.

⁹⁶ HEY, J. *Überblick über das deutsche Steuersystem*. Köln: Universität zu Köln, 2007, s. 63.

⁹⁷ *Germany income taxes and tax laws* [citováno 24. 4. 2008]. Dostupné z: http://www.worldwide-tax.com/germany/germany_tax.asp.

⁹⁸ EIGENSTETTER, H. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 126 – 127.

Základem daně je hodnota protiplnění, tím je většinou kupní cena.

Sazba daně je stanovena na 3,5 %, ovšem od září roku 2006 si mohou jednotlivé spolkové země stanovit sazbu této daně samostatně (např. v Berlíně je stanovena sazba daně z nabytí pozemku na 4,5 %).⁹⁹

7.2.5 Daň dědická a darovací (*Erbschaft- und Schenkungsteuer*)

Dani dědické a darovací podléhá nabytí majetku v důsledku smrti zůstavitele, darování mezi živými, účelové obdarování a založení nadace, dojde-li k němu zjevně v zájmu rodiny.

Zákonem jsou pochopitelně stanoveny určité případy, které jsou od daně osvobozeny. Jde například o získání vybavení domácnosti do určité hodnoty, převod nemovitosti mezi manželi, pokud je tato nemovitost využívána k bydlení, vybavení podniku až do určité hodnoty, a podobně. Rovněž jsou stanoveny částky, do jejichž výše je pro osoby náležejících do zákonem stanovených skupin hodnota nabytého majetku od daně dědické či darovací osvobozena. Tato nezdanitelná částka může být využita jednou za 10 let.

Osoby jsou rozděleny do skupin podle příbuzenského vztahu k dárci nebo zůstaviteli. Do první skupiny patří manžel a příbuzní v řadě přímé. Přitom v rámci první skupiny jsou ještě pro jednotlivé osoby v závislosti na blízkosti jejich příbuzenského vztahu rozlišeny částky od daně osvobozené. Do druhé skupiny patří rodiče (pokud nenáleží do skupiny první), sourozenci a ostatní příbuzní v řadě pobočné. A do třetí skupiny patří ostatní osoby.

Sazba daně závisí jednak na tom, do které skupiny poplatník patří, jednak na výši základu daně. Nejnižší sazba daně činí 7 %, nejvyšší dosahuje až 50 %.¹⁰⁰

7.2.6 Daň z nemovitosti (*Grundsteuer*)

Rozlišuje se daň z pozemku a daň ze stavby. Sazba daně je stanovena podle toho, o jaký druh stavby či pozemku se jedná (sazby se pohybují mezi 0,26 a 0,6 %),

---

⁹⁹ *Grunderwerbsteuer* [citováno 17. 3. 2008]. Dostupné z: <http://de.wikipedia.org/wiki/Grunderwerbsteuer>.

¹⁰⁰ *Erbschaftsteuer* [citováno 7. 3. 2008]. Dostupné z: <http://de.wikipedia.org/wiki/Erbschaftsteuer>.

jednotlivé obce navíc tuto sazbu zvyšují o stanovený koeficient. Základem daně je hodnota zdaněné jednotky stanovená finančním úřadem.¹⁰¹

7.2.7 Daň z motorových vozidel (*Kraftfahrzeugsteuer*)

Tuto daň v Německu platí každý vlastník motorového vozidla. Daň je stanovena podle míry škodlivosti daného vozidla a podle zdvihového objemu motoru (také v závislosti na typu motoru – zda se jedná o spalovací nebo diesellový motor), u nákladních automobilů pak podle nejvyšší přípustné hmotnosti. Od daně jsou osvobozena vozidla sloužící veřejně prospěšným účelům (tzn. vozidla policie, záchranné služby nebo požární automobily) a za určitých podmínek také vozidla používaná v zemědělství či lesnictví.

Povinnost platit tuto daň vzniká okamžikem přihlášení vozidla k užívání. Daň se platí ročně.¹⁰²

7.2.8 Daň z obratu (*Umsatzsteuer*)

Je nepřímou daní, odpovídající české dani z přidané hodnoty. Je definována jako daň z konzumu, ekonomické zatížení dopadá na konečného spotřebitele.

Daňovým subjektem jsou podnikatelé. Předmětem daně je zákonem stanovené dodání zboží nebo jiné zdanitelné plnění. Sazba daně z obratu činí v Německu 19 %, snížená sazba potom 7 %.¹⁰³

Podnikatel je povinen platit daň z obratu, pokud jeho roční příjem za předcházející kalendářní rok přesáhne 17 500 EUR a předpokládá se, že v následujícím kalendářním roce obrat přesáhne 50 tisíc EUR (jedná se o úpravu pro malé podnikatele). Může se však k dani z obratu přihlásit dobrovolně. Přihlásí-li se podnikatel k dani z obratu dobrovolně, je povinen platit daň nejméně po dobu pěti let.

Zdaňovacím obdobím je kalendářní čtvrtletí. Pokud za poslední zdaňovací období byla daň z obratu vyšší než je zákonem stanovená částka, zkracuje se zdaňovací období na kalendářní měsíc. V prvním roce činnosti podnikatele a v roce následujícím po

---

¹⁰¹ Grundsteuer [citováno 3. 4. 2008]. Dostupné z: <http://de.wikipedia.org/wiki/Grundsteuer>.

¹⁰² Kraftfahrzeugsteuer (Deutschland) [citováno 7. 3. 2008]. Dostupné z: http://de.wikipedia.org/wiki/Kraftfahrzeugsteuer_%28Deutschland%29.

¹⁰³ HEY, J. *Überblick über das deutsche Steuersystem*. Köln: Universität zu Köln, 2007, s. 70.

založení je zdaňovacím obdobím vždy kalendářní měsíc. Plátce je povinen podat daňové priznání do 10 dnů po skončení zdaňovacího období.¹⁰⁴

7.2.9 Spotřební daň (*Verbrauchssteuern*)

V Německu mezi spotřební daně patří daň z minerálních olejů (*Mineralölsteuer*), daň z tabáku (*Tabaksteuer*), daň z destilátů (*Branntweinsteuer*), daň z elektřiny (*Stromsteuer*) a daň z kávy (*Kaffeesteuer*).¹⁰⁵

V Německu existuje řada dalších daní, které si stanovují jednotlivé nižší samosprávné celky (spolkové země, nebo jednotlivé obce). Jde například o pojišťovací daň (*Versicherungsteuer*), kostelní daň (*Kirchensteuer*), daň požární ochrany (*Feuerschutzsteuer*), daň ze psů (*Hundesteuer*), rybářská daň (*Fischereisteuer*), lovecká daň (*Jagdsteuer*) a další, evidentně tedy jde o platby, které v České republice, jsou-li vůbec vypisovány, jsou ošetřeny formou místních poplatků nebo ve formě příspěvků různým organizacím nebo zájmovým sdružením.

7.3 Ostatní povinné platby

7.3.1 Sociální pojištění

Sociální pojištění v Německu zahrnuje důchodové pojištění, zdravotní pojištění, pojištění pro případ nezaměstnanosti a pojištění sociální péče.

Důchodové pojištění vytváří nejširší sociální systém v Německu, neboť jsou ho účastni všichni zaměstnanci. Sazba tohoto pojištění je 19,9 % a i zde odvádí 50 % ze své hrubé mzdy zaměstnanec a zbylých 50 % zaměstnavatel.¹⁰⁶

Samostatní podnikatelé v Německu nejsou ze zákona povinni se účastnit sociálního pojištění (tedy důchodového pojištění, zdravotního pojištění, pojištění na sociální péči a pojištění pro případ nezaměstnanosti). Podnikatelé, kteří dříve byli účastni zdravotního pojištění jako zaměstnanci, mohou se k tomuto pojištění dobrovolně

---

¹⁰⁴ *Umsatzsteuer (Deutschland)* [citováno 31. 3. 2008]. Dostupné z: http://de.wikipedia.org/wiki/Umsatzsteuer_%28Deutschland%29#Steuertarif.2FSteuersatz_.E2.80.93_.C2.A7.C2.A012_UStG.

¹⁰⁵ *Steuerrecht (Deutschland)* [citováno 3. 4. 2008]. Dostupné z: http://de.wikipedia.org/wiki/Steuerrecht_%28Deutschland%29#Steuerarten_in_Deutschland.

¹⁰⁶ *Buchführung und Steuern*. Industrie- und Handelskammer Frankfurt am Main. 2008. Pokyny pro začínající podnikatele, s. 25.

znovu přihlásit, kterýkoliv podnikatel se pak může dobrovolně přihlásit k důchodovému pojištění.

Od 1.4.2007 bylo zavedeno všeobecné zdravotní pojištění, tzn. i osoby, které doposud nemusely být zdravotně pojištěny (osoby samostatně výdělečně činné) se musí některou z možných forem stát účastny na zdravotním pojištění. Od účasti na zdravotním pojištění je odvozována povinnost účasti také na všech ostatních složkách sociálního pojištění. Sazba zdravotního pojištění je stanovena na 14 %, z toho polovinu odvádí ze své hrubé mzdy zaměstnanec a zbylou polovinu zaměstnavatel. Tato sazba je navíc zvyšována o zákonnou přírážku ve výši 0,9 %.

Pojistné na pojištění sociální péče je stanoveno ve výši 1,7 % hrubé mzdy (od 1.7.2008 bude zvýšeno na 1,95 % z hrubé mzdy). Polovinu z této sazby odvádí ze své hrubé mzdy zaměstnanec, druhou polovinu platí zaměstnavatel. Účastí na tomto pojištění jsou automaticky účastny pojištění rovněž děti a manžel pojištěnce. Bezdětným zaměstnancům starším 23 let se sazba zvyšuje o přírážku ve výši 0,25 %.

Povinné zákonné úrazové pojištění zabezpečuje zaměstnance, kteří při výkonu svého povolání utrpí škodu na zdraví. Tito zaměstnanci neuplatňují svůj nárok vůči svému zaměstnavateli, ale vůči nositeli úrazového pojištění. Přitom pojistné platí jednotlivá sdružení podnikatelů v rámci určitého odvětví, jimž jednotlivé podniky, v nich sdružené, pravidelně za tímto účelem odvádí platby. Příspěvek je vybírán zpětně za kalendářní rok.

Zaměstnavatelé odvádí pojistné na pojištění pro případ úrazu, v některých oblastech existuje povinnost toto pojištění platit dokonce i v případě, kdy podnikatel žádné zaměstnance nemá.¹⁰⁷ Podnikatelé většinou nejsou pokryti touto sociální sítí, neboť zákonodárce již při tvorbě příslušných zákonů počítal s tím, že osoba samostatně výdělečně činná podstupuje určitou míru rizika a tím pádem nese odpovědnost sama za sebe.

Pojistné na pojištění nezaměstnanosti se platí ve výši 3,3 % z hrubé mzdy, jako u všech pojištění i zde se polovinou podílí zaměstnanec a zbylou polovinu odvádí zaměstnavatel.

---

¹⁰⁷ HENNIG, N. *Gesellschaft des bürgerlichen Rechts* [citováno 3. 3. 2008]. Dostupné z: http://www.frankfurt-main.ihk.de/starthilfe_foerderung/existenzgruendung/rechtsfragen/idem/gbr/index.html.

Pojištění pokračujícího vyplácení mezd je povinné pojištění pro všechny zaměstnavatele, kteří pravidelně nezaměstnávají více než 30 zaměstnanců. Zaměstnavatel se pojišťuje u stejných pojišťoven, u nichž jsou hlášeni jeho zaměstnanci. Prostřednictvím tohoto pojištění se zajišťuje hospodářské riziko malých podniků pro případ nemoci zaměstnance. Pojištěným podnikům je pojišťovnou nahrazeno 80 % nákladů vydaných v souvislosti s nemocí jejich zaměstnanců.¹⁰⁸

7.4 Založení podniku v Německu

Při zahájení činnosti je nezbytné nahlásit provozování živnosti příslušnému obecnímu úřadu, dále nahlásit se u finančního úřadu. Zápis do obchodního rejstříku zákon vyžaduje pouze v případě, že podnikatel vykonává obchodní činnost nebo vykonává činnost nikoliv pod svým jménem, ale společnost vystupuje pod firmou.¹⁰⁹

Živnost je každá dlouhodobě směřovaná, samostatně prováděná činnost, pokud se nejedná o činnost v rámci svobodného povolání. Živnostenský řád (Gewerbeordnung) rozlišuje živnosti, cestovní živnosti, veletrhy/výstavy/trhy a vylučuje ze své působnosti takové činnosti, které nespadají pod pojem živnost podle živnostenského řádu.

Živnostenský dozor vykonává místní policie a zejména místně příslušné živnostenské úřady. Ve zvláštních případech mohou spolupracovat také s úřady práce, nositeli zdravotního pojištění, úrazového pojištění, úřady příslušnými k postihování práce na černo, finančními úřady, nositeli důchodového pojištění a sociální pomoci.

Podle živnostenského řádu může každý provozovat jednu nebo více živností, pokud tomu nebrání zákonné výjimky a omezení. Živnostenský řád navíc upravuje klasifikaci živností, ustanovení o sídle živnostníka, povinnost oznámení vstupu na trh a jména všech stálých živnostníků, zvláštnosti některých živností, ustanovení o ochraně práce, ustanovení o mzdě a odměně, živnostenskou pracovní smlouvu, vztah k učňům a pomocníkům, zřízení živnostenského centrálního registru, otázky konkurence a živnostenský dohled.¹¹⁰

---

¹⁰⁸ RÖEBERS, F. *Sozialversicherung* [citováno 26. 4. 2008]. Dostupné z: http://www.frankfurt-main.ihk.de/starthilfe_foerderung/existenzgruendung/rechtsfragen/idem/sozialversicherung/index.html.

¹⁰⁹ HOSEMANN, B. *Steuerliche Aspekte bei der Gründung eines Unternehmens* [citováno 19. 4. 2008]. Dostupné z: <http://www.existxchange.de/expertenartikel-existenzgruendung/recht-und-steuern/steuerliche-aspekte-bei-der-gruendung-eines-unternehmens.html>.

¹¹⁰ MEYER, J. A. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 111 – 113.

Do živnostenského registru se zapisují pravomocná a nenapadnutelná rozhodnutí správních úřadů. Každá živnost musí být ohlášena, přičemž do tří dnů od ohlášení je úřadem vystaven živnostenský list. Povolení k živnosti se zpravidla nevyžaduje, přitom ale existuje celá řada případů, kdy je potřeba povolení k vykonávání určité živnosti. Například při používání speciálních strojů, potřebě speciálně kvalifikovaných osob, nebo zacházení se zvláštními látkami.¹¹¹

Obchodní rejstřík vedou obecní soudy pro svůj obvod. Do obchodního rejstříku se povinně zapisují všichni obchodníci. Subjekty, které vykonávají pouze živnost, která nemá obchodní charakter, nemusí být do obchodního rejstříku zapisovány, zápisem se z nich však stávají obchodníci se všemi právy a povinnostmi z toho vyplývajícími. Jsou do něj zapisovány všechny obchodní subjekty. Úkolem obchodního rejstříku je informovat veřejnost o důležitých obchodních skutečnostech. Podnik může, musí nebo měl by být v obchodním rejstříku zapsán v závislosti na druhu a objemu své obchodní činnosti. Obchodní rejstřík se dělí na dvě oddělení – A a B. Do oddělení A jsou zapisovány osobní společnosti, v oddělení B kapitálové společnosti. Družstva jsou zapisována do zvláštního rejstříku družstev.¹¹²

Každý zaměstnavatel je povinen nahlásit každého nového zaměstnance při výplatě první mzdy, nejpozději však do 6 týdnů od počátku pracovního poměru příslušné zdravotní pojišťovně. Nejpozději do šesti týdnů je také nutno příslušnou zdravotní pojišťovnu informovat o ukončení pracovního poměru. Je-li měsíční odměna zaměstnance nižší než 400 EUR, nemusí jej zaměstnavatel hlásit zdravotní pojišťovně, ale pouze oznámit tuto brigádu centrále, která vede evidenci těchto drobných zaměstnání.

V Německu působí mnoho komor a spolků, svazů a sdružení, v nichž jsou sdružovány prakticky všechny ekonomicky působící subjekty podle svého zaměření. Zájmové spolky jsou sdružení pro zastupování a prosazení politicko-spoločenských a hospodářských zájmů. V Německu je možné rozlišit podnikatelské spolky, které se orientují pouze na jediný obor nebo několik oborů sobě vzájemně příbuzných, profesní spolky, které naopak sdružují i členy přesahující pouze oborovou oblast, a funkcionální

---

¹¹¹ MEYER, J. A. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 115.

¹¹² KITTEL-WEGNER, E. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 134.

spolky, které se orientují na podnikatelské funkce nebo na určité základní suroviny a obsahově tak představují mezistupeň mezi podnikatelskými a profesními spolky.¹¹³

---

¹¹³ MEYER, J. A. In MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000, s. 151.

8. Srovnání podmínek pro rodinné podnikání

Na základě poznatků, které jsem shromáždila v předcházejících kapitolách, se v této části budu zabývat definováním problematických otázek, které při své činnosti musí řešit rodinné podniky v České republice, zda se s podobnými problémy setkávají i podniky v Rakousku a Německu, případně jak jsou tam tyto problémy řešeny.

Kromě skutečností vyplývajících z předcházejících kapitol využiji v této části rovněž výsledky dotazníkového šetření, které jsem provedla v souvislosti se zpracováním svém diplomové práce mezi rodinnými podniky v České republice, Německu a Rakousku. Grafické znázornění výsledků tohoto průzkumu je obsahem [Přílohy č. 1](#).

U některých problematických okruhů jsou rovněž využita data získaná ze zdrojů statistických úřadů jednotlivých zemí. Zejména při srovnávání nákladů práce bylo pro srovnání potřeba sjednotit měnu, v níž byly náklady uváděny. Za tuto měnu jsem zvolila Euro, náklady v České republice jsem převáděla průměrným kurzem za rok 2006, tj. 28,3 CZK/EUR. Grafické znázornění těchto dat je uvedeno v [Příloze č. 2](#).

8.1 Využívané formy podnikání

V České republice je nejvyužívanější formou pro rodinné podnikání činnost osoby samostatně výdělečně činné (tuto formu využívá 62 % dotázaných), která buď zaměstnává další rodinné příslušníky, nebo členové společné domácnosti na výkonu podnikatelské činnosti spolupůsobí jako spolupracující osoby. Podle údajů Českého statistického úřadu bylo v roce 2006 evidováno 0,7 % výdělečně činných osob právě jako rodinní příslušníci podílející se na podnikatelské činnosti. Tato skutečnost se dá odůvodnit jednak tím, že podnikatel při zahájení své činnosti sám rozhoduje o množství prostředků, které do podnikání vloží, což je však kompenzováno tím, že mu vzniká povinnost ručit za veškeré závazky, které v souvislosti s podnikáním vzniknou, a to celým svým majetkem. Dalším důvodem, proč je často volena právě možnost působení jako osoba samostatně výdělečně činná, je nižší daňové zatížení v porovnání s daňovým zatížením právnických osob.

Méně častou, přesto využívanou formou podnikání je pak společnost s ručením omezeným (35 % dotázaných), a to zejména pro možnost omezit, resp. úplně vyloučit ručení za závazky společnosti svým soukromým majetkem. Důvodem, proč tato forma

není využívána ve větší míře, může být jednak potřeba vstupního kapitálu při zahájení činnosti, jednak skutečnost, že zisk, kterého společnost dosáhne, je nejprve zdaněn daní z příjmů právnických osob, a podíl na zisku, vyplácený až ze zisku po zdanění, připadající společníkům navíc podléhá srážkové dani.

Další zmíněnou formou rodinného podnikání v České republice bylo sdružení bez právní subjektivity (3 % dotázaných). Ačkoliv toto sdružení přináší svým členům více komplikací zejména po stránce administrativní, účetní a daňové, jedná se o způsob, jak lze poměrně jednoduše propojit činnosti více lidí, přičemž každý z nich přitom zůstává samostatným subjektem a vystupuje sám za sebe.

Nikdo z dotázaných nevedl jako využívanou formu podnikání veřejnou obchodní společnost, komanditní společnost, ani družstvo, čemuž se nelze divit, neboť tyto tři formy podnikání nejsou v České republice příliš využívány, navíc k jejich založení je potřeba více subjektů, což v případě rodinného podnikání, kdy zakladatelská myšlenka se většinou zrodí pouze v užším okruhu rodiny, může představovat výraznou překážku, ani akciovou společnost, která jak již bylo zmíněno, se spíše hodí pro větší podnikatelské subjekty, zatímco rodinné firmy jsou převážně řazeny do skupiny malých a středních podniků.

Podobně jako v České republice i v Rakousku je nejvyužívanější formou pro rodinné podnikání činnost samostatného podnikatele (46 % dotázaných). Na rozdíl od České republiky však v Rakousku a Německu mají podnikatelé činnost usnadněnou tím, že žádný zákon nezakazuje zaměstnávání mezi manžely, tedy chce-li se druhý manžel podílet na rodinném podnikání, může tak činit i jako zaměstnanec firmy. V Rakousku a Německu totiž neexistuje žádný institut, který by se podobal české spolupracující osobě.

32 % dotázaných uvedlo jako formu svého rodinného podnikání společnost s ručením omezeným. Oproti České republice má v Rakousku poměrně značnou tradici podnikání v podobě komanditní společnosti, jednak z důvodu omezeného ručení a také z důvodů daňových (způsob zdanění se u komanditní společnosti v Rakousku od České republiky poněkud liší, viz [Kapitola 6.1.4](#)). Ve 2 % případů pak rodinné společnosti v Rakousku mají formu veřejné společnosti. Nikdo z dotázaných nevedl jako formu podnikání akciovou společnost nebo družstvo.

Dle odpovědí německých podnikatelů je v Německu nejrozšířenější formou pro rodinné podniky společnost s ručením omezeným (ve 41 % procentech případů). Až na druhém místě je zde činnost samostatného podnikatele (39 % dotázaných). Z tohoto výsledku lze odvodit závěr, že němečtí podnikatelé dávají přednost nižšímu riziku a nechtějí ručit za závazky plynoucí ze svého podnikání celým svým majetkem. Třetí nejvyužívanější formou v Německu je komanditní společnost (využívána 15 % dotázaných). Podobně jako v Rakousku i v Německu se jedná o tradiční formu rodinného podnikání, navíc německé právo umožňuje i vytvoření podtypů komanditní společnosti, které jsou výhodné jak z hlediska ručení za závazky, tak i v otázkách daňových. V menší míře jsou v Německu využívány i společnost podle občanského práva (ve 2 % případů) a partnerská společnost, která je povinnou formou pro určité druhy činností (výkon svobodných povolání, uvedeno 3 % dotázaných). Je zajímavé, že i ve svobodném povolání lze působit jako rodinný podnik, což v České republice není příliš obvyklé.

8.2 Problémy s financováním

Jak již bylo uvedeno v předcházejících kapitolách, kladou banky malým a středním podnikům často značné překážky při získávání finančních prostředků pro podnikání.

Z provedeného dotazování vyplývá, že v České republice je bankovní úvěr až čtvrtým nejvyužívanějším zdrojem financování. Mnohem více společností upřednostňuje vlastní zdroje, jichž využívá 92 % dotázaných, z nichž 78 % je uvedlo jako nejvýznamnější zdroj. Na druhém místě je využíváno leasingu, třetím nejčastějším zdrojem prostředků pro podnikání je pak nerozdělený zisk. Mezi zdroje financování využívané méně než bankovní úvěry patří ještě dodavatelské úvěry a půjčky.

Z dotazování provedeného v Rakousku vyplývá, že rakouské banky nekladou malým podnikům při získávání prostředků tolik překážek, neboť v Rakousku je bankovní úvěr jednoznačně uváděn jako nejvyužívanější zdroj financování. Vlastní zdroje se spolu s nerozděleným ziskem objevují jako druhý nejčastější způsob financování. Dále dotazované subjekty jako zdroje financování rovněž uváděly dodavatelské úvěry a leasing.

Ani v Německu se využívané zdroje financování neliší, rozdílné je zde ovšem opět pořadí. Němečtí podnikatelé nejvíce využívají vlastních zdrojů, druhým nejvyužívanějším prostředkem jsou potom bankovní úvěry. Z čehož by se dalo usuzovat na to, že ani v Německu nemají malé a střední podniky velké problémy se získáváním úvěrů.

Domnívám se, že tato situace je způsobena jednak delší tradicí působení malých a středních – a tím i rodinných – podniků v sousedních zemích, zatímco Česká republika funguje v tržních podmínkách teprve druhé desetiletí. Navíc po podnikatelské euforii v devadesátých letech, kdy mnoho drobných podnikatelů nebylo schopno plnit své závazky k bankám a některé banky to také stálo existenci, stále přetrvává jistá nedůvěra k těmto menším subjektům.

8.3 Náklady na lidské zdroje

Dle údajů statistických úřadů České republiky, Rakouska a Německa se náklady na hodinu práce jednoho pracovníka za poslední čtyři roky zvýšily v České republice téměř o 33 %, zatímco v Rakousku došlo ke zvýšení pouze o 5 % a v Německu o 3,6 %. V porovnání absolutních nákladů však náklady na hodinu práce jednoho zaměstnance v Rakousku i Německu stále převyšují náklady na jednoho zaměstnance v České republice přibližně čtyřikrát.

Struktura nákladů na jednoho pracovníka se mezi jednotlivými zeměmi příliš neliší, největší část nákladů připadá na samotné mzdy (přibližně 73 %, z toho pak na hrubé mzdy přibližně 65 % a na náhrady mzdy a ostatní odměny 8 %). Druhou nejvýznamnější položkou jsou sociální náklady (přibližně 24,6 %, z toho zákonné sociální náklady představují 21 % a ostatní sociální náklady 3,6 % z celkových nákladů). Sociální požitky vyplácené pracovníkům se na celkových nákladech podílejí průměrně 1,3 %, personální náklady 0,8 % a daně a dotace představují průměrně 0,3 % celkových ročních nákladů na jednoho pracovníka (zde je vhodné zmínit, že pouze v České republice je podíl daní a dotací záporný, tedy zaměstnavatelé v České republice nemusí za svoje zaměstnance daně odvádět ze svých prostředků, ale naopak od státu ještě dostávají příspěvky za to, že zaměstnávají).

Zatímco z porovnání struktury nákladů jednotlivých zemí nejsou patrné významnější rozdíly, při srovnání podílu zákonných sociálních nákladů (mezi něž

řadíme zejména zdravotní a sociální pojištění) placených zaměstnavatelem na hrubých mzdách, vidíme, že zaměstnavatelé v České republice mají povinnost za svoje zaměstnance odvádět více než 38,9 % z jejich hrubých mezd, tedy náklady na jednoho zaměstnance v důsledku povinných sociálních plateb placených zaměstnavatelem se zvýší téměř o dvě pětiny, zatímco v Rakousku se jedná o podstatně nižší část, a sice 30,5 %, tedy méně než třetinu, v Německu pak dokonce pouze 26,8 %, což je přibližně čtvrtina. Za zmínku stojí také skutečnost, že zatímco náklady na zdravotní a sociální pojištění v České republice nese z převážné části zaměstnavatel (1/3 platí zaměstnanec, 2/3 zaměstnavatel), v Německu se na tomto pojištění podílejí zaměstnanci a zaměstnavatelé rovným dílem (1/2 zaměstnanec, 1/2 zaměstnavatel). V Rakousku se zaměstnavatel podílí na povinných platbách přibližně z 55 %, zatímco zaměstnanec z povinného pojištění odvede 45 %.

Ačkoliv v absolutní hodnotě náklady na pracovní sílu v Německu a Rakousku výrazně převyšují náklady v České republice a podíl hrubých mezd na celkových nákladech je ve všech třech zemích vyrovnaný (pohybuje se kolem 65 %), podíl zákonných sociálních nákladů, které zvyšují celkové náklady zaměstnavatele v České republice, je ze všech tří zemí jednoznačně nejvyšší. Ze struktury celkových nákladů na pracovníka vyplývá, že se tak děje na úkor ostatních sociálních nákladů, které jsou v porovnání s Německem a Rakouskem mnohokrát nižší, tedy na úkor snahy vytvářet pro svoje zaměstnance příznivé a příjemné pracovní prostředí.

8.4 Daňové zatížení

Pro každý podnikatelský subjekt je daňové zatížení jednou z nejvýraznějších překážek realizace jeho činnosti. Pro rodinné podniky jsou významné zejména dvě daně a to daň z příjmů a daň dědická. Ostatní daně, ačkoliv byly v předcházejících částech pro jednotlivé země zmíněny a alespoň v základech popsány, jednak nepředstavují výraznější ekonomickou zátěž, jednak se nemusí nutně dotýkat všech podnikatelských subjektů (v našem případě rodinných podniků). Totéž se pochopitelně týká i daně dědické, která není běžnou položkou, s níž musí podnik při své činnosti počítat, nicméně pokud má k přechodu vlastnictví podniku mezi generacemi dojít, je dobré se o této dani zmínit.

Pouze Česká republika má stanovenou rovnou sazbu daně pro fyzické osoby a tato sazba daně je také v porovnání s Rakouskem a Německem nejnižší. Zatímco česká osoba samostatně výdělečně činná odvede státu daň z příjmů ve výši 15 % (do budoucna se navíc počítá se snížením sazby na 12,5 %), podnikatelé v Německu a Rakousku podléhají progresivnímu zdanění s maximální sazbou v Rakousku 51 %, v Německu 45 %. Rozdíl mezi těmito dvěma zeměmi je také v možnosti splittingu, zatímco v Německu je společné zdanění manželů považováno za základní výchozí způsob zdanění, v Rakousku je jakákoliv forma společného zdanění vyloučena. V České republice pak nadále zůstala zachována možnost rozdělení příjmů na spolupracující osobu, což má však za následek povinnost účasti této spolupracující osoby v systému povinných sociálních plateb.

Sazba daně z příjmů právnických osob je rovná ve všech třech zemích, s ohledem na složitost německého daňového systému však je potřeba k zákonem stanovené dani připočítat ještě další daně vypisované jednotlivými spolkovými zeměmi (např. živnostenskou daň) a počítat s celkovým zatížením právnické osoby. Nejnižší sazbu daně z příjmů právnických osob má Česká republika a sice 21 %, v Rakousku zdaňují společnosti své příjmy 25 % a v Německu dosahuje celkové zatížení 29,83 %. Na rozdíl od České republiky, kde dochází k dalšímu zdaňování již zdaněného zisku při jeho rozdělování mezi společníky srážkovou daní, je tato otázka v Německu vyřešena tím způsobem, že zisk, který má být rozdělen mezi společníky, nepodléhá dani z příjmů právnických osob, ale zdaňuje jej až fyzická osoba, které tento podíl na zisku připadne.

Rakouští podnikatelé, kteří jsou současně zaměstnavateli, jsou navíc zatíženi komunální daní ve výši 3 %, kterou odvádí z hrubých mezd svých zaměstnanců.

Od 1.8.2008 se v Rakousku ruší vybírání daně dědické a darovací. Rakouští podnikatelé, kteří si na problémy způsobené právě tímto daňovým zatížením doposud stěžovali, tedy nemusí mít nadále obavy z problémů spojených s přechodem firmy na další generaci, alespoň těch daňových. V České republice jsou od daně dědické od 1.1.2008 osvobozeni dědicové náležející do první skupiny, tzn. příbuzní v řadě přímé, i do druhé skupiny, tedy příbuzní v řadě pobočné a někteří další příbuzní, kteří se zůstavitelem žili ve společné domácnosti. V Německu platí osvobození rovněž podle dědických skupin, ovšem pouze do zákonem stanovených částek hodnoty dědictví a navíc je možné toto osvobození využít pouze jednou v průběhu 10 let.

Z provedeného dotazování mezi rodinnými podniky v České republice, Rakousku a Německu vyplývá, že největší problémy podnikatelům ve všech třech zemích způsobuje daň z příjmů. Druhou nejčastěji zmiňovanou daní byla potom daň z přidané hodnoty (v Rakousku a Německu daň z obratu). V obou dvou případech je poměrně pravděpodobné, že problémy jsou způsobeny zejména složitou právní úpravou těchto daní. Zákony o daních z příjmů jsou ve většině zemí poměrně rozsáhlými, nepřehlednými a složitými právními akty, s jejichž interpretací má problémy i řada odborníků. Daň z přidané hodnoty naproti tomu patří mezi nepřímé daně a na rozdíl od daně z příjmů existuje v rámci Evropské unie snaha o její harmonizaci a sjednocení právní úpravy v zemích Evropské unie. Sjednocení ovšem, jak vyplývá z provedeného průzkumu, nepřináší s sebou současně i zjednodušení. Drobné problémy v České republice způsobuje i daň silniční (2 % dotázaných), v Německu potom ve 27 % případů byla uvedena daň živnostenská. V žádné ze zemí neuváděli podnikatelé problémy s daní z nemovitosti, ani s daněmi spotřebními, může tomu tak být proto, že rodinné podniky se při své činnosti buď s placením těchto daní vůbec nesetkávají (to by mohl být případ daní spotřebních), nebo – jako je tomu u daně z nemovitostí – je jejich platba natolik jednoduchá, že podnikatelskou činnost nekomplikuje. V dotazníku nebyly uvedeny jako možnosti problematických daní daň z převodu (nabytí) nemovitostí, dědická ani darovací daň, a to z toho důvodu, že tyto daně jsou vybírány zpravidla nárazově, tedy podnikatelé se s nimi při své činnosti pravidelně nesetkávají.

Zatížení podnikajících fyzických osob povinnými platbami na sociální zabezpečení představuje v České republice 21,55 % ze zisku (29,6 % na sociální pojištění a 13,5 % na zdravotní pojištění z 50 % rozdílu příjmů a výdajů). V Rakousku odvedou podnikatelé celkem 23,4 % (7,65 % na zdravotní pojištění a 15,75 % na důchodové pojištění). V Německu jsou podnikatelé povinni se účastnit pouze zdravotního pojištění a odvádí pojistné ve výši 14,9 %.

Z průzkumu dále vyplynulo, že pro zpracování účetních a daňových otázek je v Rakousku i Německu běžnou praxí využívat externí účetní případně daňového poradce, zatímco sám podnikatel si tuto agentu zpracovává pouze ve výjimečných případech (méně než 10 % dotázaných v obou zemích). V České republice naproti tomu nejvíce podnikatelů využívá služeb vlastního zaměstnance pro zpracování účetnictví a daňového přiznání (51 %), na externí účetní nebo daňové poradce se obrací 26 %

dotázaných a 23 % dotázaných podnikatelů zpracovává účetnictví a daňovou agendu sama.

8.5 Legislativa a administrativa

V České republice se často mluví o tom, že složité, nepřehledné a často novelizované zákony značně komplikují činnost podnikatelů. Provedený průzkum ukazuje, že problémy v těchto oblastech považuje za závažné a výrazně komplikující podnikání pouze 8 % dotázaných subjektů, 27 % dotázaných je označilo za významné a přímo zasahující do činnosti podniku, největší část podnikatelů účastnících se výzkumu (42 %) charakterizuje tyto problémy za existující, ale nevýznamné, považované za součást života podniku, 23 % dotázaných pak uvedlo, že v těchto oblastech vůbec problémy nemá. V Rakousku žádný z dotazovaných subjektů neuvedl, že by problémy s administrativou nebo legislativou neměl, v Německu nepociťuje v této oblasti komplikace pouze 11 % dotázaných. Naproti tomu 23 % dotázaných rakouských podnikatelů považuje tyto problémy za závažné a výrazně komplikující podnikání (v Německu pouze 3 % dotázaných). Pozitivním faktem je, že žádný ze subjektů účastnících se dotazování neoznačil tyto problémy za natolik závažné, že by ohrožovaly existenci jeho podniku.

Dotazníkové šetření také potvrdilo, že se složitou a nepřehlednou legislativou mají problémy i v obou dalších srovnávaných zemích – v Rakousku považuje nepřehlednou a nesrozumitelnou legislativu za problém 48 % podnikatelů, v Německu 58 %. V České republice spatřuje v této oblasti problém 45 % dotázaných.

Nadbytečnou administrativu považuje za problém 61 % dotázaných podnikatelských subjektů v České republice, 37 % podnikatelů v Rakousku a 53 % subjektů v Německu.

Ačkoliv v rámci Evropské unie existuje snaha o harmonizaci právních předpisů (alespoň v některých oblastech), zefektivnění činností správních orgánů (např. zaváděním e-governmentu), očividně stále bez úspěchu u občanů, kterým by především měl být kontakt s orgány státní správy usnadněn. Skutečnost, že spokojeni nejsou podnikatelé ani v jedné ze srovnávaných zemí, může být náznakem toho, že ačkoliv si český občan může myslet, že byrokracie v České republice nemá jinde ve světě obdoby, stejný pocit mohou mít také obyvatelé Německa nebo Rakouska.

V rámci Evropské unie v posledních letech probíhá zavádění e-governmentu, tedy systému, jehož úkolem má být zvýšení výkonů státní správy, zjednodušení přístupu občana k úřadům (zejména je zmiňována funkce jednoho kontaktního místa, tzv. „one stop shop“, tedy nebude potřeba jednu událost ohlašovat u několika různých orgánů opakovaně), urychlení procesů při činnostech správních úřadů (zde je důležité propojení jednotlivých správních orgánů, které mezi sebou mohou sdílet informace), zpřístupnění informací na internetu, možnost podávat podání a žádosti úřadům prostřednictvím elektronické pošty. Zatímco Česká republika je zatím přibližně v polovině realizace tohoto projektu, v Evropě se právě Rakousko řadí mezi země, v nichž e-government funguje na špičkové úrovni.

8.6 Závěry ze studie Nadace pro rodinné podnikání

Nadace pro rodinné podnikání byla založena v roce 2002 ve Stuttgartu, kde se také nachází její sídlo. Snahou této nadace je získávat a zprostředkovávat informace a vědecké zkušenosti v oblasti rodinného podnikání v Evropě.

V roce 2006 provedla tato nadace průzkum, jehož cílem bylo porovnání daňového zatížení, nákladů, produktivity a dostupnosti pracovní síly, otázky míry právní regulace podnikání a byrokracie a podmínky pro opatření kapitálu ve čtrnácti evropských zemích a USA. Mezi těmito zeměmi byly i Česká republika, Německo a Rakousko, proto chci nyní zmínit některé výsledky tohoto průzkumu právě ve vztahu k těmto třem zemím. Na tomto místě je ještě potřeba zdůraznit, že se jedná o průzkum provedený v roce 2006, tedy některá data mohou být poněkud zastaralá a nemusí odpovídat aktuálnímu stavu v roce 2008. Grafické znázornění výsledků průzkumu pro jednotlivé oblasti je obsahem [Přílohy č. 3](#) této práce.

V oblasti daňového zatížení byl na základě porovnání míry zdanění příjmů rodinného podniku, míry daňového zatížení pro případ dědění a míry daňového zatížení při mezinárodní obchodní činnosti sestaven index, podle něhož v rámci porovnávaných zemí zaujímá Česká republika 2. místo, Rakousko 7. místo a Německo 8. místo, což znamená, že v České republice je daňové zatížení pro rodinné podniky druhé nejvyšší, zatímco Rakousko a Německo se pohybují přibližně ve střední oblasti míry daňového zatížení.

Efektivní průměrné daňové zatížení příjmů staví Českou republiku rovněž na 2. místo, Německo zaujímá spolu s Rakouskem 8. místo.

Daňová zátěž v případě dědění mezi manžely nebo příbuznými v řadě přímé v roce 2006 byla v České republice nulová, zatímco Rakousko mezi porovnávanými zeměmi zaujímá 10. a Německo 11. místo.

Z hlediska nákladů práce a produktivity už pozice České republiky není tak dobrá jako v otázkách daňového zatížení. Na základě celkového indexu v této oblasti, v němž se promítly náklady na hodinu práce jednoho pracovníka a dosažená hodinová produktivita práce jednoho pracovníka, zaujímá Česká republika 11. místo, Německo 13. místo a Rakousko 14. místo.

Náklady práce jsou v České republice v rámci srovnávaných zemí druhé nejvyšší, Rakousko zůstává v průměru a zaujímá 9. místo, zatímco náklady práce na německé pracovníky jsou druhé nejnižší.

Dosahovaná produktivita práce vyjádřená pomocí hrubého domácího produktu na hodinu práce dosahuje nejlepších hodnot v Německu, které v rámci srovnávaných zemí zaujímá 7. místo, Rakousko je na 10. místě a Česká republika na 14. místě.

Index regulace a byrokracie, v němž se projevily indexy regulace pracovního trhu, mzdových tarifů, hospodářské soutěže, běžné podnikatelské činnosti a možnosti zaměstnanců podílet na chodu podniku, staví Českou republiku do průměru mezi srovnávanými zeměmi, na 7. místo, Rakousko je na 12. místě a Německo na 14. místě, tedy je zemí s nejvyšším stupněm regulace podnikání.

Z indexu regulace pracovního trhu plyne, že nejméně přísně je upraven pracovní trh rakouský (5. místo), úprava České republiky je šestá nejpřísnější, zatímco Německo má zřejmě absolutně nejpřísnější úpravu, neboť se dostalo až na 15. místo.

Volnost stanovení vlastních mzdových a platových tarifů a tedy volnost při stanovení výše odměny za vykonanou práci opět vykazuje velký rozdíl mezi Českou republikou a oběma sousedními zeměmi – Česká republika je na 4. místě, Německo zaujímá 14. místo a Rakousko 15. místo.

Opačný výsledek však vyplynul z porovnání právní regulace hospodářské soutěže, kdy relativně nejméně závazná je právní úprava v Rakousku (v rámci srovnávaných zemí na 9. místě), hned za ní následuje právní úprava německá, která zaujímá 10. místo,

zatímco Česká republika má jednu z nejpřísnějších úprav, index stupně regulace ji zařadil až na 14. místo.

Index regulace běžných podnikatelských činností (jako je např. uzavírání smluv, zakládání podniku, ustanovení o ochraně přírody) ukazuje, že největší volnost mají rodinné podniky v Německu, které je mezi srovnávanými zeměmi na 5. místě, Rakousko zaujímá 8. místo a Česká republika opět vykazuje jednu z nejpřísnějších právních úprav a nachází se na 14. místě.

Index možnosti pracovníků podílet se na chodu podniku vypovídá o míře práv, kterou disponují zaměstnanci při možnosti spolurozhodovat o fungování jejich zaměstnavatele. Česká republika se zde nachází na 9. místě, což již znamená poměrně vysoké možnosti zaměstnanců podílet se na řízení podniku, v porovnání s Rakouskem, které obsadilo 14. místo, a Německem, které je na 15. místě, však čeští zaměstnanci stále ještě velký vliv na chod podniku mít nemohou.

Celkový index financování, který udává, jak snadné je pro rodinné podniky zajistit si financování prostřednictvím úvěrů, a v němž se promítá poměr bankovního úvěru k vlastním zdrojům, index ochrany věřitele, index možnosti získání informací o žadateli o úvěr a doba potřebná k prosazení práva vyplývajícího ze smlouvy, staví v oblasti financování mezi patnácti porovnávanými zeměmi Německo na 3. místo, Rakousko na 9. místo a Českou republiku na 12. místo.

Průměrný podíl bankovního úvěru k vlastním zdrojům podnikatele činí v Německu v roce 2006 1,18 (v porovnání s ostatními zeměmi 6. místo), v Rakousku 1,04 (9. místo) a v České republice 0,42 (14. místo).

Index ochrany věřitele značí, jak silná je právní jistota a možnost získání poskytnutých prostředků pro věřitele. Německo je na 3. místě, Česká republika na 9. místě a Rakousko na 11. místě.

Index možnosti získání informací o žadateli o úvěr opět řadí Německo na 3. místo, na 5. místě je Rakousko a Česká republika zaujímá 10. místo.

Doba, kterou potřebuje oprávněný ze smlouvy, aby vymohl svoje práva, se mezi srovnávanými zeměmi pohybuje od 48 dnů do 1000 dnů. V Německu se jedná průměrně o 184 dny (což je sedmá nejkratší možná lhůta), v České republice 300 dní (12. místo) a v Rakousku se věřitel snaží dosáhnout svých práv průměrně 374 dní (13. místo).

Ačkoliv v některých oblastech (daňové zatížení, náklady práce) se Česká republika nachází na špičce v rámci srovnávaných zemí, zatímco Německo a Rakousko zauímají střední či naopak jedny z nejhorších pozic, v jiných oblastech (zejména možnost financování) je situace přesně opačná. Z celkových výsledků studie Nadace pro rodinné podnikání však vyplývá, že podmínky pro rodinné podnikání jsou v České republice v rámci srovnávaných zemí mnohem lepší, než je tomu v Rakousku a Německu.¹¹⁴

---

¹¹⁴ *Länderindex der Stiftung Familienunternehmen*. Stiftung Familienunternehmen. 2006. Studie, s. 5 – 53.

9. Závěr

Svoji práci jsem věnovala srovnávání podmínek pro rodinné podnikání v České republice, Rakousku a Německu.

Rodinné podnikání představuje zcela specifické podnikatelské prostředí, neboť kromě obchodních vztahů mají na fungování společnosti vliv také často značně emocemi naplněné rodinné vztahy. Tyto vztahy samozřejmě nejde podchytit žádnou legislativní úpravou, ale existenci rodinné firmy od nich nelze oprostit. Dalším faktorem, který při tvorbě závěrů v mé práci hrál významnou roli, byla skutečnost, že většina rodinných podniků má charakter malých nebo středních podnikatelských subjektů, proto bylo třeba zohlednit i fakta týkající se právě této podnikatelské skupiny.

Ačkoliv o podnikatelském prostředí v České republice nepanuje obecně příliš pozitivní mínění, závěry, které vzešly z mé práce, staví rodinné podnikání v České republice do značně kladnějšího rámce. Na základě teoretických východisek, jimiž byly právní úpravy jednotlivých forem podnikání, daňových systémů a povinných plateb zatěžujících podnikatelské subjekty a základního rámce zakládání nového podnikatelského subjektu, výsledky vlastního dotazníkového šetření provedeného mezi rodinnými firmami, veřejně dostupné údaje statistických úřadů a také studie provedená německou Nadací pro rodinné podnikání v roce 2006, jsem v praktické části své práce dovedla některé závěry, které i pro mě samotnou byly poměrně překvapivé.

Ačkoliv v otázkách obchodního práva se v Evropě prosazují harmonizační snahy, a tak by formy podnikání v jednotlivých zemích Evropské unie měly být postupně sjednocovány, stále se vyskytují drobné odlišnosti. Ačkoliv ve všech třech srovnávaných zemích zná právní úprava stejné typy společností, přesto se zejména v Německu vyskytují podtypy společností, které jsou využívány právě v rodinném podnikání a to pro svoji výhodnou úpravu ručení za závazky a také pro výhodnější způsob zdanění (právě v Německu nejsou osobní společnosti vůbec považovány za právnické osoby, takže zisk těchto společností je zdaňován pouze v podobě podílu na zisku u společníků).

Česká republika má jednoznačně nejnižší daňové zatížení pro fyzické osoby a v současné době již i daň z příjmů právnických osob je nižší než je tomu v Rakousku a Německu. I z výsledků studie provedené Nadací pro rodinné podnikání jednoznačně vyplývá, že rodinné podniky v České republice podléhají mnohem nižšímu zdanění, než

je tomu v Rakousku a Německu. Rovněž daň dědická, která může zkomplikovat chod rodinného podniku, dojde-li náhle k nucenému přechodu vlastnictví z původního vlastníka na jeho právního nástupce, nedopadá v České republice na manžele a potomky zůstavitelů, od 1.1.2008 pak již ani na další nejbližší příbuzné. V Rakousku došlo ke zrušení této daně teprve v tomto roce s účinností od 1.8.2008, tedy v současné době představuje stále ještě dědická daň pro rakouské rodinné podniky hrozbu značné finanční zátěže.

Pro zahraniční investory představuje Česká republika v oblasti nákladů práce jakousi dvousečnou zbraň. Na jedné straně v porovnání s oběma našimi sousedy zde jsou výrazně (až čtyřikrát) nižší náklady na hodinu práce jednoho zaměstnance. Naproti tomu z vyplácených hrubých mezd je zaměstnavatel povinen odvádět velkou část na povinné sociální a zdravotní pojištění a další povinné platby, čímž se náklady práce značně zvyšují. Přesto po porovnání absolutních nákladů na pracovní sílu mají čeští podnikatelé oproti svým německým a rakouským sousedům značnou konkurenční výhodu.

Z dotazníkového šetření provedeného mezi českými, rakouskými a německými rodinnými podniky vyplynuly jisté odlišnosti v preferovaných způsobech financování podnikatelské činnosti. Zatímco v České republice jednoznačně převládají vlastní zdroje, v Německu a Rakousku představují oblíbenou a často využívanou formu financování bankovní úvěry. Tyto závěry potvrdila i studie Nadace pro rodinné podnikání, neboť z ní je naprosto evidentní, že možnost rodinných podniků získat úvěr v České republice jsou podstatně nižší než možnosti podniků rakouských a německých. Pravděpodobně zde svoji roli sehrává nedůvěra bank v malé a střední podniky, které by pro ně mohly představovat velké riziko a hrozbu nesplacení poskytnutých úvěrů, rovněž zřejmě ještě nebyl překonán strach z různých forem úvěrových podvodů, ke kterým v minulosti ve značné míře docházelo. Bohužel v této otázce není možné se u našich sousedů v ničem inspirovat a najít řešení tohoto problému, neboť jediným faktorem, který zde může zjednat změnu k lepšímu, je čas a pozitivní zkušenosti bank, na jejichž základě budou i pro malé a střední podnikatele stanoveny příznivější podmínky, které jim otevřou snadnější cestu k bankovním úvěrům.

Největším překvapením pro mě bylo zjištění, že ani rakouští a němečtí podnikatelé nejsou spokojeni se stavem legislativy a s administrativními podmínkami ovlivňujícími

jejich činnost. Na základě odpovědí uvedených v dotazníku dokonce v Rakousku ani jeden z dotázaných subjektů nevyločil existenci legislativních a administrativních problémů souvisejících s jeho činností. Struktura úřadů, se kterými mají rodinné podniky v jednotlivých zemích největší problémy, se ve srovnávaných zemích příliš neliší, jednoznačně nejproblémovější institucí je všude finanční úřad. Také ze studie Nadace pro rodinné podnikání v otázkách přístupu právní regulace podnikatelské činnosti vyšlo nejhůře Německo, jehož právní úprava byla v rámci srovnávaných zemí vyhodnocena jako nejrigidnější.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že rodinné podnikání v České republice má nastaveno poměrně příznivé podmínky, ačkoliv zde tržní hospodářství funguje teprve necelé dvě desítky let, v porovnání se zeměmi, které v této oblasti mají mnohaletou tradici, nejsou českým rodinným podnikům kladeny výrazné překážky. Tento závěr je potvrzen i výsledným indexem rodinného podnikání, který Českou republiku staví v rámci srovnávaných zemí na 5. místo, zatímco Rakousko se nachází na 9. místě a Německo na 11. místě, tedy až v druhé polovině mezi srovnávanými zeměmi.

I když si český podnikatel často na podmínky nastavené v České republice stěžuje a domnívá se, že v ostatních, zejména západoevropských zemích jsou podmínky pro podnikání mnohem příznivější, zdá se, že situace se v jednotlivých zemích příliš neliší a jsou-li zde rozdíly, pak způsobené pouze tradicí a zcela specifickými teritoriálními aspekty.

10. Literatura

- BĚHOUNEK, P., BENDA, V., BONĚK, V., HOLMES, A. *LEXIKON, Daňové pojmy*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2001. ISBN 80-7208-265-5.
- BIRK, D. *Steuerrecht I Allgemeines Steuerrecht*. 1. vyd. München: C. H. Beck, 1988. ISBN 3-406-32908-X.
- CARLOC, R. S., WARD, J. L. *Strategic planning for the family business: parallel planning to unify the family and business*. 1. vyd. New York: Palgrave, 2001. ISBN 0-333-94731-2.
- DOLEŽALOVÁ, E., KORÁB, V. *Drobné podnikání*. 3. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2006. ISBN 80-214-3274.
- DORALT, W., RUPPE, H. G. *Grundriß des österreichischen Steuerrechts I*. 4. vyd. Wien: Manzche Verlags- und Universitätsbuchhandlung Wirtschaftsverlag Dr. Anton Orac, 1989.
- FIALA, J., HURDÍK, J., KORECKÁ, V., TELEC, I. *LEXIKON, Občanské právo*. 2. vyd. Ostrava: Sagit, 2001. ISBN 80-7208-237-X.
- HEY, J. *Überblick über das deutsche Steuersystem*. Köln: Universität zu Köln, 2007.
- KOHLÍK, M. *Podnikání v rodině: daňová úspora volbou vhodné formy spolupráce s rodinnými příslušníky*. 1. vyd. Praha: Newsletter, 2001. ISBN 80-86394-43-3.
- KONEČNÝ, M. *Finance podniku*. 7. vyd. Brno: Nakladatelství Zdeněk Novotný, 2005. ISBN 80-7355-053-9.
- KOPŘIVA, J., MINAŘÍKOVÁ, V. *Nauka o podnikání*. 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004. ISBN 80-214-2760-4.
- MEYER, J-A, a kol. *Lexikon für kleine und mittlere Unternehmen*. 1. vyd. München: Verlag Franz Valen, 2000. ISBN 3-8006-2507-5.
- RAUSCHER, K.-H. *Wirtschaftsrecht I*. Steyr: FH Steyr, 2007.
- VEJVODOVÁ, H. *Právo I Finanční právo*. Brno: Vydavatelství Zdeněk Novotný, 2002, ISBN: 80-86510-62-X. str. 20.
- ZINECKER, M. *Auslandsgeschäfte und ihre Finanzierung II*. 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2007. ISBN 978-80-214-3398-4.

DOUBRAVSKÝ, K, MALLYA, T. Význam malých a středních firem pro českou ekonomiku. *Národohospodářský obzor*, 2006, roč. 2006, č. 2, str. 3 – 14. ISSN 1213-2446.

Buchführung und Steuern. Industrie- und Handelskammer Frankfurt am Main. 2008. Pokyny pro začínající podnikatele.

Das Steuerbuch 2008. Bundesministerium für Finanzen (Österreich). 2007. Brožura pro zaměstnavatele.

Die österreichische Sozialversicherung in Zahlen. Hauptverband der österreichischen Sozialversicherungsträger. 2008. Ročenka.

Die Volkswirtschaftliche Bedeutung der Familienunternehmen. Stiftung Familienunternehmen. Průzkum.

Einzelunternehmen. Wirtschaftskammer Steiermark. 2003. Informační materiál.

Finanzen & Steuern. Das Bundesministerium der Finanzen (Deutschland). 2007. Průvodní brožura pro učitele.

Länderindex der Stiftung Familienunternehmen. Stiftung Familienunternehmen. 2006. Studie.

Österreich – weniger Steuern, mehr Gewinn. Austrian Business Agency. 2007. Brožura pro podnikatele.

Unternehmensgründung in Österreich. Austrian Business Agency. 2007. Příručka pro začínající podnikatele.

www.mfcr.cz

www.czso.cz

www.mzv.cz

www.businessinfo.cz

www.cmzrb.cz

www.bmf.gv.at

www.statistik.at

www.help.gv.at

www.wirtschaftsblat.at

www.sozialversicherung.at

www.bundesfinanzministerium.de

www.destatis.de

www.bundesrecht.juris.de

www.frankfurt-main.ihk.de

www.lexisnexis.de

www.existxchange.de

www.worldwide-tax.com

de.wikipedia.org

zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

zák. č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

zák. č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí

zák. č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí

zák. č. 16/1993 Sb., o dani silniční

zák. č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

zák. č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních

zák. č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků

zák. č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů

zák. č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

zák. č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání

zák. č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění

zák. č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění

zák. č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

zák. č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců

zák. ze dne 16.10.1934 I 1005 o dani z příjmů

zák. ze dne 31.8.1974 I 2597, 2599 o dani společností

**Příloha č. 1: Výsledky dotazníkového šetření u rodinných podniků
v České republice, Německu a Rakousku**

**Dotazník
pro účely diplomové práce na téma „Srovnání podmínek pro rodinné podnikání
v ČR, Rakousku a Německu“**

Vážená paní, vážený pane,
prosím o Vás o zodpovězení následujících otázek, vypovídajících o podmínkách podnikání a nejčastějších problémech, kterým musí čelit rodinné podniky.
Děkuji za Vaši pomoc.

Romana Juříčková

1. Jaká je právní forma Vašeho podnikání?
  - osoba samostatně výdělečně činná
  - veřejná obchodní společnost
  - komanditní společnost
  - společnost s ručením omezeným
  - akciová společnost
  - družstvo
  - sdružení fyzických osob bez právní subjektivity
2. Jaký je průměrný počet Vašich zaměstnanců?
  - méně než 10
  - 10 – 50
  - 50 – 100
  - 100 – 250
  - více než 250
3. Kolik rodinných příslušníků působí ve Vašem podniku?
  - méně než 2
  - 3 – 5
  - 6 – 9
  - 10 a více
4. Které zdroje financování používáte?
  - vlastní zdroje
  - nerozdělený zisk
  - bankovní úvěry
  - dodavatelské úvěry
  - půjčky
  - rezervy
  - leasing
  - dotace
  - jiné

5. Sestavte prosím pořadí jednotlivých zdrojů financování, podle podílu, v jakém jsou ve Vašem podniku používány.
- _____ vlastní zdroje
  - _____ nerozdělený zisk
  - _____ bankovní úvěry
  - _____ dodavatelské úvěry
  - _____ půjčky
  - _____ rezervy
  - _____ leasing
  - _____ dotace
  - _____ jiné
6. Která daňová povinnost způsobuje ve Vašem podniku největší problémy?
- daň z příjmů
  - daň z přidané hodnoty
  - daň z nemovitostí
  - daň silniční
  - daně spotřební
7. Jakým způsobem jsou zpracovávána daňová přiznání?
- svépomocí
  - vlastní účetní
  - externí účetní (daňový poradce)
8. Legislativní a administrativní problémy související s činností Vašeho podniku byste označili jako
- velmi závažné, ohrožující samotnou existenci podniku
  - závažné, způsobující významné komplikace v chodu podniku
  - významné, zasahující do chodu podniku
  - nevýznamné, ale objevující se, jsou podnikem považovány za nepříjemnou součást podnikatelské činnosti, ale výrazně nenarušují chod podniku
  - podnik v této oblasti nemá problémy (potom prosím považujte otázky č. 9 a 10 za bezpředmětné)
9. Se kterými orgány/institucemi máte při své činnosti problémy?
- obecní úřad (magistrát města)
  - policie
  - finanční úřad
  - živnostenský úřad
  - katastrální úřad
  - jiné
10. Největší problémy jsou způsobeny
- přístupem úředníků
  - dlouhou dobou strávenou na úřadech
  - dlouhá doba vyřízení záležitosti
  - nepřehledností a nesrozumitelností předpisů (zákonů, vyhlášek, atd.)
  - zbytečnou administrativou (formuláře, podání, atd.)
  - z jiných důvodů

Fragenbogen
zwecks Diplomarbeit mit Thema „Vergleich von
Familienunternehmensbedingungen in der Tschechischen Republik, Österreich
und Deutschland“

Sehr geehrte Frau, sehr geehrter Herr,
ich bitte Sie um Beantwortung folgenden Fragen, die über Unternehmensbedingungen
und häufigsten Problemen berichten, mit denen Familienunternehmen sich
auseinandersetzen müssen.

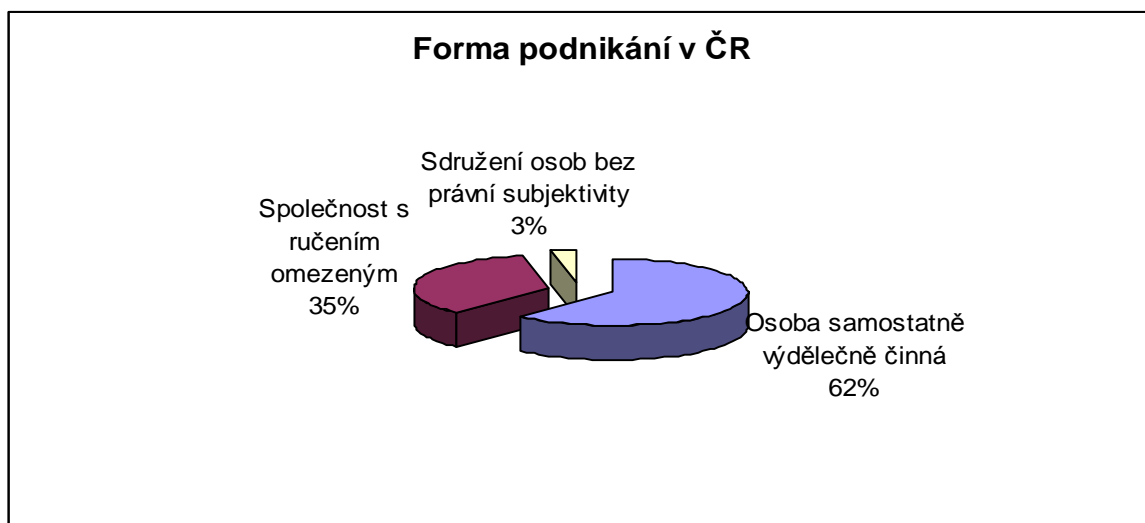
Herzlichen Dank für Ihre Hilfe.

Romana Juříčková

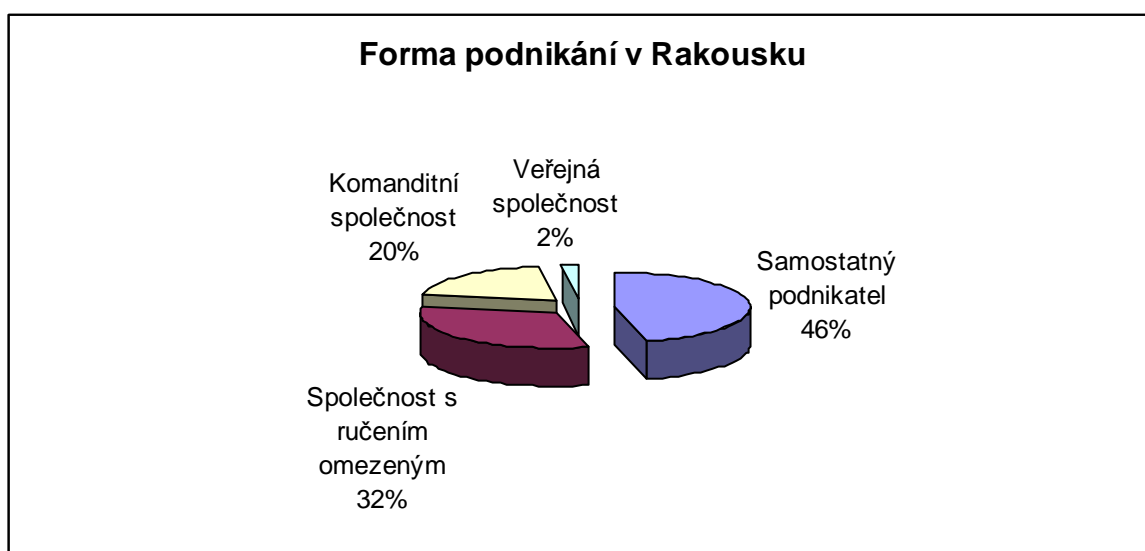
1. Was für Rechtsform hat Ihr Familienunternehmen?
  - Einzelunternehmer
  - Partnerschaft
  - Offene Handelsgesellschaft
  - Kommanditgesellschaft
  - Gesellschaft mit beschränkter Haftung
  - Aktiengesellschaft
  - Genossenschaft
  - Gesellschaft des bürgerlichen Rechts
2. Wie viele Arbeitnehmer hat Ihr Familienunternehmen im Durchschnitt?
  - wenig als 10
  - 10 – 50
  - 50 – 100
  - 100 – 250
  - mehr als 250
3. Wie viele Familienangehörige sind in Ihrem Familienunternehmen tätig?
  - wenig als 2
  - 3 – 5
  - 6 – 9
  - 10 oder mehr
4. Welche Finanzierungsquellen benutzen Sie?
  - Eigenressourcen
  - eingehaltener Gewinn
  - Bankkredite
  - Lieferantenkredite
  - Darlehen
  - Reserven
  - Leasing
  - Zuführungen
  - andere

5. Erstellen Sie bitte die Reihenfolge von einzelnen Finanzierungsquellen nach der Quote, in die sie in Ihrem Familienunternehmen benutzen sind.
- _____ Eigenressourcen
 _____ eingehaltener Gewinn
 _____ Bankkredite
 _____ Lieferantenkredite
 _____ Darlehen
 _____ Reserven
 _____ Leasing
 _____ Zuführungen
 _____ andere
6. Welche Steuerpflicht stellt für Ihr Familienunternehmen das Hauptproblem dar?
- Einkommensteuer
 Umsatzsteuer
 Grundsteuer
 Kraftfahrzeugsteuer
 Verbrauchsteuer
7. Wie sind die Steuererklärungen bearbeitet?
- Eigenleistung
 eigene/r Buchhalter/In
 externe/r Buchhalter/In (Steuerberater/In)
8. Die legislativen und administrativen Probleme, die mit der Tätigkeit Ihres Familienunternehmens zusammenhängen, würden Sie bezeichnet als
- sehr bedeutungsvoll, sie bedrohen die eigene Existenz unseres Unternehmens
 bedeutungsvoll, sie verursachen ernste Komplikationen im Unternehmensbetrieb
 beträchtlich, sie greifen in den Unternehmensbetrieb
 unbeträchtlich aber vorliegend, sie sind als ein unangenehmer Bestandteil der Unternehmenstätigkeit wahrgenommen, aber sie stören nicht beträchtlich den Unternehmensbetrieb
 unser Familienunternehmen hat keine Probleme in diesem Bereich (dann müssen Sie die Fragen 9 und 10 nicht beantworten)
9. Mit welchen Organen/Anstalten haben Sie Probleme bei der Tätigkeit Ihres Familienunternehmens?
- Gemeindeamt (Stadtamt)
 Polizei
 Finanzamt
 Gewerbeamt
 Katastralamt
 andere
10. Die Hauptprobleme sind verursacht durch
- Verhalten der Beamten
 lange Zeit, die man an die Behörden verbringen muss
 die Dauer bis die Angelegenheit erledigt wird
 Unübersichtlichkeit und Unverständlichkeit der Vorschriften (Gesetze, Verordnungen, usw.)
 überflüssige Administrative (Formulare, Eingaben, usw.)
 andere Gründe

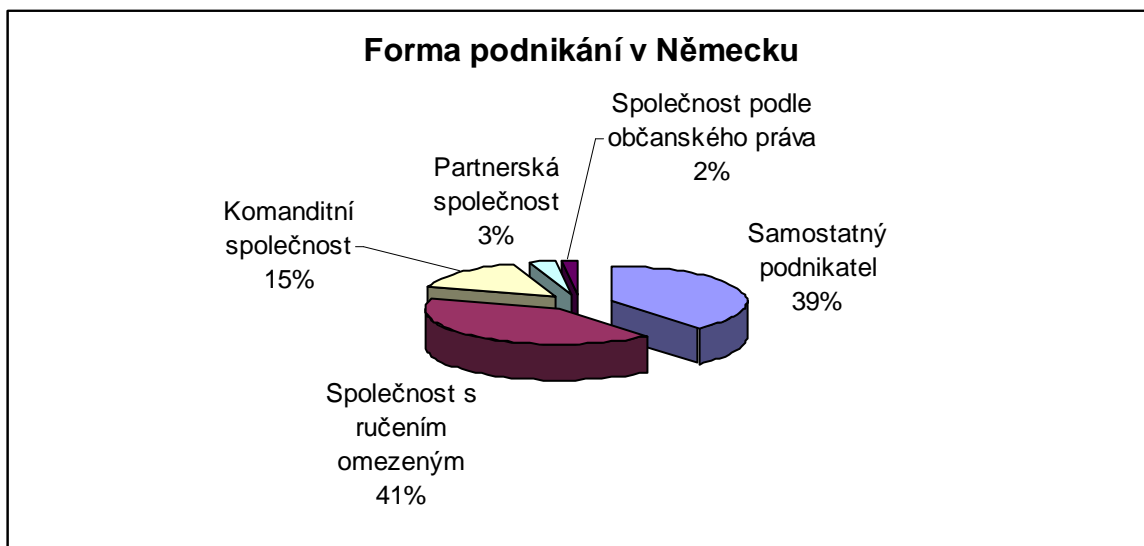
Právní forma podnikání

Graf č. 1: Využívané formy podnikání u rodinných podniků v ČR

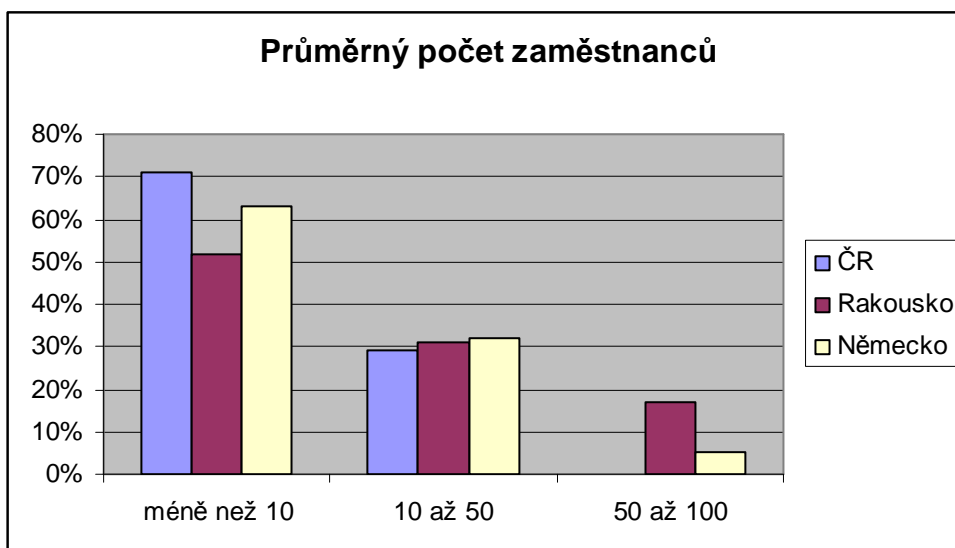

Graf č. 2: Využívané formy podnikání u rodinných podniků v Rakousku

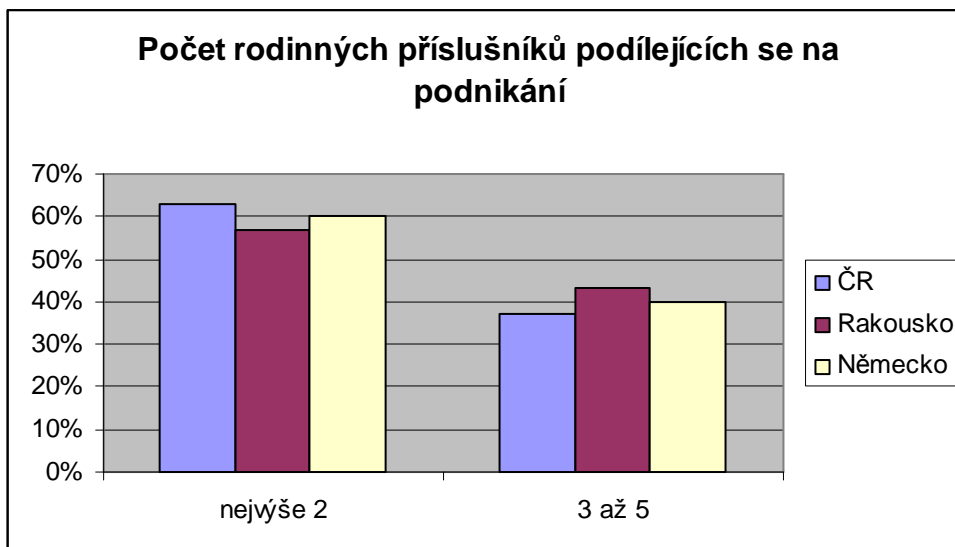
Graf č. 3: Využívané formy podnikání u rodinných podniků v Německu

Průměrný počet zaměstnanců

Graf č. 4: Průměrný počet zaměstnanců v rodinných podnicích

Počet rodinných příslušníků podílejících se na podnikání

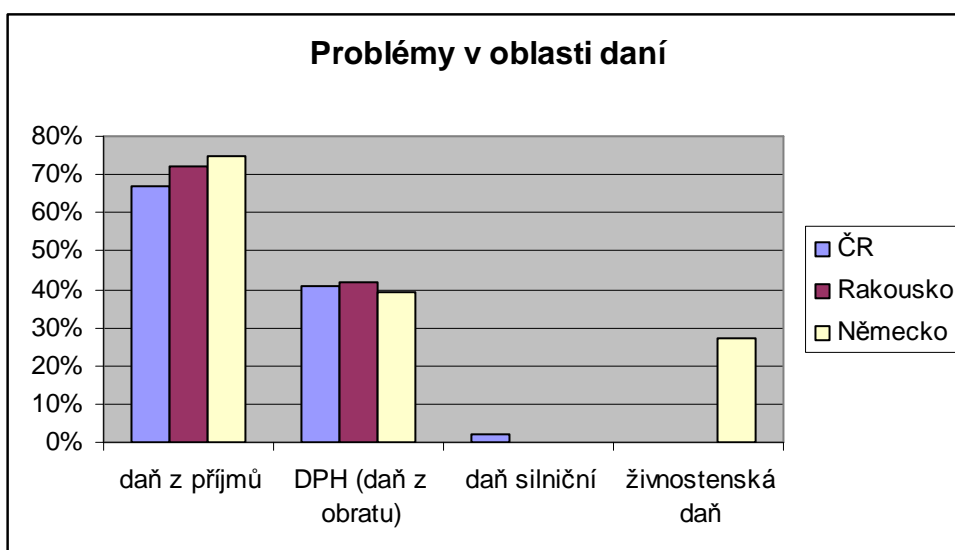
Graf č. 5: Počet rodinných příslušníků podílejících se na rodinném podnikání

Způsob financování

Využití jednotlivých zdrojů financování			
	Česká republika	Rakousko	Německo
1.	Vlastní zdroje	1. Bankovní úvěry	1. Vlastní zdroje
2.	Leasing	2. Vlastní zdroje	2. Bankovní úvěry
3.	Nerozdělený zisk	2. Nerozdělený zisk	3. Leasing
4.	Bankovní úvěry	3. Dodavatelské úvěry	4. Nerozdělený zisk
5.	Dodavatelské úvěry	4. Leasing	5. Půjčky
6.	Půjčky		5. Dodavatelské úvěry

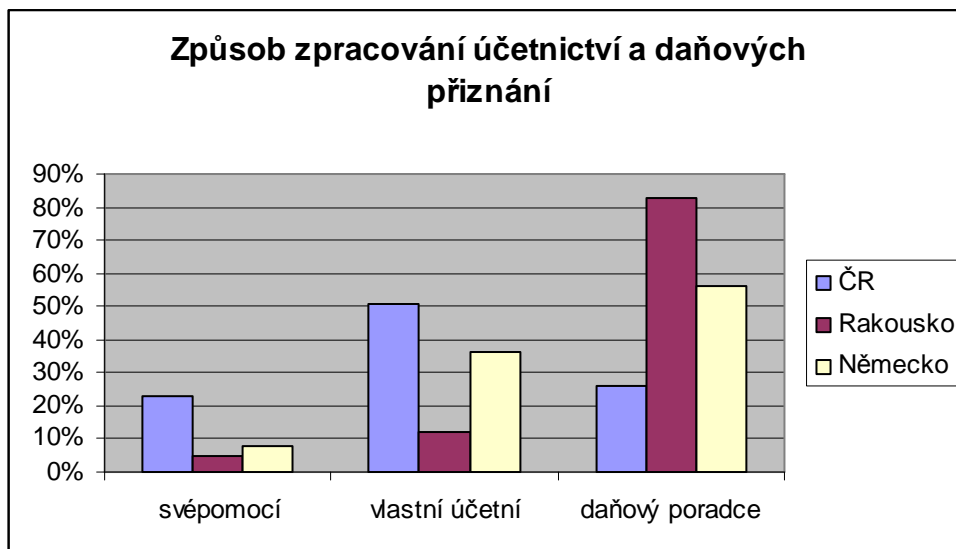
Tabulka č. 1: Využití jednotlivých zdrojů financování v rodinných podnicích

Problémy v oblasti daní

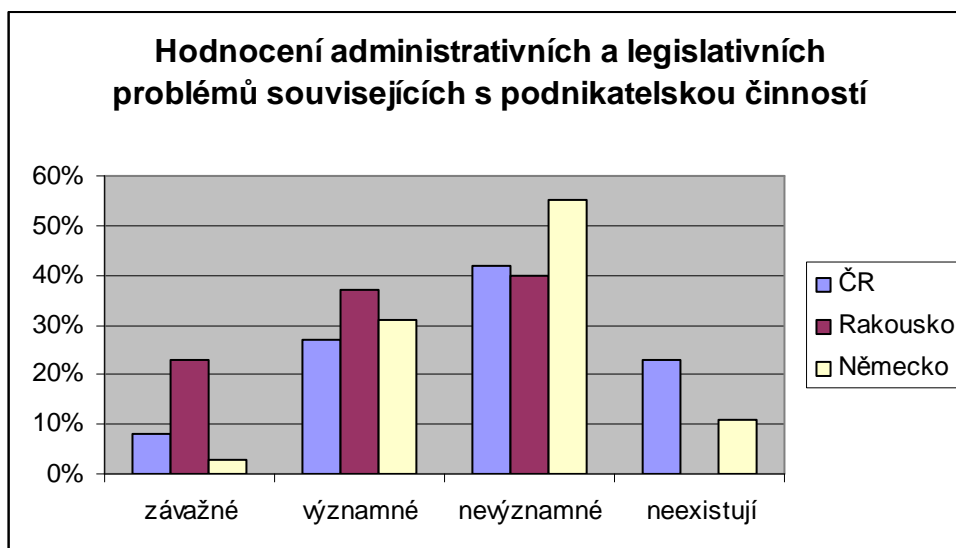
Graf č. 6: Problémy s jednotlivými druhy daní v rodinných podnicích

Způsob zpracování daňových přiznání

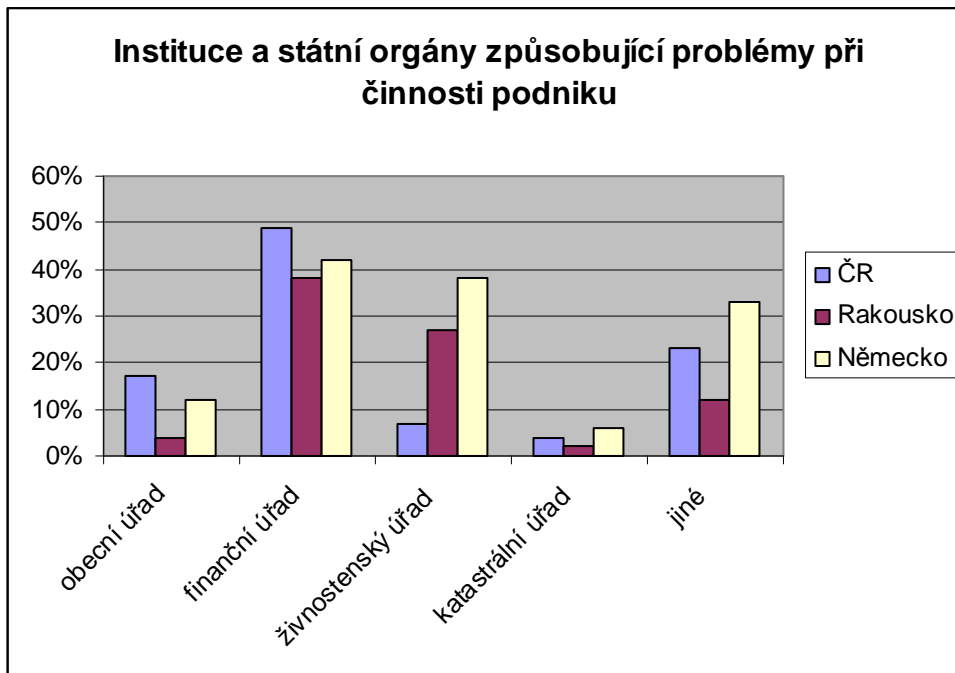
Graf č. 7: Využití různých způsobů zpracování účetnictví a daňových přiznání v rodinných podnicích

Legislativní a administrativní problémy

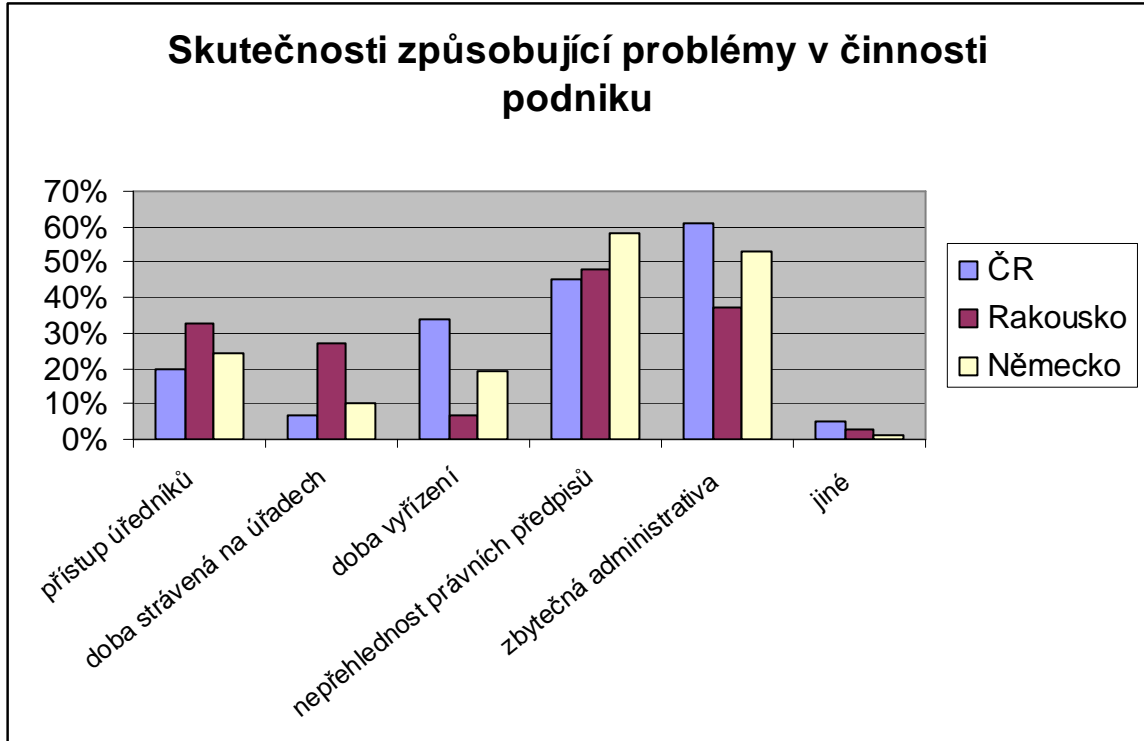
Graf č. 8: Hodnocení administrativních a legislativních problémů souvisejících s podnikatelskou činností rodinných podniků

Instituce a státní orgány způsobující problémy při činnosti podniku

Graf č. 9: Instituce a státní orgány způsobující problémy při činnosti rodinných podniků

Skutečnosti způsobující problémy při činnosti podniku

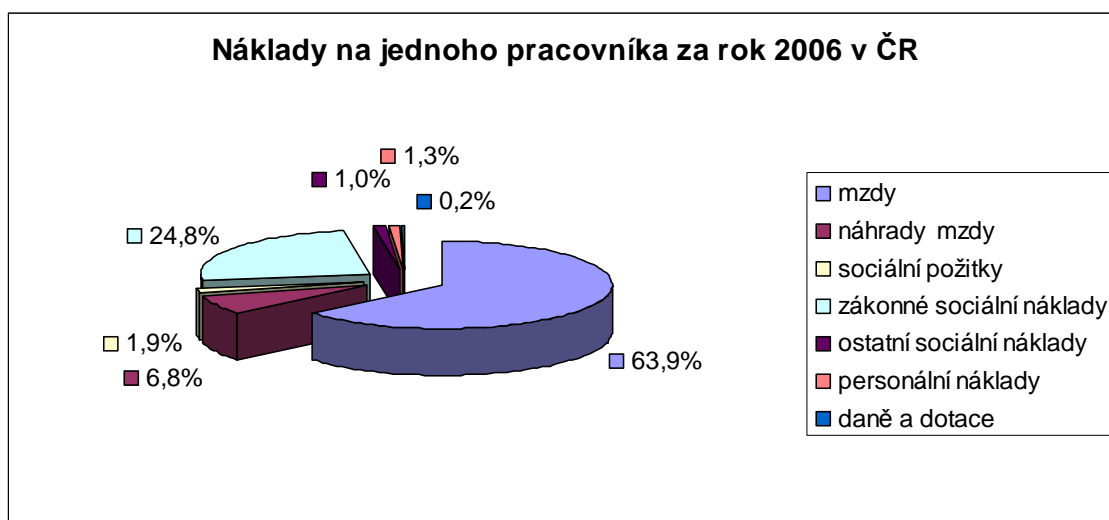
Graf č. 10: Skutečnosti způsobující problémy v činnosti rodinných podniků

Příloha č. 2: Náklady práce, daňové zatížení

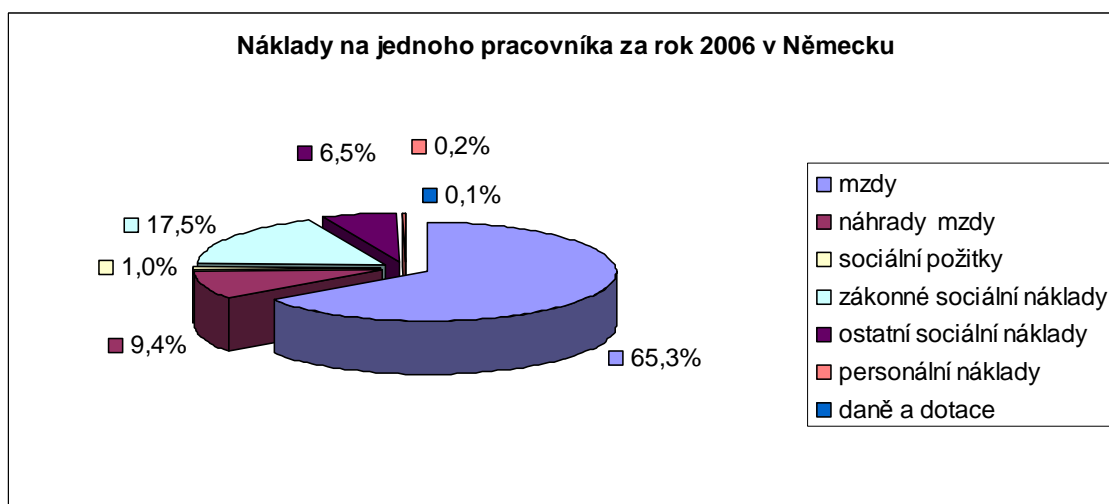
Struktura nákladů na jednoho pracovníka za rok 2006

Struktura nákladů na jednoho pracovníka za rok 2006 (v EUR)										
	náklady celkem	mzdy	náhrady mzdy	celkem přímé náklady	sociální požitky	sociální náklady	zákonné sociální náklady	ostatní sociální náklady	person. náklady	daně a dotace
ČR	12 272	7 870	840	8 710	238	3 185	3 058	127	163	-24
%	100,0%	64,1%	6,8%	71,0%	1,9%	26,0%	24,9%	1,0%	1,3%	0,2%
Německo	47 449	30 984	4 460	35 444	474	11 388	8 304	3 084	95	47
%	100,0%	65,3%	9,4%	74,7%	1,0%	24,0%	17,5%	6,5%	0,2%	0,1%
Rakousko	40 458	26 500	3 196	29 696	364	9 669	8 092	1 578	364	364
%	100,0%	65,5%	7,9%	73,4%	0,9%	23,9%	20,0%	3,9%	0,9%	0,9%

Tabulka č. 2: Struktura nákladů na jednoho pracovníka za rok 2006

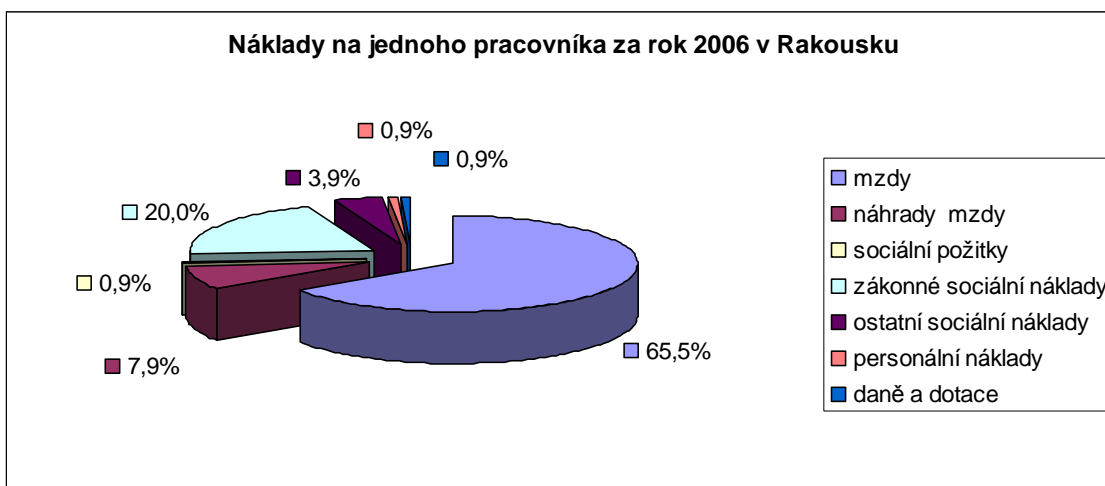

Graf č. 11: Náklady na jednoho pracovníka za rok 2006 v ČR

Graf č. 12: Náklady na jednoho pracovníka za rok 2006 v Německu

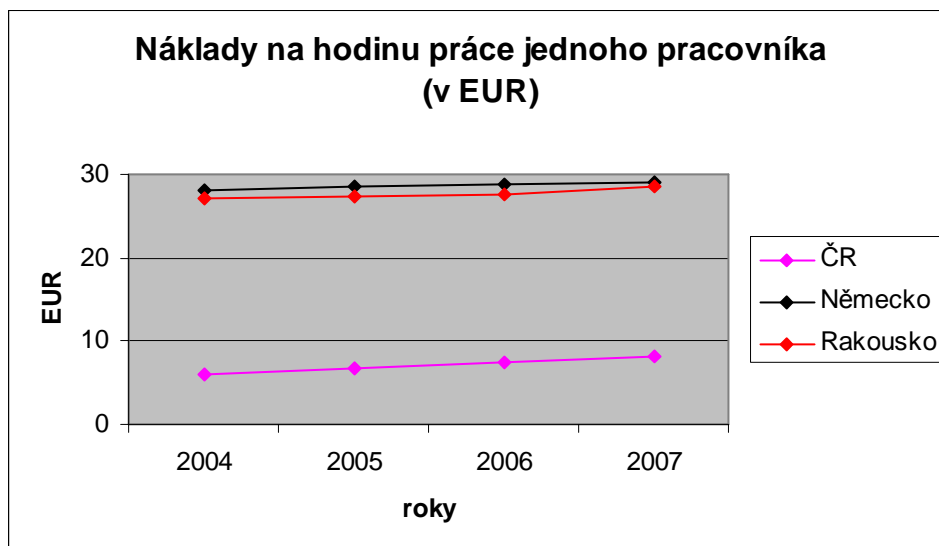

Graf č. 13: Náklady na jednoho pracovníka za rok 2006 v Rakousku

Vývoj nákladů na hodinu práce jednoho zaměstnance

Náklady na hodinu práce jednoho zaměstnance (v EUR)				
	2004	2005	2006	2007
ČR	6,1	6,7	7,4	8,1
Německo	28,1	28,5	28,8	29,1
Rakousko	27,1	27,3	27,6	28,5

Tabulka č. 3: Náklady na hodinu práce jednoho zaměstnance

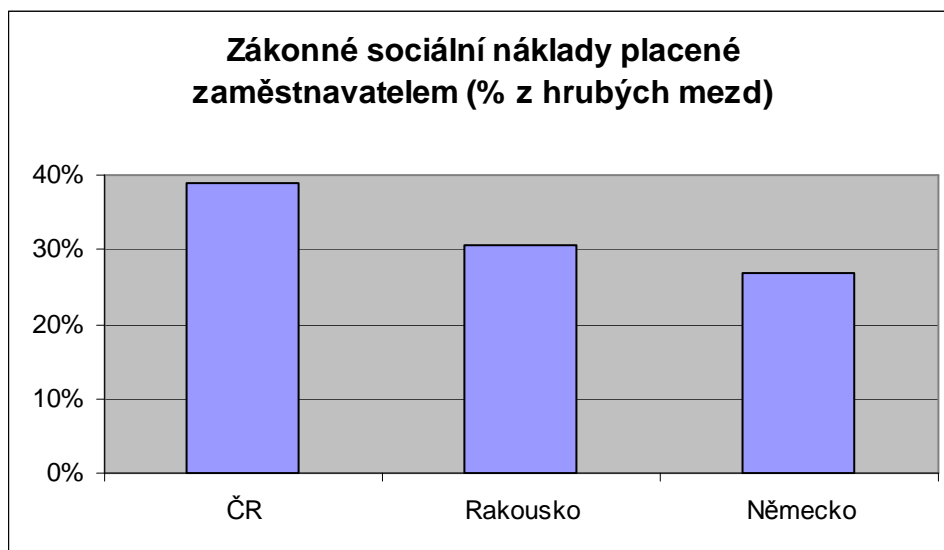

Graf č. 14: Náklady na hodinu práce jednoho pracovníka

Zákonné sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnavatelem

Zákonné sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnavatelem za zaměstnance (vyjádřené % z hrubé mzdy)	
ČR	38,90%
Rakousko	30,50%
Německo	26,80%

Tabulka č. 4: Zákonné sociální náklady placené zaměstnavatelem za zaměstnance

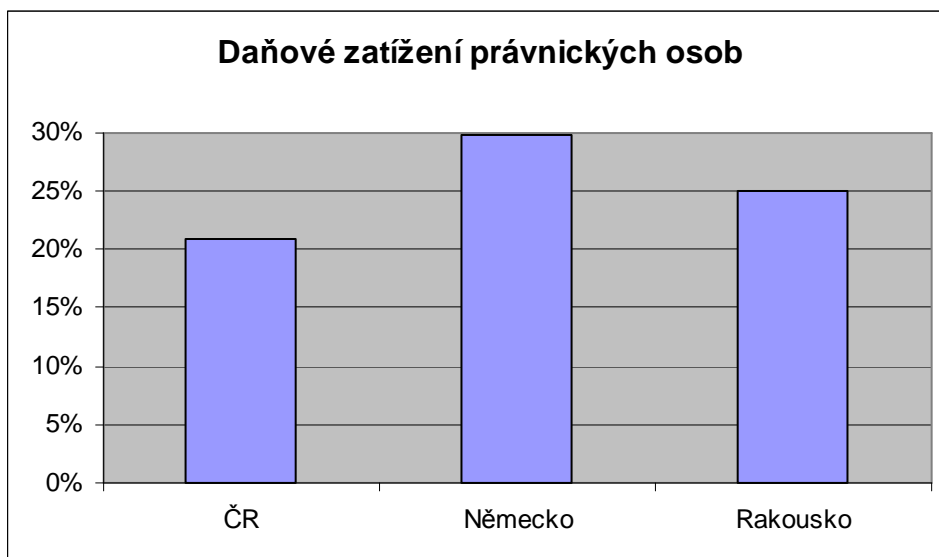

Graf č. 15: Zákonné sociální náklady placené zaměstnavatelem

Daňové zatížení právnických osob (stav v roce 2008)

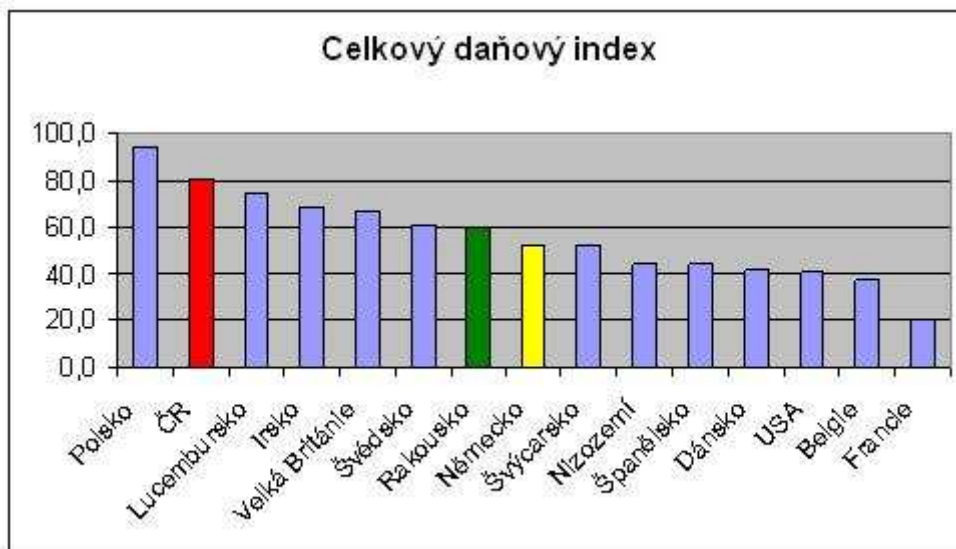
Daňové zatížení právnických osob	
ČR	21,00%
Německo	29,83%
Rakousko	25,00%

Tabulka č. 5: Daňové zatížení právnických osob

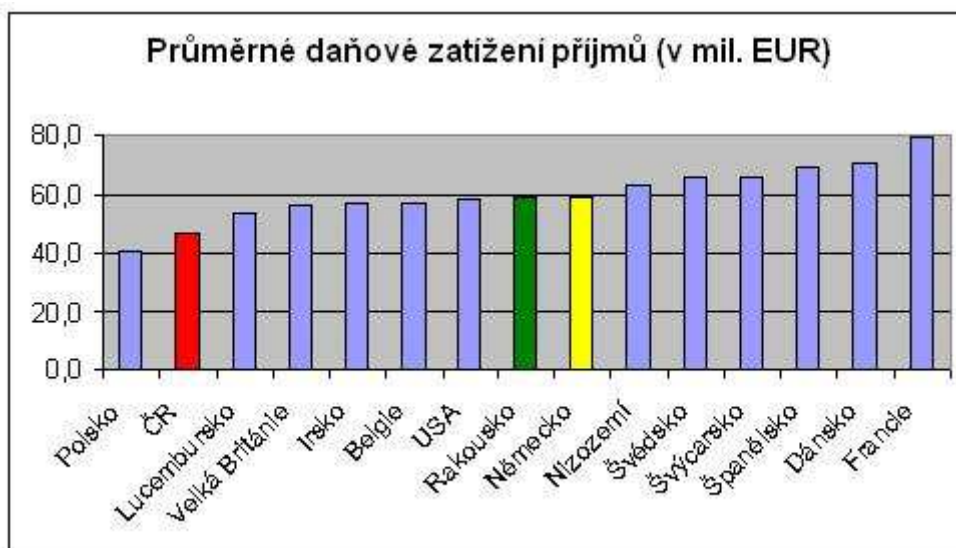

Graf č. 16: Daňové zatížení právnických osob

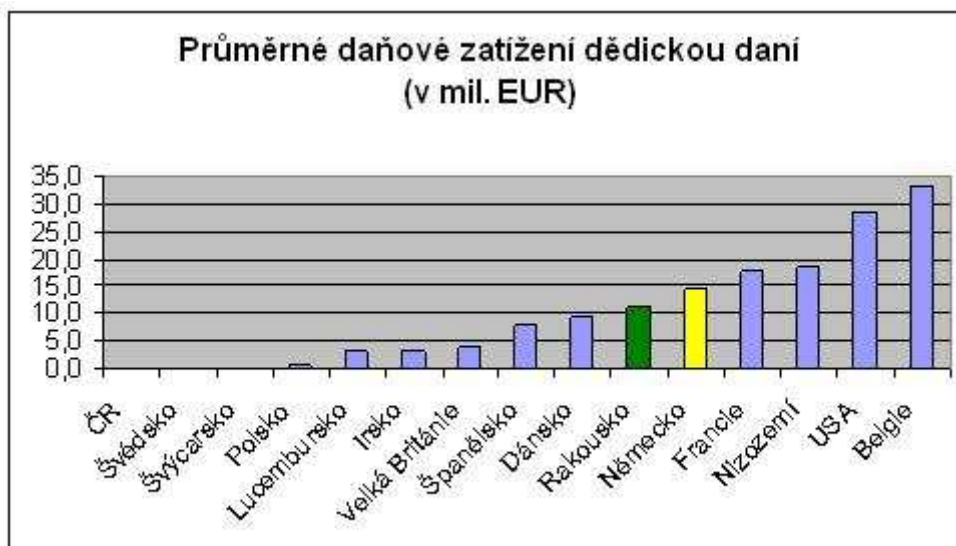
Příloha č. 3: Výsledky studie Nadace pro rodinné podnikání

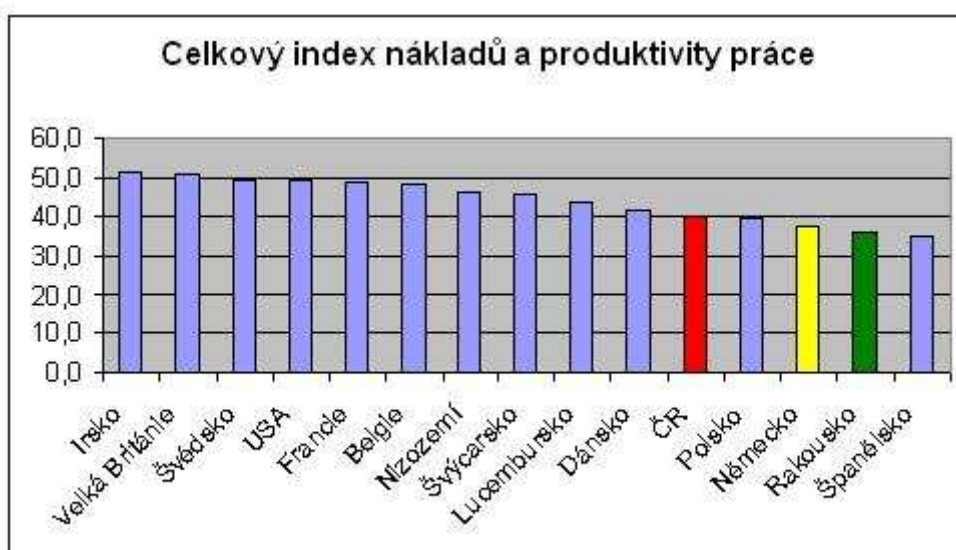
Graf č. 17: Celkový daňový index srovnávaných zemí

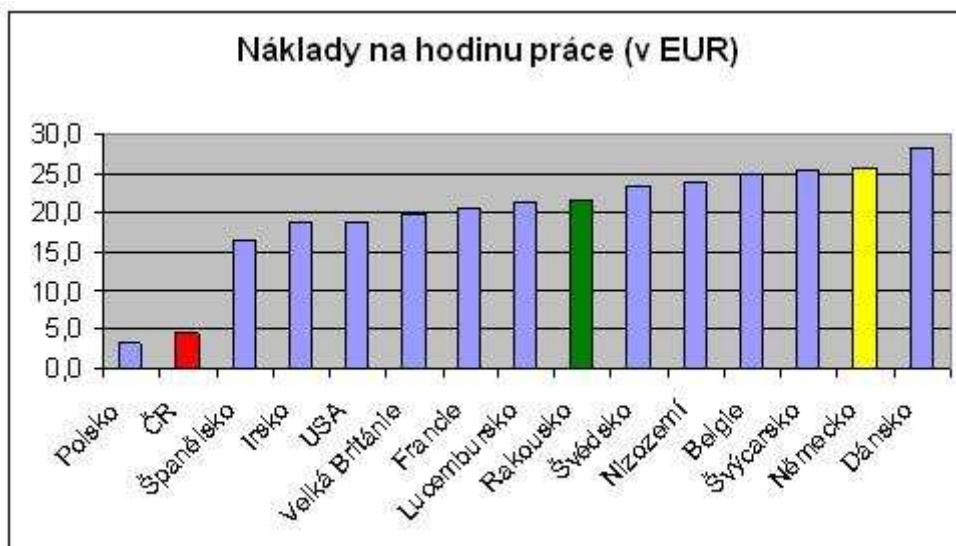
Graf č. 18: Průměrné daňové zatížení příjmů ve srovnávaných zemích

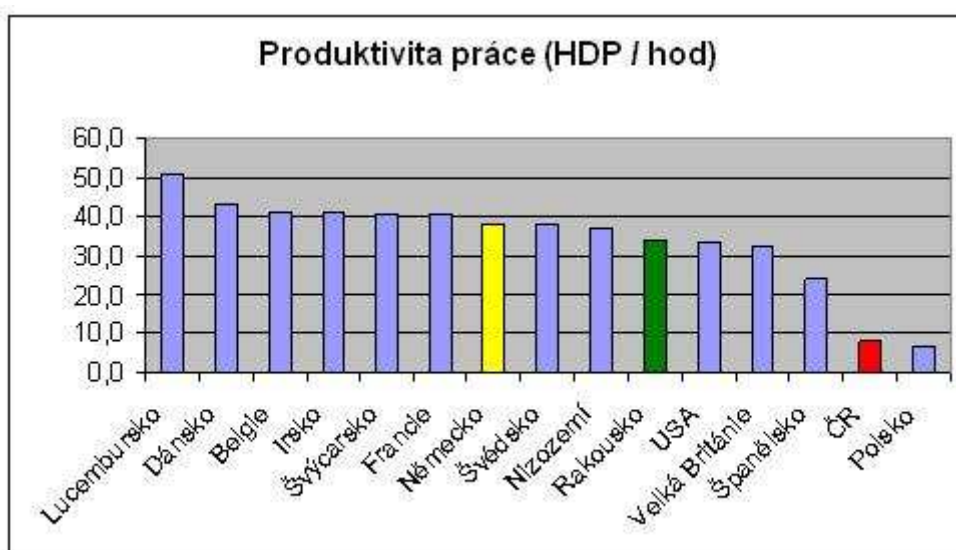
Graf č. 19: Průměrné daňové zatížení dědickou daní ve srovnávaných zemích

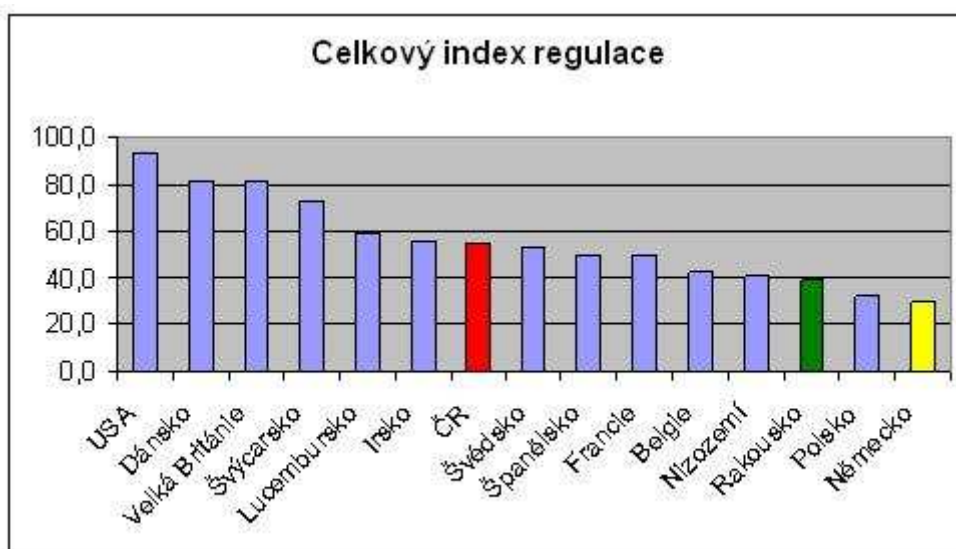
Graf č. 20: Celkový index nákladů a produktivity práce ve srovnávaných zemích

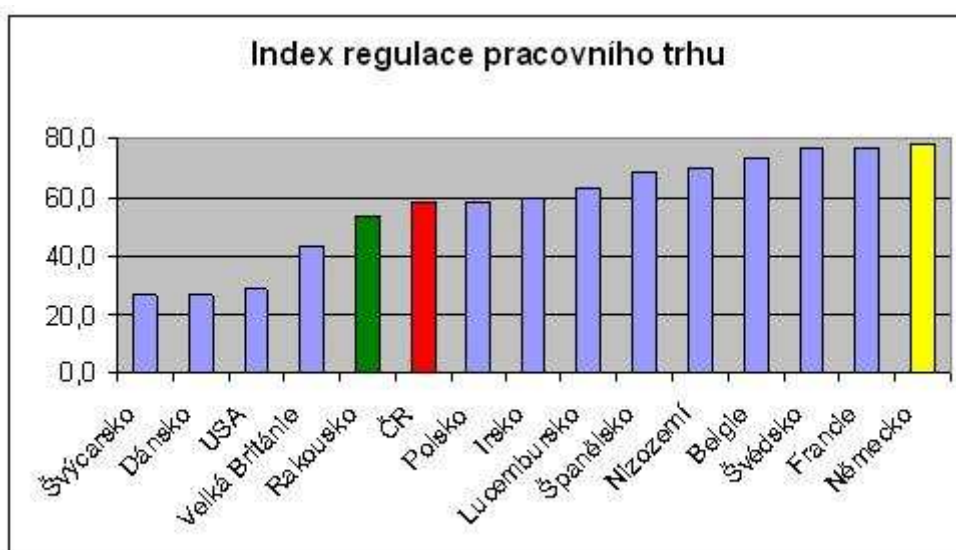
Graf č. 21: Náklady na hodinu práce ve srovnávaných zemích

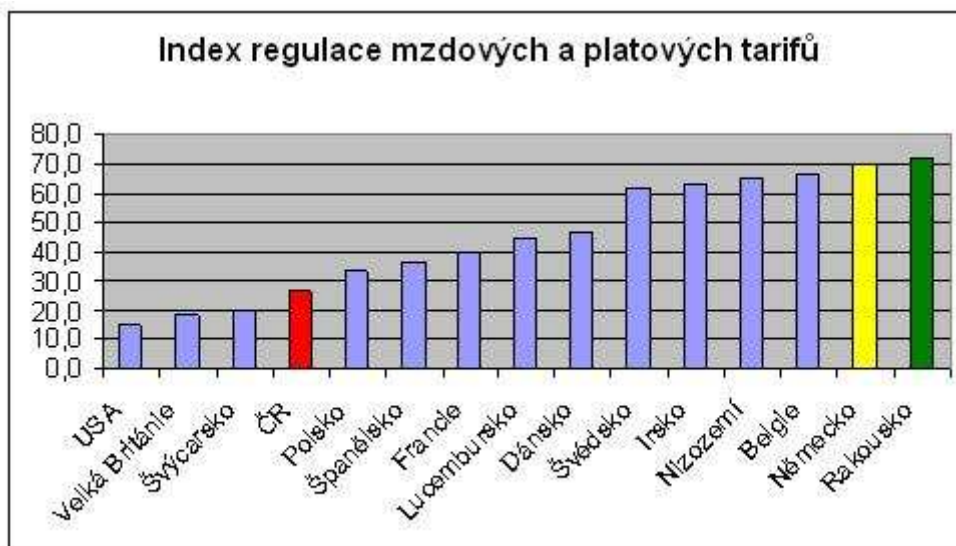
Graf č. 22: Produktivita práce ve srovnávaných zemích

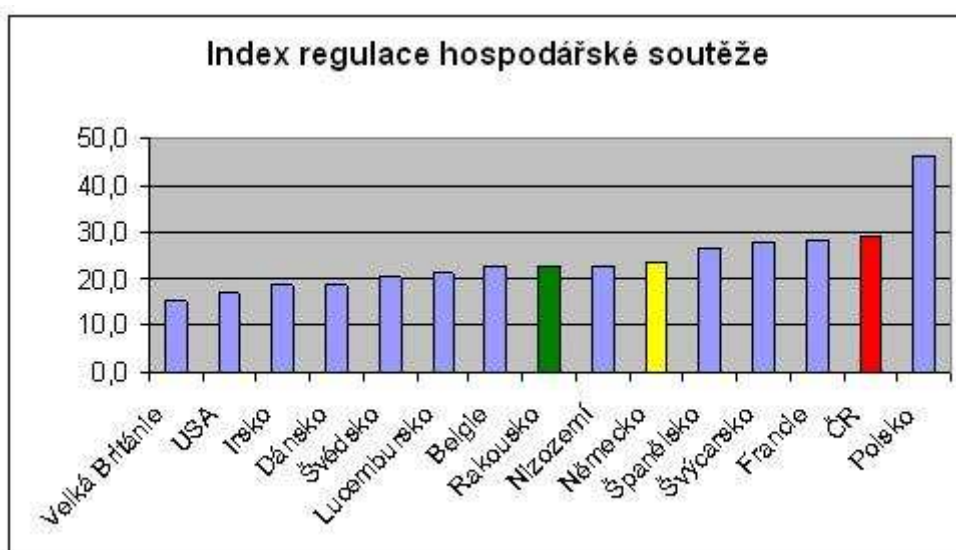
Graf č. 23: Celkový index míry regulace ve srovnávaných zemích

Graf č. 24: Index míry regulace pracovního trhu ve srovnávaných zemích

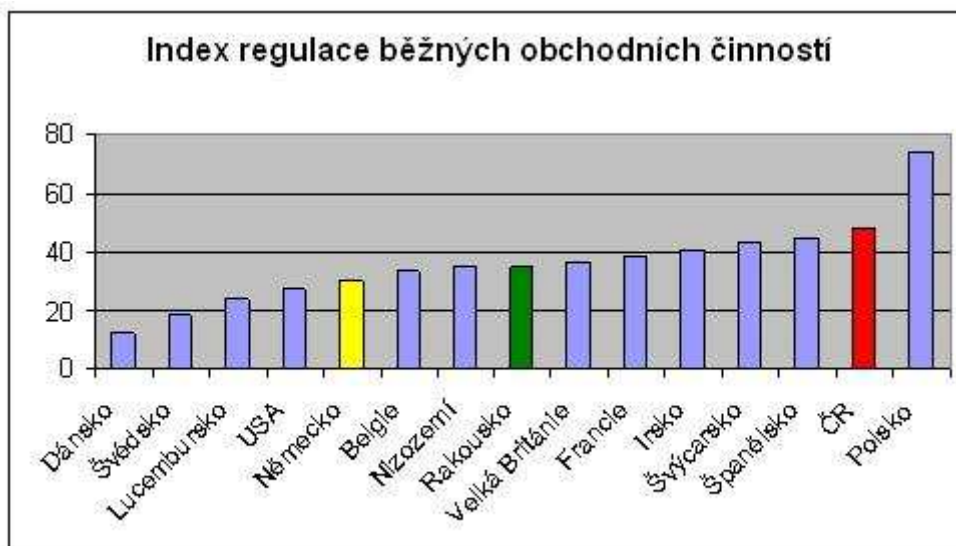

Graf č. 25: Index míry regulace mzdových a platových tarifů ve srovnávaných zemích

Graf č. 26: Index míry regulace hospodářské soutěže ve srovnávaných zemích

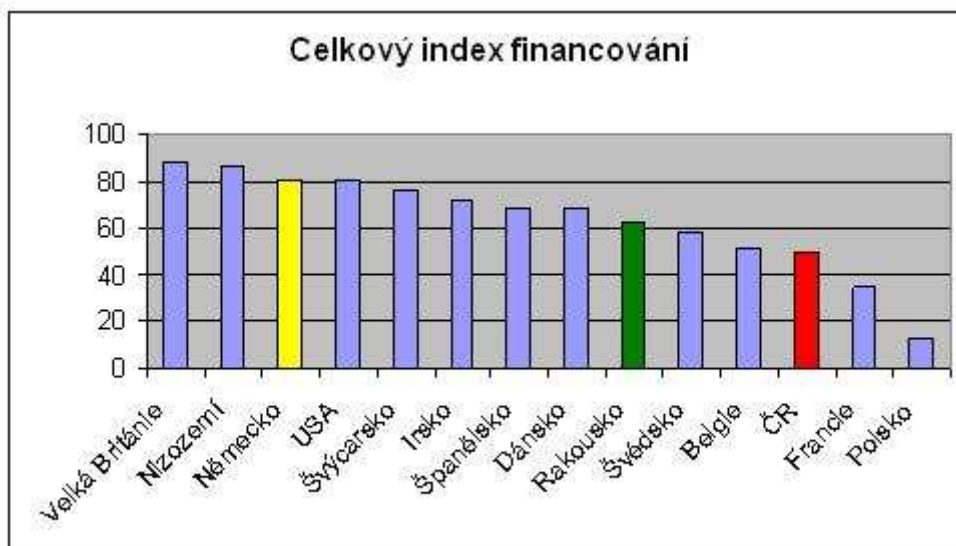

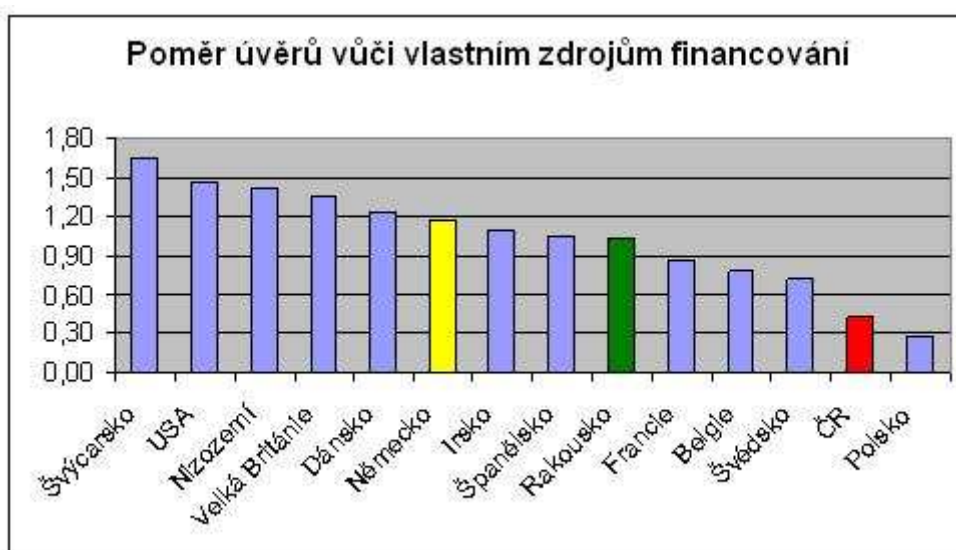
Graf č. 27: Index míry regulace běžných obchodních činností ve srovnávaných zemích

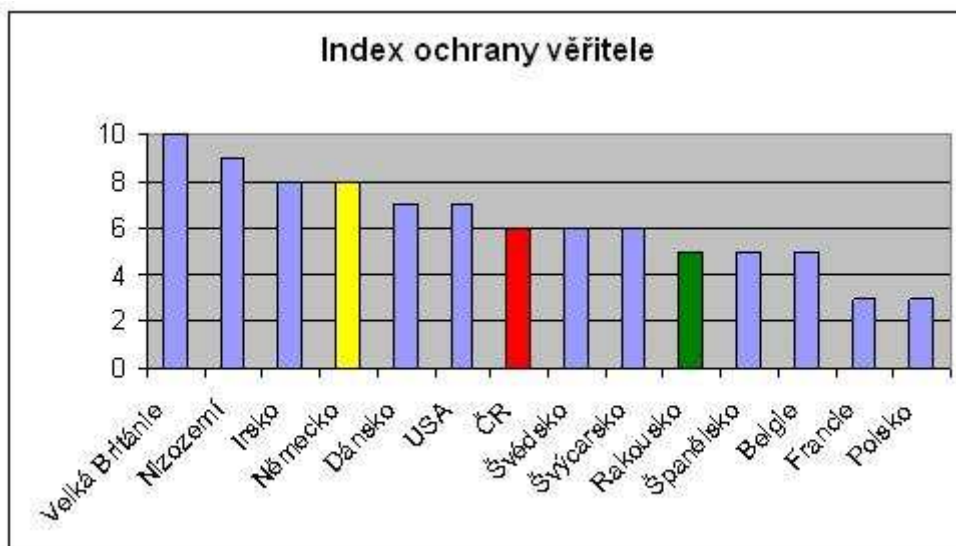
Graf č. 28: Index možnosti spolupůsobení zaměstnanců na řízení podniku

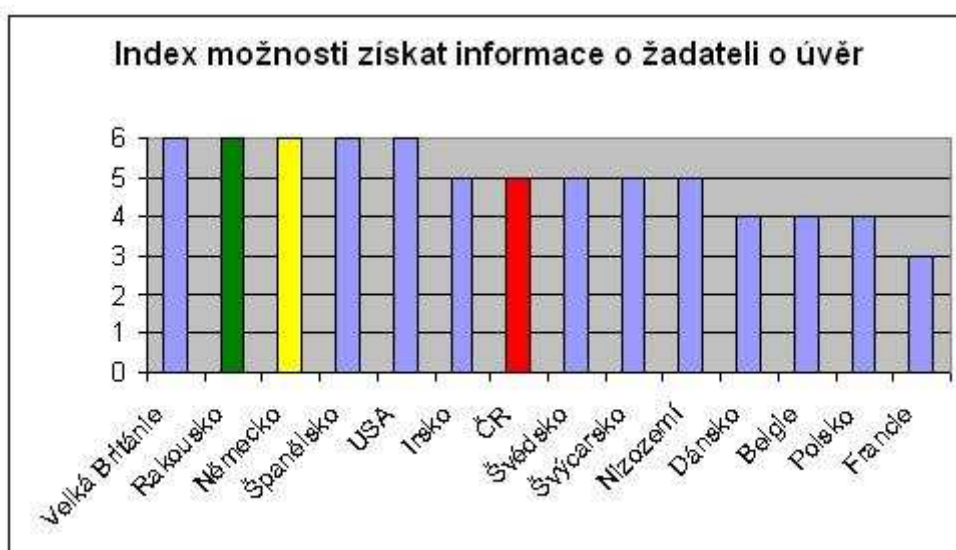
Graf č. 29: Celkový index financování ve srovnávaných zemích

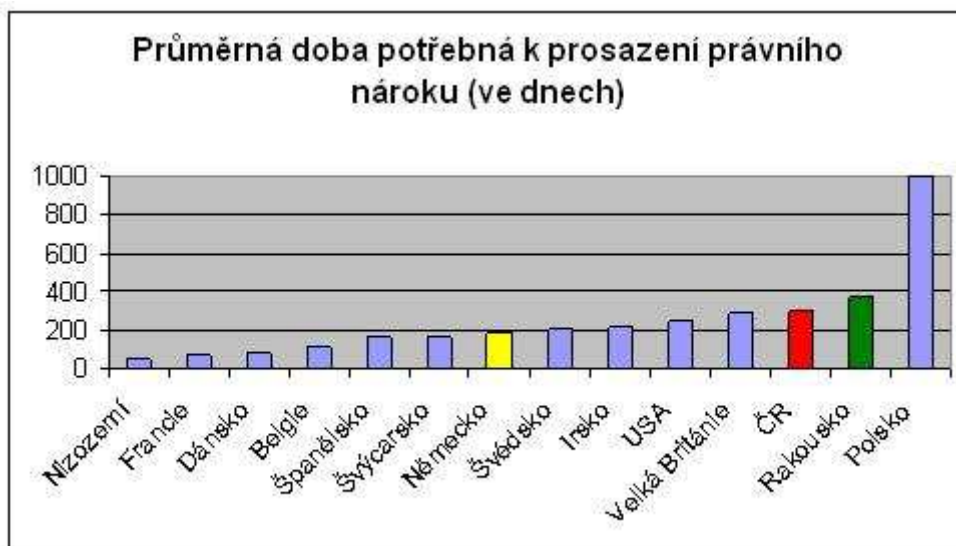
Graf č. 30: Poměr úvěrů vůči vlastním zdrojům financování ve srovnávaných zemích

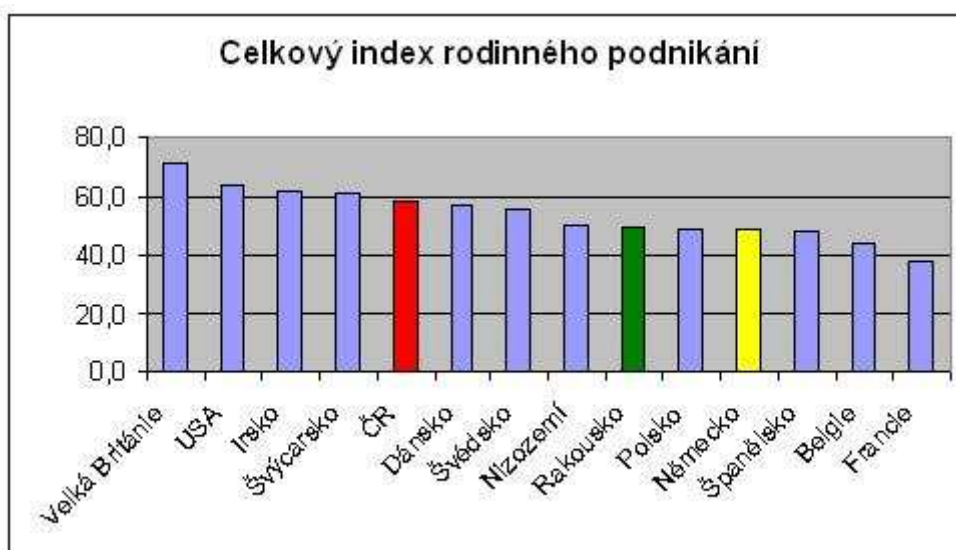
Graf č. 31: Index ochrany věřitele ve srovnávaných zemích

Graf č. 32: Index možnosti získat informace o žadateli o úvěr ve srovnávaných zemích

Graf č. 33: Průměrná doba potřebná k prosazení právního nároku ve srovnávaných zemích

Graf č. 34: Celkový index rodinného podnikání ve srovnávaných zemích

Seznam grafů a tabulek

Seznam grafů

- Graf č. 1: Využívané formy podnikání u rodinných podniků v ČR
- Graf č. 2: Využívané formy podnikání u rodinných podniků v Rakousku
- Graf č. 3: Využívané formy podnikání u rodinných podniků v Německu
- Graf č. 4: Průměrný počet zaměstnanců v rodinných podnicích
- Graf č. 5: Počet rodinných příslušníků podílejících se na rodinném podnikání
- Graf č. 6: Problémy s jednotlivými druhy daní v rodinných podnicích
- Graf č. 7: Využití různých způsobů zpracování účetnictví a daňových přiznání v rodinných podnicích
- Graf č. 8: Hodnocení administrativních a legislativních problémů souvisejících s podnikatelskou činností rodinných podniků
- Graf č. 9: Instituce a státní orgány způsobující problémy při činnosti rodinných podniků
- Graf č. 10: Skutečnosti způsobující problémy v činnosti rodinných podniků
- Graf č. 11: Náklady na jednoho pracovníka za rok 2006 v ČR
- Graf č. 12: Náklady na jednoho pracovníka za rok 2006 v Německu
- Graf č. 13: Náklady na jednoho pracovníka za rok 2006 v Rakousku
- Graf č. 14: Náklady na hodinu práce jednoho pracovníka
- Graf č. 15: Zákonné sociální náklady placené zaměstnavatelem
- Graf č. 16: Daňové zatížení právnických osob
- Graf č. 17: Celkový daňový index srovnávaných zemí
- Graf č. 18: Průměrné daňové zatížení příjmů ve srovnávaných zemích
- Graf č. 19: Průměrné daňové zatížení dědickou daní ve srovnávaných zemích
- Graf č. 20: Celkový index nákladů a produktivity práce ve srovnávaných zemích
- Graf č. 21: Náklady na hodinu práce ve srovnávaných zemích
- Graf č. 22: Produktivita práce ve srovnávaných zemích
- Graf č. 23: Celkový index míry regulace ve srovnávaných zemích
- Graf č. 24: Index míry regulace pracovního trhu ve srovnávaných zemích
- Graf č. 25: Index míry regulace mzdových a platových tarifů ve srovnávaných zemích
- Graf č. 26: Index míry regulace hospodářské soutěže ve srovnávaných zemích
- Graf č. 27: Index míry regulace běžných obchodních činností ve srovnávaných zemích
- Graf č. 28: Index možnosti spolupůsobení zaměstnanců na řízení podniku

Graf č. 29: Celkový index financování ve srovnávaných zemích

Graf č. 30: Poměr úvěrů vůči vlastním zdrojům financování ve srovnávaných zemích

Graf č. 31: Index ochrany věřitele ve srovnávaných zemích

Graf č. 32: Index možnosti získat informace o žadateli o úvěr ve srovnávaných zemích

Graf č. 33: Průměrná doba potřebná k prosazení právního nároku ve srovnávaných zemích

Graf č. 34: Celkový index rodinného podnikání ve srovnávaných zemích

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Využití jednotlivých zdrojů financování v rodinných podnicích

Tabulka č. 2: Struktura nákladů na jednoho pracovníka za rok 2006

Tabulka č. 3: Náklady na hodinu práce jednoho zaměstnance

Tabulka č. 4: Zákonné sociální náklady placené zaměstnavatelem za zaměstnance

Tabulka č. 5: Daňové zatížení právnických osob